

We kunnen het!

Esther Hol

Eindrapportage over het praktijkonderzoek in het kader van de leerroute

Master SEN Gedragsspecialist

Module GS10 Leer- en onderzoekslijn: Meesterstuk en Afstuderen

Lesplaats: Amsterdam

Studentnummer: 2167818

Begeleid door: Mw. Drs. A.E.M. Emans

Fontys Opleidingscentrum Speciale Onderwijszorg, Tilburg

2011-2012

Inhoud

Samenvatting.....	5
Inleiding.....	6
Hoofdstuk 1 Probleemstelling en onderzoeksopzet.....	7
1.1 Introductie.....	7
1.2 Probleemstelling.....	7
1.3 Context waarin dit onderzoek plaatsvindt.....	8
1.4 Het onderzoek.....	10
1.5 Vooronderstellingen.....	11
1.6 Verwachte opbrengst.....	11
1.7 Belang voor de school.....	11
1.8 Relatie met mijn persoonlijk ontwikkelplan.....	11
Hoofdstuk 2 Verkenning in de literatuur getoetst aan de praktijk.....	14
2.1 Wat vinden we, in unit 2, van belang om leerlingen met plezier en zelfvertrouwen te laten praten en reflecteren op hun portfolio?.....	14
2.2 Welke vaardigheden hebben we nodig om leerlingen met plezier en zelfvertrouwen te laten praten en reflecteren op hun portfolio?.....	15
2.3 Wat werkt voor ons om leerlingen met plezier en zelfvertrouwen te laten praten en reflecteren op hun portfolio?.....	18
2.4 Hoe kunnen we plezier en zelfvertrouwen meten?.....	21
2.5 Welke invloed heeft het reflecteren op het portfolio op het plezier en zelfvertrouwen van leerlingen?.....	21
2.6 Internationalisering.....	22
2.7 Inclusief onderwijs.....	22
Hoofdstuk 3 Plan van aanpak.....	23
3.1 Inleiding.....	23
3.2 Onderzoeksmethode.....	23
3.3 Kwaliteitsaspecten van het onderzoek.....	26
3.4 Het ethische aspect.....	27

Hoofdstuk 4 Uitvoering en resultaten	28
4.1 Inleiding.....	28
4.2 Verloop van het onderzoek	28
4.3 Datapresentatie.....	29
Hoofdstuk 5 Conclusies en aanbevelingen.....	42
5.1 Inleiding.....	42
5.2 Bevindingen deelvragen.....	42
5.3 Eindconclusie en aanbevelingen	50
Hoofdstuk 6 Evaluatie onderzoek.....	52
6.1 Inleiding.....	52
6.2 Reflectie op het onderzoek	52
6.3 Professionele en persoonlijke ontwikkeling	54
6.4 Voornemens voor de eigen professionele toekomst.....	56
Nawoord.....	57
Literatuurlijst	59
Bijlage 1 Brief voor de ouders	61
Bijlage 2 Brief voor collega's	62
Bijlage 3 Unit 2 vergadering	64
Bijlage 4 Motivatie-interview.....	66
Bijlage 5 Vragenlijsten voor collega's.....	86
Bijlage 6 Vragenlijst voor collega's (eind onderzoek)	87
Bijlage 7 Interview vragen voor de leerlingen	99
Bijlage 8 Aangepaste interview vragen leerlingen.....	102
Bijlage 9 Interview vragen voor de leerlingen (eind)	103
Bijlage 10 Logboek leerkracht.....	109
Bijlage 11 Bijdrage directie competenties	120
Bijlage 12 Analyseschema voor Intern begeleider	121
Bijlage 13 Vragenlijst ouders.....	125

Bijlage 14: 15 stappen van Kids'Skills.....	135
Bijlage 15 Toelichting OGW	136
Bijlage 16 Uitgangspunten Handelingsgericht werken (HGW).....	138
Bijlage 17 Groep 2c.....	139
Bijlage 18 Functioneringsgesprek.....	140
Bijlage 19 Zien van Parnassys.....	143
Bijlage 20: Plan leerling 6	146
Bijlage 21 Kindrapport/portfolio	147
Bijlage 22 Schema eigenschappen en houdingen	148
Bijlage 23 Terugkoppeling motivatie interview op unit 2 vergadering.....	150
Bijlage 24 Bevindingen hoofdstuk 5	153
Bijlage 25 Uitvoering plan van aanpak	157
Bijlage 26 Uitvoering aan de hand van deelvragen.....	159
Bijlage 27 Datapresentatie	162
Bijlage 28 Gesprek met directie	167

Samenvatting

Op onze basisschool voor speciaal onderwijs hebben we het rapport anders vormgegeven. Het is sinds dit schooljaar een kindrapport in de vorm van een portfolio. Het portfolio bevat werk van leerlingen zodat ze kunnen laten zien wat ze al kunnen en nog willen leren. Een portfolio vormt een uitstekende stimulans voor reflectie.

In de unit 2 waarin ik groepsleerkracht ben willen we het plezier en zelfvertrouwen van leerlingen vergroten. Hierbij is de onderzoeksvraag: “Wat werkt voor ons, in unit 2, zodat de leerlingen meer plezier en zelfvertrouwen ervaren door te praten over en te reflecteren op hun portfolio?”.

De leerkrachten wilden meer handvatten om de gesprekken te kunnen voeren. Door samen en van elkaar te leren in unit 2 zijn we meer gaan samenwerken. Ook hebben we geëxperimenteerd met Oplossingsgericht werken en Kids’ Skills.

Door interviews, vragenlijsten en observaties heb ik met unit 2 gegevens over leerlingen, ouders en onszelf als leerkrachten verzameld.

Het onderzoek heeft mijn collega’s en mij opgeleverd dat we samen aan het ontdekken zijn hoe we leerlingen bij hun leerproces kunnen betrekken.

Het gebruik van de methode Kids’ Skills heeft ons een concreet hulpmiddel in handen gegeven om het portfolio vorm te geven.

Inleiding

Mijn naam is Esther Hol. Ik werk sinds 15 jaar in het Speciaal Onderwijs en Speciaal Basis Onderwijs. Ik doe dit met veel plezier en kan mezelf nog elke dag verder ontwikkelen. Dit meesterstuk is de afronding van de opleiding Special Educational Needs, met als leerroute Gedragsspecialist, aan 'Hogeschool Fontys OSO'. Deze leerroute ben ik gaan volgen omdat ik veel ervaring heb met gedrag van leerlingen. Ik wilde deze ervaring graag toetsen aan de theorie en samen met anderen mezelf op dit gebied verder ontwikkelen.

Tijdens mijn opleiding ben ik erg geïnspireerd door Dick van Dijk tijdens de studie tweedaagse over oplossingsgericht werken in het onderwijs. Hij benadrukte 'Onderwijs is teamwork, op alle denkbare niveaus: Together Each Achieves More, samen bereik je meer (Van Dijk, 2009).

Ik hoop u te inspireren om samen met collega's met veel plezier en zelfvertrouwen te reflecteren op wat werkt met leerlingen.

Hoofdstuk 1 Probleemstelling en onderzoeksopzet

1.1 Introductie

Sinds 2001 werk ik als groepsleerkracht op school de H., een middelgrote school voor speciaal basisonderwijs (SBO) in Amsterdam West. Al tijdens mijn opleiding Orthopedagogisch Vormgeven als keuzerichting op de kunstacademie in Maastricht, die ik voor de Pabo heb afgerond, wist ik dat ik met 'speciale' kinderen wilde werken. Deze kinderen met hun positieve, interessante 'eigen' aardigheden (Van Lieshout, 2009) hebben mijn hart gestolen en ze dagen mij uit om tot creatieve oplossingen te komen en mijn kwaliteiten en vaardigheden verder te ontwikkelen.

Dit praktijkonderzoek gaat over hoe wij, als leerkrachten van unit 2, ervoor kunnen zorgen dat onze leerlingen zichzelf positief waarderen door middel van gesprekken over hun portfolio. Hierbij is voor de leerling en leerkracht het reflecteren, het nadenken over het eigen denken en handelen, van belang.

1.2 Probleemstelling

Het valt me al een tijdje op dat in de groepen waarin ik werk er een aantal leerlingen weinig zelfvertrouwen heeft. Dit merk ik aan de manier waarop deze leerlingen met hun taken beginnen. Ze zeggen snel 'ik snap het niet' of 'ik kan dit niet'. Ze stellen zich afhankelijk op van mij als leerkracht. Volgens Van Lieshout (2009): Ze vertonen dan kenmerken van faalangst en aangeleerde hulpeloosheid (p.97). De kenmerken van faalangst die ik in de praktijk veel tegen kom zijn: klachten over buikpijn, veel naar toilet gaan, blokkeren bij een taak, het werken veel onderbreken en afdwalen met hun gedachten. Ik probeer hen dan te richten op hun werk en zelf te laten nadenken door ze vragen te stellen zoals: "Heb je goed gelezen wat je moet doen?" of "Heb je al eerder zoiets gedaan?". Ik doe dit om de competentie en autonomie te versterken en de leerling mederegisseur van zijn eigen leerproces te maken (Pameijer & Van Beukering & De Lange, 2009).

Toch heb ik steeds het gevoel tekort te schieten. Reageer ik wel op de juiste manier? Wat hebben deze leerlingen van mij nodig zodat ze zelfstandiger worden? Pameijer, Van Beukering & De Lange (2009) beschrijven: "Welk effect heeft mijn aanpak op deze leerling en hoe kan ik mijn aanpak beter afstemmen op wat deze leerling nodig heeft?" (p. 21).

Ik merkte dat mijn handelingsverlegenheid ook voor mijn collega's geldt. Daarom zal ik samen met de leerkrachten van unit 2 onderzoeken 'wat werkt met praten en reflecteren met leerlingen zodat de leerlingen meer plezier en zelfvertrouwen ervaren'. De resultaten en bevindingen zullen als een 'good practice' in de teamvergadering gedeeld worden.

Er zijn momenten op een schooldag waarop ik zie dat de leerlingen lekker in hun vel zitten. Zodra de leerlingen zelf even iets mogen doen, dus handelend bezig zijn en gaan tekenen, puzzelen, bouwen zijn ze in hun element. Ze zijn dan ontspannen, hebben plezier, hebben weinig hulp nodig en ze zijn geconcentreerd bezig.

Korthagen & Lagerwerf (2011) beschrijven het verschijnsel van geïnspireerd en betrokken bezig zijn als 'flow'. Als mensen in flow zijn, zetten ze hun kernkwaliteiten in (p.88). Als iemand handelt vanuit zijn of haar kwaliteit, slaat er gemakkelijk een vonk over. Je kunt aan iemand zien of die in een flow is (p.69).

Volgens Cauffman & Van Dijk (2009) voeden interacties de gemeenschappelijke interesses en bevorderen het ontstaan van oplossingen voor problemen (p.30). Ik wil graag samen met mijn unit 2 onderzoeken wat wij als leerkrachten kunnen doen om ervoor te zorgen dat onze leerlingen op een positieve manier naar zichzelf leren kijken. De portfolio's zijn hierbij een hulpmiddel om hen meer plezier en zelfvertrouwen te laten ervaren.

1.3 Context waarin dit onderzoek plaatsvindt

Op dit moment geef ik twee dagen les in groep 2C en één dag in groep 3B. Er zijn al een aantal dingen gaande in mijn school die aansluiten op mijn wens om leerlingen op een positieve manier naar zichzelf te leren kijken. In het schoolplan staat beschreven hoe we dit doen. We werken met de basisprincipes van handelingsgericht werken. De onderwijsbehoeften van de leerling staan centraal. We kijken naar wat het kind nodig heeft, qua leerstof, leerkracht en medeleerlingen, om een bepaald doel te bereiken. We beschrijven welke aanpak een positief effect heeft (directeur, 2010). Daarnaast streven we een eenduidige pedagogische aanpak na, zoals vaste routines door de hele school. Hiervoor volgen de leerkrachten en overige medewerkers het programma van het competentiegericht werken dat ontwikkeld is door PI Research (directeur, 2010). We proberen af te stemmen tussen de

vaardigheden van de leerling en de taken/verwachtingen die vanuit de leeromgeving worden gesteld (Geeraets, Spanjaard, Vieijra, 2008, p.18).

We werken met een Ontwikkelingsperspectief (OPP) . “Het OPP formulier is een groeidocument waarin inzichtelijk wordt hoe er gebruik wordt gemaakt van de protectieve factoren en hoe de belemmerende factoren worden opgeheven” (directeur, 2010, p.24). Dit document wordt twee keer per jaar aangepast en besproken met de interne begeleider en een directielid. De leerkracht bespreekt het OPP met de ouders, evalueert de gestelde doelen en stelt nieuwe doelen op waar de komende periode aan gewerkt wordt.

Naast dit OPP starten we dit schooljaar met een nieuw rapport, het kindrapport, waarin het kind zelf mag aangeven wat het goed kan en nog wil/moet gaan leren, dit wordt nog beschreven in het nieuwe schoolplan. Dit kindrapport sluit naar mijn mening en de mening van de directeur (mondelinge communicatie, mei, 2012) goed aan bij de doelen uit ons schoolplan:

- de kinderen worden positief benaderd
- de sterke kanten van het kind worden gewaardeerd
- we bieden het kind een reëel beeld van zijn of haar mogelijkheden (directeur, 2010).

De bedoeling van het kindrapport is dat de kinderen positief benaderd worden en we een reëel beeld van zijn of haar mogelijkheden bieden. Om dit te bereiken zullen we in het werken met het kindrapport in gesprek gaan met de leerling kijken naar wat het kind nu al goed kan, hierdoor ligt de nadruk op de sterke kanten van het kind. Dit kindrapport krijgt het kind twee keer per jaar mee naar huis. Het kind kan dan thuis laten zien waar het goed in is en wat het nog wil leren. Het is een groeidocument waarin steeds werkstukken van het kind toegevoegd worden. Omdat dit kindrapport in de vorm van een portfolio nieuw is voor mij en de meeste leerkrachten wil ik hier graag onderzoek naar doen. Mijn collega's van unit 2 heb ik in een vergadering verteld over mijn onderzoek. Ze wilden ook graag handvatten hebben om het plezier en zelfvertrouwen van de leerlingen te vergroten. Daarnaast vind ik het belangrijk om samen te werken met mijn collega's.

1.4 Het onderzoek

Het doel van het onderzoek is:

- leerlingen ervaren meer plezier en zelfvertrouwen
- leerkrachten krijgen handvatten om te reflecteren met leerlingen met portfolio's
- de school ontwikkelt gezamenlijke ideeën en afspraken, met betrekking tot portfolio gesprekken
- ouders ervaren meer plezier en zelfvertrouwen bij hun kind

Doel in het onderzoek is:

- leerlingen van unit 2 ervaren meer plezier en zelfvertrouwen door middel van oplossingsgerichte portfoliogesprekken
- de leerkrachten van unit 2 krijgen meer handvatten om te reflecteren met leerlingen met portfolio's
- de leerkrachtvaardigheden met betrekking tot portfoliogesprekken voeren wordt gedeeld en verzameld in unit 2
- de ouders van leerlingen uit unit 2 ervaren dat hun kind meer plezier en zelfvertrouwen heeft door de portfoliogesprekken

Mijn onderzoeksvraag:

Wat werkt voor ons, in unit 2, zodat de leerlingen meer plezier en zelfvertrouwen ervaren door te praten over en te reflecteren op hun portfolio?

Mijn deelvragen zijn:

- Wat vinden we, in unit 2, van belang om leerlingen met plezier en zelfvertrouwen te laten praten en reflecteren op hun portfolio?
- Welke vaardigheden hebben we nodig om leerlingen met plezier en zelfvertrouwen te laten praten en reflecteren op hun portfolio?
- Wat werkt voor ons om leerlingen met plezier en zelfvertrouwen te laten praten en reflecteren op hun portfolio?
- Hoe kunnen we plezier en zelfvertrouwen van leerlingen meten?
- Welke invloed heeft het reflecteren op het portfolio op het plezier en zelfvertrouwen van leerlingen?

1.5 Vooronderstellingen

- Oplossingsgericht reflecteren kan een goed middel zijn om een leerling meer plezier en zelfvertrouwen te laten ervaren.
- Door te reflecteren op portfolio's neemt het plezier in leren en het zelfvertrouwen toe.

“Door je in het bijzonder te richten op dingen die wel lukken, zelfs (of misschien wel in het bijzonder) als het uitzonderingen zijn, kan een opwaartse spiraal ontstaan” (Cauffman & Van Dijk, 2009).

1.6 Verwachte opbrengst

Ik verwacht dat onze leerlingen bewust zullen worden van hun kwaliteiten en competenties, waardoor ze meer plezier en zelfvertrouwen ervaren en ik verwacht dat de collega's van unit 2 meer inzicht krijgen in wat werkt om leerlingen meer plezier en zelfvertrouwen te laten ervaren.

Het onderzoek past ook in mijn eigen ervaring. Ik heb zelf tijdens de opleiding gemerkt dat ik door te reflecteren veel bewuster ben geworden van wat ik allemaal voel, denk, kan en wil. Hierdoor heb ik meer zelfvertrouwen gekregen en kijk ik op een positievere manier naar mezelf. De focus ligt nu op mijn kwaliteiten terwijl ik voor de opleiding me meer focuste op mijn tekorten. Deze ervaring wens ik ook mijn leerlingen en collega's toe.

1.7 Belang voor de school

Wat kan een leerling zelf aangeven en waarin moet je als leerkracht sturen? De inzichten die de collega's in unit 2 krijgen kunnen volgens mij een bijdrage leveren aan het proces om te ontdekken hoe we hier als schoolteam mee om kunnen gaan.

1.8 Relatie met mijn persoonlijk ontwikkelplan

'Hogeschool Fontys' heeft leerroutespecifieke doelen voor de Master Special Educational Needs opgesteld uit het competentieprofiel Sociaal en Bekwaam, WOSO/SBL (2004). Door het onderzoek werk ik aan de volgende competenties:

Competentie reflectie en ontwikkeling: Doordat we in de opleiding veel gereflecteerd hebben ben ik me steeds bewuster geworden van mezelf. Door steeds stil te staan bij een concrete situatie uit de praktijk en te kijken naar 'wat dacht ik? wat voelde ik?

wat wilde ik? wat deed ik?'. Ik gebruik hierbij het Ui-model van Korthagen en Vasalos (in: Korthagen & Lagerwerf, 2010) en het Reflectiemodel van Korthagen & Vasalos (in: Van der Wolf & Van Beukering, 2009).

Tijdens de module “Oplossingsgericht werken” stelde medestudenten een schaalvraag aan mij. Dit werkte verhelderend voor mij. Ik besepte me dat ik dingen goed kan, dat ik hieraan zelf kan werken. Cauffman & Van Dijk (2009) concluderen “het stellen van de vraag op zich installeert al de differentiatiemogelijkheid op de harde schijf van de ander. En dat heeft zo zijn gevolgen voor de beleving”(p.71). Ik wil na het terugblikken en het bewust worden duidelijker conclusies trekken en alternatieven concreet maken.

Competent in samenwerken met collega's: Ik ben zelfverzekerder geworden en ik heb een meer professionele houding aangenomen. Hierdoor kan ik ook meer open staan voor anderen en beter samenwerken. Samenwerken is voor mij belangrijk omdat je samen meer weet, kan en durft dan alleen. De verbondenheid van mensen en samen ergens voor gaan inspireert mij heel erg. Cauffman & Van Dijk (2009) concluderen dat “onderwijs is teamwork, op alle denkbare niveaus: *Together Each Achieves More*, samen bereik je meer” (p.44). Mijn collega's willen ook graag een antwoord op mijn onderzoeksvraag. Hierdoor ben ik van betekenis voor mijn unit. Sinds dit schooljaar werk ik nu ook als coördinator van unit 2. Ik vind het leuk om een verbindende factor te zijn. Het duidelijk overbrengen en terugkoppelen van informatie is nog een leerpunt voor mij.

Orthopedagogische competentie: Ik vind het belangrijk dat kinderen en collega's zich meer bewust zijn van hun kwaliteiten en competenties. Ik vind dat er nog meer de nadruk op kan komen wat de leerkrachten en leerlingen allemaal al wel kunnen. Vanuit wat al goed gaat, wat werkt, kunnen we de leerlingen weer nieuwe dingen leren. Cauffman & Van Dijk (2009) concluderen dat “wat het beste werkt is die krachtbronnen, en dus de eigenaar ervan, in het zonnetje te zetten door er nadrukkelijk aandacht aan te schenken....Op die manier zet je een positieve spiraal in gang” (p.65). Ik wil leren om dit op mijn eigen manier te doen zodat het nog wat natuurlijker overkomt.

In het volgende hoofdstuk ga ik verschillende theorieën bespreken om antwoorden te krijgen op de diverse vragen en mijn onderzoeksvraag nog te verduidelijken en helderder te krijgen.

Hoofdstuk 2 Verkenning in de literatuur getoetst aan de praktijk

In dit hoofdstuk vindt een verkenning in de literatuur plaats in relatie tot mijn probleemstelling en onderzoeksopzet. Ik beschrijf wat al over het onderwerp bekend is in de theorie en wat ik hiervan kan leren voor mijn onderzoek. Ik bekijk wat ik in de praktijk aantref qua werkwijzen, wensen van collega's en mogelijkheden. Ik ga de theorie verbinden aan de visie en het schoolplan van mijn school, aan de praktijk en aan mijn persoonlijke ervaringen. Ik doe dit door in elke paragraaf een deelvraag te verkennen.

2.1 Wat vinden we, in unit 2, van belang om leerlingen met plezier en zelfvertrouwen te laten praten en reflecteren op hun portfolio?

Volgens humanistisch psycholoog Rogers heeft ieder mens, ieder kind behoefte aan een positief zelfbeeld. Het heeft het nodig dat anderen hem of haar positief benaderen (Deley, 2009). Mijn collega's van unit 2 vertelden tijdens de unit 2 vergadering dat ze een veilige sfeer en goed contact onderhouden met de leerlingen de belangrijkste redenen voor plezier en zelfvertrouwen bij hun leerlingen vinden. Volgens Cauffman & van Dijk (2009) is communicatie waar alles om draait in het onderwijs. In het schoolplan van onze school beschrijft de directeur (2010):

Onze visie is dat we de eigenheid van het kind accepteren. We gaan uit van de mogelijkheden van het kind ...Wij realiseren onze doelen dooraccent op positieve benadering en het waarderen van de sterke kanten van het kind, het bieden van positieve feedbacken het kind een reëel beeld bieden van zijn of haar mogelijkheden (p.7-8).

Als ik de doelen uit het schoolplan lees vraag ik me af of de leerlingen dit ook zo ervaren. Worden de sterke kanten van het kind gewaardeerd? Hoe merkt het kind dat dit gebeurt? Hoe wordt dit zichtbaar gemaakt? In de volgende paragraaf komt aan de orde welke vaardigheden hiervoor nodig zijn.

2.2 Welke vaardigheden hebben we nodig om leerlingen met plezier en zelfvertrouwen te laten praten en reflecteren op hun portfolio?

2.2.1 Wat doen de leerkrachten van unit 2 al?

De vaardigheden die ik nu ga bespreken heb ik geobserveerd en besproken met mijn collega's van unit 2. We kwamen erachter dat iedereen op zijn eigen manier vormgeeft aan de visie van de school "accent op positieve benadering en het waarderen van de sterke kanten van het kind, het bieden van positieve feedback" (directeur, 2010). Sommige leerkrachten werken systematisch en met methodes, anderen spelen in op wat er op dat moment leeft in de groep.

We zetten positieve aspecten van handelingsgericht werken (HGW) in.

We werken op onze school handelingsgericht (voor de uitgangspunten en gespreksvaardigheden zie bijlage 16). Positieve aspecten zijn van belang bij HGW. Pameijer, Van Beukering & De Lange (2009) concluderen:

- het benoemen van de sterke kanten van een kind verhoogt hun gevoel van competentie. Ik merk vooral dat leerlingen gaan glimlachen, twinkkelende oogjes krijgen
- gezamenlijk praten over positieve aspecten verbetert de samenwerking tussen school, ouders en leerling aanmerkelijk. De focus verandert, er ontstaat een prettigere sfeer. Dit is belangrijk omdat de omgeving van het kind veel invloed heeft op zijn zelfwaardering.

We reflecteren met leerlingen tijdens de lessen van De Vreedzame School

Dit is een methode voor sociaal-emotionele ontwikkeling. Vooral het geven van opstekers, elkaar complimenten geven, wordt veel gebruikt in unit 2. Steeds de aandacht richten op wat ieder individueel kan bijdragen aan een positieve sfeer in de groep bevordert een goede relatie en interactie met de leerlingen (Van Lieshout, 2009).

We reflecteren met leerlingen aan het eind van de lessen zelfstandig werken.

We gebruiken een competentiegericht feedbacksysteem waarbij de focus ligt op adequaat gedrag en op 'verdiene' van smileys. De leerlingen reflecteren op hun eigen gedrag. Kinderen zijn meer tevreden over zichzelf en voelen zich competent

naarmate ze betere prestaties leveren en dingen doen waar zijzelf en anderen waardering voor hebben. Het aanmoedigen en belonen van gedrag moet systematisch, op verschillende niveaus en in onderlinge samenhang plaatsvinden: op het niveau van taak, het proces, de zelfregulatie en de persoon (Van der Wolf & Van Beukering, 2009).

We voeren korte gesprekjes met leerlingen

Tijdens de unit 2 vergadering vertelden mijn collega's dat ze vaak gesprekjes voeren met de leerlingen. Dit gebeurt voor, tijdens als na de les. Door als leerkracht met een positieve grondhouding een band met de leerling op te bouwen voelen leerlingen zich gezien, gekend, erkend en gewaardeerd. Ze voelen zich dan veilig om zichzelf echt te laten zien en risico's te nemen (Van Lieshout, 2009).

We reflecteren op gegeven onderwijs

Pameijer, Van Beukering & De Lange (2009) concluderen dat "goede feedback specifiek en doelgericht moet zijn. Hoe specifieker jouw informatie over de taak, des te preciezer weet de leerling wat het verschil is tussen wat hij eerst kon, nu kan en wat hij straks zal kunnen" (p. 60-61). Zo versterk je de ontwikkeling naar meer leerplezier. Je geeft commentaar op hun inspanning, inzet en hoe ze zich al positief ontwikkeld hebben (Van Lieshout, 2009). De interne begeleider vertelde me dat ik het zelfvertrouwen van leerlingen kan vergroten door nog specifiek expliciet te benoemen als een kind een positieve bijdrage levert.

De positieve interactie tussen leerkracht en kind word 'goodness-of-fit' genoemd. De capaciteiten, de motivatie en de gedragingen van een leerling vertonen een 'fit' met de verwachtingen, attituden en de gedragingen van de leraar van der (Van der Wolf & Van Beukering, 2009). We zijn in onze unit wel van bewust maar het lukt nog niet altijd om een 'goodness-of-fit' te bereiken. Door hierover samen te praten en te reflecteren komen we tot een bredere kijk op leerlingen.

Uit deze verkenning van wat we al doen kan ik concluderen dat we in unit 2 sterk zijn in het benoemen van sterke kanten van een kind. Door de diverse studiedagen over HGW en competentiegericht onderwijs zijn we ons hiervan erg bewust en wijzen we elkaar hier vaak op. Op de teamvergadering kwam aan de orde dat we het samenwerken met ouders willen uitbreiden. Mijn collega's in unit 2 en ik vinden dat

het praten met kinderen systematischer ingepland zou kunnen worden. We willen dit ook graag maar we weten nog niet zo goed hoe en wanneer we dit kunnen doen. Ik leer hieruit dat we nog beter kunnen gaan samenwerken met de kinderen, ouders en collega's. Ik ga nu verder onderzoeken wat ons kan helpen om te kunnen reflecteren met leerlingen op hun portfolio's.

2.2.2 Wat willen we, leerkrachten in unit 2, leren?

Om helder te krijgen wat de leerkrachten van unit 2 willen leren en wat hun eigen doelen hierbij zijn ga ik motivatie-interviews afnemen. Hieruit blijkt dat we in unit 2 kinderen actief willen betrekken en inzicht geven in leerproces door te praten met leerlingen.

Leerling actief betrekken bij hun ontwikkeling

Tijdens de teamvergadering en ook tijdens de unit 2 vergadering kwam naar voren dat mijn collega's zich onzeker voelen over hoe ze met een leerling praten over hun leerproces. Op onze school werken we handelingsgericht. Samenwerken met leerlingen is een uitgangspunt van HGW. Stevens (in Deley (2009): "Goed onderwijs is kinderen helpen zichzelf te helpen. Door kinderen te helpen hun mogelijkheden te ontdekken. Door kinderen te helpen vragen te stellen aan zichzelf, aan andere leerlingen en aan de leerkracht" (p.59).

Door gesprekken met leerlingen te voeren, betrekken we hen actief bij hun eigen ontwikkeling. Hierdoor leren ze kritisch te denken, ervaren ze het leren op school als zinvoller en neemt hun welbevinden toe. Ze krijgen inzicht in hun eigen gedrag en houding. Eigen oplossingen van leerlingen blinken vaak uit in eenvoud (Pameijer, Van Beukering & De Lange, 2009, p.103).

Zelfvertrouwen krijgen in het voeren van gesprekken met leerlingen.

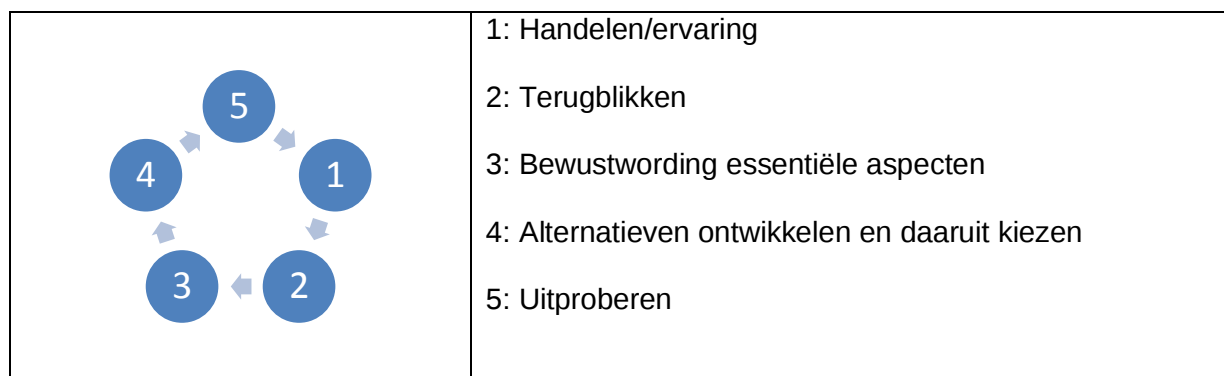
De gesprekvaardigheden van HGW beheersen we in unit 2 (zie bijlage 16). We willen ons zekerder voelen en onderzoeken wat hiervoor nodig is. Daarom is het onderzoek zo opgezet dat we in unit 2 regelmatig bij elkaar komen om van elkaar te kunnen leren over het praten en reflecteren met leerlingen.

2.3 Wat werkt voor ons om leerlingen met plezier en zelfvertrouwen te laten praten en reflecteren op hun portfolio?

Samen leren in unit 2

Bij samen leren is het van belang dat er overeenstemming is tussen de processen bij de leerlingen, de leraren en de schoolleiding (Korthagen & Lagerwerf, 2011). Een actieonderzoek sluit hier goed op aan; door met je team te werken aan inhoudelijke verdieping en zo tegelijk beter te leren samenwerken. Door overleg maak je pedagogische en didactische thema's bespreekbaar (Kallenberg, Koster, Onstenk & Scheepsmma, 2010). Door samen met collega's te praten en te reflecteren leren we, in unit 2, wat goed werkt om te praten en reflecteren met leerlingen.

Het reflecteren op ons eigen handelen gebeurt nog niet gestructureerd. Een hulpmiddel, om een gesprek te voeren en te reflecteren, is het spiraalmodel voor reflectie van Korthagen & Vasalos (in: Korthagen & Lagerwerf, 2011, p.157):

Figuur 2.1 Het spiraalmodel voor reflectie van Korthagen & Vasalos

Dit spiraalmodel voor reflectie biedt de mogelijkheid deskundiger te worden in het reflecteren op eigen ervaringen om van daaruit je eigen praktijk bij te sturen (Kallenberg et al., 2010). Ik heb hier zelf veel aan gehad tijdens de opleiding en ik denk dat het voor mijn collega's ook werkt. Door als leerkrachten en leerlingen hetzelfde proces door te maken, te reflecteren, bewuster te worden en te praten over alternatieven, zijn we echt samen aan het leren.

Oplossingsgerichte gespreksvoering

De visie van Oplossingsgericht werken (OGW) en oplossingsgerichte gespreksvoering vind ik van belang voor onze praktijk. Ik denk dat dit een bijdrage

kan leveren voor het met plezier en zelfvertrouwen praten en reflecteren met leerlingen.

De basisregels van Oplossingsgericht werken zijn:

1. Als iets niet werkt, leer ervan en doe iets anders.
2. Als iets wel (of beter) werkt, doe er meer van.
3. Als iets blijkt te werken, leer het (van/aan) iemand anders
(Cauffman & Van Dijk, p. 33).

Van Lieshout (2009) beschrijft dat OGW uit gaat van de kracht, competenties en talenten van de cliënt: hij zelf is de expert bij het vinden van oplossingen. Door de leerling te wijzen op wat hij goed doet, helpen we hem dichterbij zijn doel te komen. Aangezien het zelfbeeld van de leerling grotendeels afhangt hoe hij zijn eigen capaciteiten ziet, is het essentieel om ons te richten op het positieve daarin, in plaats van de mogelijke knelpunten. Volgens Måhlberg & Sjöblom (2011) geeft het meer voldoening en meer zelfvertrouwen om iets vlot af te kunnen maken en dan bevestiging te krijgen van de leerkracht.

Tijdens een oplossingsgericht gesprek kan je differentiatiemogelijkheden aanreiken. Je kunt hier schaalvragen bij gebruiken. Hierdoor 'meet' je waar het kind nu staat. Het effect hiervan is dat we ons op 'wat kan je al goed' richten. Hierdoor kan het zelfvertrouwen en het plezier van de leerling toenemen. Måhlberg & Sjöblom (2011) beschrijven dat wanneer wij onze successen bespreken we in een prettige stemming raken, hetgeen leidt tot positief gedrag.

Een volgende stap is je op de toekomst oriënteren. Je kunt hierbij de wondervraag stellen. Je vraagt bijvoorbeeld: "Veronderstel dat je probleem voldoende is opgelost om er geen last meer van te hebben: wat zou er dan anders zijn?" (Cauffman & Van Dijk, 2009). Måhlberg & Sjöblom (2011) beschrijven dat visualisatie een zeer effectieve manier van zelfontwikkeling is....onze acties worden gestuurd door beelden die we vormen in ons hoofd. Het kan de leerling helpen een duidelijk doel voor het portfolio voor ogen te zien en te verwoorden.

Kids' Skills

Mijn collega's van unit 2 en ik willen vaardigheden hebben om leerlingen met plezier en zelfvertrouwen te laten praten en reflecteren op hun portfolio. Het aanleren van

vaardigheden als middel om het plezier en zelfvertrouwen te vergroten kan met het programma van Kids' Skills (Furman, 2006).

Deze methode omvat vijftien achtereenvolgende stappen (zie bijlage 14). Je begint met een makkelijke vaardigheid die makkelijk is aan te leren. Hierdoor zal het zelfvertrouwen van de leerling toenemen en begint de leerling beter voorbereid aan de volgende vaardigheid (p.30). Ook het aan iemand anders door geven en leren van de nieuw verworven vaardigheid sluit denk ik goed aan bij de leerlingen in mijn klas, ze helpen elkaar graag.

Kids' Skills is niet zo 'talig'; de leerlingen leren door te doen. 'Praten' is namelijk niet altijd de beste begeleidingstechniek bij gedragsproblemen. Het oefenen van gewenst gedrag, visualiseren wat al goed gaat en nog beter kan en rollenspelen werken dan beter (Van Lieshout, 2009).

Bij Kids' Skills is stap 7: meer zelfvertrouwen geven. "Wanneer het kind ziet dat andere mensen ervan overtuigd zijn dat het zijn vaardigheid zal kunnen leren, raakt het daar zelf ook van overtuigd" (Furman, 2006, p.65). "We moeten kinderen laten horen waarom we in hen geloven; dat is onontbeerlijk om bij hen de 'vonk' te laten ontbranden die zij nodig hebben om hun vaardigheid te leren" (Furman, 2006, p.69). Ik merk door aan te sluiten bij een positieve ervaring en dan één nieuw stapje aan te bieden de kinderen tot positieve zelfwaardering komen. Ik ga dit gebruiken in mijn onderzoek om de leerlingen kleine, haalbare doelen te laten stellen.

Het is belangrijk voor onze leerlingen om hun plezier en zelfvertrouwen te vergroten. Volgens Van Lieshout (2009) zullen ze gebeurtenissen toeschrijven aan hun 'interne locus of control'. Bij een 'externe locus of control' schrijven kinderen positieve gebeurtenissen toe aan geluk of de eenvoud van de taak. Bij de 'interne locus of control' zien zij een gebeurtenis wel bepaald door hun eigen toedoen, het gaat dan vaak om negatieve zaken, waarvan ze vinden dat zij daar de schuld aan hebben (p.97). Mijn doel is dat leerlingen positieve gebeurtenissen toeschrijven aan zichzelf. Ze zullen zich minder hulpeloos opstellen doordat ze kunnen meedenken over hun eigen leerproces.

2.4 Hoe kunnen we plezier en zelfvertrouwen meten?

We gebruiken 'Zien' van leerlingvolgsysteem Parnassys

'Zien' helpt leerkrachten om de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen systematische in kaart te brengen. Het helpt om op basis van observaties achter het gedrag van een leerling de zorgbehoefte(n) te zien. De concrete doelen en suggesties helpen de leerkracht om een leerling of groep planmatig te ondersteunen (Driestar Onderwijsadvies, 2010). Doelen om de leerling meer vertrouwen in zichzelf en de ander te krijgen zijn onder andere:

- de leerling doet voldoende succeservaringen op
- de leerling schrijft positieve resultaten toe aan eigen inspanning en bekwaamheid
- de leerling heeft een reëel zicht op eigen mogelijkheden
- de leerling vraagt uit zichzelf om hulp
- de leerling kan opbouwende kritiek rustig(er) ontvangen.

Ik leer hieruit dat we het meten van plezier en zelfvertrouwen alleen mogelijk is door samen te werken met allen betrokkenen rond een kind en vooral met het kind zelf, vandaar deze opzet van het onderzoek.

2.5 Welke invloed heeft het reflecteren op het portfolio op het plezier en zelfvertrouwen van leerlingen?

2.5.1 Hoe gebruiken wij het portfolio?

Portfolio's kunnen de leerling helpen bij reflectie. Het zijn 'mappen' waarin leerlingen werkstukken bewaren, zelfbeoordelingen en feedback van anderen (Korthagen & Lagerwerf, 2011).

Hoe gebruiken we het op dit moment? Op dit moment gebruiken we een kindrapport in de vorm van een portfolio. We hebben drie vakken afgesproken die er in komen. Bij deze vakken zijn twee kopjes opgenomen, namelijk 'wat kan ik?' en 'wat wil ik?' (zie bijlage 21). Verder voegt elke leerkracht nu dingen toe die ze belangrijk vindt. Het is nog onduidelijk hoe we dit kindrapport in de praktijk gaan gebruiken.

2.5.2 Hoe willen we het portfolio inzetten om het plezier en zelfvertrouwen te vergroten?

We weten nog niet hoe we het portfolio willen gaan inzetten. We moeten nog ontdekken wat in de praktijk werkt en haalbaar is. We willen een begin maken met de leerling te leren zichzelf te beoordelen. Leerlingen kunnen ook elkaar feedback geven, dus niet alleen de leraar (Korthagen & Lagerwerf, 2011). Daarom vieren we successen in de klas en zetten we medeleerlingen in als supporters.

2.6 Internationalisering

Tijdens een studiereis in 2011 zijn er twee scholen in Londen bezocht. Daar heb ik specifiek gekeken naar hoe leerlingen bij hun doelen betrokken werden en hierop reflecteerden. Op deze scholen werd met targets gewerkt. Zowel individuele targets en groepstargets. De targets werden zichtbaar opgehangen en in hun schrift geschreven. De doelen werden vertaald in concrete vaardigheden. De reflectie vond vaak plaats in de groep met behulp van het digibord of de visuele ondersteuning aan de muur. In mijn onderzoek gaan we de visuele ondersteuning zeker inzetten omdat we hier al goede ervaringen mee hebben opgedaan.

2.7 Inclusief onderwijs

De grondgedachte van inclusief onderwijs: “een school is een plek waar...

...iedereen welkom is om bij te dragen aan het doel van de school

...iedereen wordt gezien als een mens met waarde

...alle leerlingen en volwassenen elkaar ondersteunen en actief leren”

(www.inclusiefonderwijs.nl). Deze grondgedachte sluit aan bij de visie van onze school. Het laatste punt behoeft nog aandacht namelijk het elkaar ondersteunen en actief leren, vandaar mijn onderzoek in unit 2.

In hoofdstuk drie wordt nader ingegaan op het plan van aanpak, de onderzoeksmethode en onderzoeksmiddelen.

Hoofdstuk 3 Plan van aanpak

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk gebruik ik de inzichten, die ik vanuit de theorie en de praktijk heb opgedaan, om de richting van mijn onderzoek te onderbouwen. Ik zal eerst beschrijven wat voor soort onderzoek ik ga doen (paragraaf 3.2). Vervolgens zal ik onderbouwen welke onderzoeksmiddelen gebruikt worden en waarom ik voor deze middelen gekozen heb (paragraaf 3.2.3) en voor welke doelgroep ik heb gekozen (paragraaf 3.2.2). Tevens zal ik een tijdsschema opstellen waarin duidelijk wordt gemaakt welke onderzoeksactiviteiten de komende tijd plaats zullen vinden (paragraaf 3.2.4). Daarna zal ik beschrijven hoe ik in dit onderzoek rekening houd met ethische aspecten en hoe ik probeer de validiteit en betrouwbaarheid van het onderzoek te vergroten. Ik zal ten slotte beschrijven hoe ik de resultaten zal interpreteren en analyseren en hoe ik ze zal terugkoppelen aan mijn collega's (paragraaf 3.3 en 3.4).

3.2 Onderzoeksmethode

Tijdens het onderzoek richt ik mij op het samen leren met collega's en het vergroten van onze kennis en vaardigheden met betrekking tot het reflecteren en praten met leerlingen. Ik zal dit doen in de vorm van een actieonderzoek (Harinck, 2011).

Actieonderzoek is een combinatie van planmatig handelen, onderzoeken en reflectie, omdat het onderzoek gericht is op ons handelen als leraar en de situatie waarin dat handelen plaats vindt (Harinck, 2011, p. 65). Daarbij wordt gericht informatie over aspecten van dat handelen verzameld, wat leidt tot reflectie op het eigen handelen, zo nodig resulterend in bijsturing daarvan (Harinck, 2011, p.65). De dialoog met collega's vind ik erg belangrijk omdat samenwerken voor mij belangrijk is; samen weet, kan en durf meer dan alleen. Oplossingen worden vaak gevonden als de betrokkenen zich begrepen weten, zicht krijgen op wat zij belangrijk vinden en succeservaringen opdoen. Zo zullen ze zelf oplossingen vinden, uitgaande van hun eigen sterke kanten en successen (De Jong & Kim Berg, 2008).

Het actieonderzoek is een kwalitatief onderzoek dat bestaat uit een onderzoeksstrategie waarbij het te bestuderen onderzoeksprobleem zo open mogelijk tegemoet wordt getreden (oriënterend)....de belevingswereld van de leden

van de onderzoeksgroep staat centraal (Kallenberg, Koster, Onstenk & Scheepsma, 2007, p.48).

3.2.1 Waar gaat het onderzoek plaatsvinden?

Het onderzoek gaat plaatsvinden in unit 2 van onze school. Unit 2 bestaat uit 5 groepen in de leeftijdscategorie van zeven tot tien jaar. Er zijn zes leerkrachten werkzaam in deze unit.

3.2.2 Onderzoeksgroep

De onderzoeksgroep bestaat uit:

- De leerkrachten van unit 2; dit zijn zes leerkrachten.
- Eén leerling uit elke groep van unit 2 gekozen door de leerkrachten; dus zes leerlingen.
- De ouders van de leerlingen uit de onderzoeksgroep.
- Twee intern begeleiders van unit 2.

3.2.3 Onderzoeksmiddelen

De interventies en werkvormen die ik ga inzetten zijn:

- Het aanleggen van een portfolio. Dit doet de leerkracht in overleg met de leerling. Het doel hiervan is dat de leerling ziet wat al geleerd is. Hiermee kan de leerling ook thuis laten zien wat op school geleerd en tot stand gekomen is (zie bijlage).
- Het aanleren van een vaardigheid door middel van de methode Kids' Skills. De vaardigheid wordt aangeleerd door de leerkracht, leerlingen en ouders samen. Het doel hiervan is dat door een makkelijke vaardigheid aan te leren de leerling veel positieve feedback krijgt vanuit de omgeving waardoor mogelijk het plezier en zelfvertrouwen van de leerling groeit.
- Het voeren van oplossingsgerichte reflectiegesprekken met leerlingen. De gesprekken worden door de groepsleerkracht gevoerd. Het doel hiervan is meer inzicht te krijgen in de leerling en de leerling te betrekken zijn ontwikkeling (zie bijlage 7). Door een schaalvraag te stellen proberen we concreet te maken wanneer een leerling plezier en zelfvertrouwen ervaart.

Door de wondervraag te stellen proberen we een doel vanuit de leerling tot stand te laten komen.

- Observatie door de interne begeleider aan de hand van analyseformulier oplossingsgerichte gesprekstechnieken en camera. De leerkracht en leerling voeren een gesprek over het portfolio in de pauze of onder de gymles. Dit gesprek wordt opgenomen op camera. Omdat de interne begeleider de leerkrachten begeleid in hun leerkrachtvaardigheden bekijkt zij deze filmpjes. Ze analyseert deze filmpjes met een aangepaste kijkwijzer oplossingsgerichte gesprekstechnieken (bijlage 12). De terugkoppeling vindt plaats tijdens de tweewekelijkse gesprekken tussen de leerkracht en intern begeleider.
- Motivatie-interview met betrokken leerkrachten. Het doel hiervan is duidelijkheid te krijgen over wat de leerkrachten belangrijk vinden en willen leren wat betreft praten en reflecteren met leerlingen op hun portfolio (zie bijlage 4).
- Vragenlijst afnemen met betrokken leerkrachten. Deze vragenlijst zal ik tijdens de unit vergadering toelichten. De vragenlijst bevat vijf open vragen (zie bijlage 5). Het doel hiervan is al duidelijk te krijgen wat al goed werkt. Ik wil voornamelijk gegevens verzamelen over meningen (wat is je standpunt, hoe denk je erover?) en ervaringen (hoe heb je dat beleefd?) (Harinck, 2011). De terugkoppeling zal in de unit 2 vergadering plaatsvinden.
- Tussenevaluaties met de betrokken leerkrachten aan de hand van de filmpjes van de gesprekken met de leerlingen. Dit gebeurt tijdens de unit 2 vergadering. Het doel hiervan is om te kunnen terugblikken op het gesprek en van elkaar te leren in unit 2.
- Interview met leerling. Het interview bevat zes oplossingsgerichte vragen (zie bijlage 7). Bij één vraag mag de leerling een tekening maken, om zich naast taal ook op een andere manier uit te drukken. Twee vragen zijn schaalvragen om zichtbaar te maken hoe de leerling zichzelf inschat en dat verandering mogelijk is. De laatste vraag is de wondervraag om de leerling op de toekomst te laten oriënteren en te helpen doelen te stellen.
- Het reflecteren met de hele groep; dit om de betrokkenheid van de gehele groep te vergroten. Tijdens de module 'Gedrag centraal (GS02)' was één van de uitgangspunten: 'focus op wat goed is voor veel leerlingen in tegenstelling

veel te doen voor weinig leerlingen'. Dit is een goede motivatie om het klassikale feedbacksysteem weer doelgerichter en specifiek te maken zodat het effectief is voor alle leerlingen. Door één regel centraal te stellen en hierop te belonen met smiley's achter hun naam te schrijven.

- Een gesprek met ouders van kinderen uit de onderzoeksgroep. Elke leerkracht voert een gesprek met de ouders van hun onderzoeksleerling. De ouders worden geïnformeerd door middel van een brief (zie bijlage 1). Ze worden opgebeld of aangesproken om een gesprek te voeren. Hierbij stelt elke leerkracht dezelfde drie vragen (zie bijlage 11). De vragen bevatten één schaalvraag om te weten hoe de ouders hun kind ervaren met betrekking tot plezier en zelfvertrouwen door over het portfolio te praten. De ouders worden gevraagd naar hun beleving en als ervaringsdeskundige ingeschakeld. Omdat veel ouders moeite hebben met de Nederlandse taal wordt de vragenlijst tijdens het gesprek ingevuld. Het krijgt dan de vorm van het semi-gestructureerde interview. Het semi-gestructureerde interview heeft een onderwerp en een aantal hoofdvragen dat aan de orde moeten komen (Harinck, 2011).

3.2.4 Uitvoering plan van aanpak

De uitvoering zal acht weken in beslag nemen. Week 1 t/m 8 zal plaats vinden in de periode van 19 maart t/m 16 mei (zie bijlage 25).

3.2.5 Uitvoering

Voor de uitvoering ga ik aansluiten op de vijf deelvragen deze staan in bijlage 26.

3.3 Kwaliteitsaspecten van het onderzoek

Hierbij zal worden gekeken naar betrouwbaarheid, validiteit en triangulatie.

Betrouwbaarheid Met betrouwbaarheid wordt verwezen naar de herhaalbaarheid, de nauwkeurigheid van een 'meting' (Harinck, 2011). De kinderen worden mede onderzocht. Zij reageren niet altijd op dezelfde manier. Tevens is dit onderzoek een actieonderzoek, het uitproberen van iets nieuws. Doordat in het onderzoek iets uitgetoetst zal worden, zal de situatie meteen al veranderen en zal je het onderzoek nooit meer onder dezelfde omstandigheden kunnen herhalen (Kallenberg

et. al, 2007, p.45). Door transparant te zijn, door te beschrijven wat ik gedaan heb in elke fase van het onderzoek, zal de betrouwbaarheid vergroot worden.

Validiteit Is mijn onderzoek valide? Meet ik eigenlijk wat ik wil meten? (Kallenberg, 2007, p.46). Heeft het instrument wel datgene te pakken wat we willen weten (Harinck, 2011)? Om de validiteit te verhogen zal triangulatie toegepast worden. Triangulatie is een belangrijk kwaliteitscriterium in het praktijkonderzoek (Harinck, 2011).

Triangulatie Dit is het gebruik van meerdere gegevensbronnen om inzicht te krijgen in 'Wat werkt voor ons, in unit 2, zodat de leerlingen meer plezier en zelfvertrouwen ervaren door te praten over en te reflecteren op hun portfolio?'. In dit onderzoek wordt de triangulatie bereikt om inzicht te krijgen 'wat werkt' door de verschillende typen informanten: de ouders van de onderzoeksgroep, de leerkracht en vijf collega's, zes verschillende leerlingen (Harinck, 2011). In dit onderzoek zullen ook verschillende soorten informatiebronnen gebruikt worden om inzicht te krijgen in 'wat werkt' namelijk vragenlijst, interview, observaties, kijkwijzer. Ook zullen verschillende personen de gegevens interpreteren; de onderzoeker, de collega leerkrachten, de intern begeleiders en de 'critical friends' van de onderzoeker.

3.4 Het ethische aspect

Naar de onderzoeksgroep zal worden duidelijk gemaakt dat de onderzoeksgegevens anoniem en vertrouwelijk worden verwerkt. De betrokkenen bij het onderzoek werken vrijwillig mee en het onderzoek zal geen nadelige effecten hebben voor de onderzoeksgroep. Hierbij zijn de zes principes die beschreven staan in de 'ethische reflectie op praktijkonderzoek' (Boerman, 2006) meegenomen.

In dit hoofdstuk heb ik aan de hand van de vijf deelvragen beschreven hoe ik het onderzoek heb opgezet. Door de ervaringen en observaties van leerlingen, leerkrachten en ouders te verbinden aan kernpunten uit de literatuur denk ik goede antwoorden te krijgen op mijn onderzoeksvraag.

In hoofdstuk vier zullen de bevindingen en resultaten die in dit hoofdstuk beschreven zijn gepresenteerd worden.

Hoofdstuk 4 Uitvoering en resultaten

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk beschrijf ik de gegevens die zijn verzameld door alle betrokken bij het onderzoek. De gegevens worden per deelvraag vermeld. De deelvragen geven samen antwoord op mijn onderzoeksvraag: “Wat werkt voor ons, in unit 2, zodat de leerlingen meer plezier en zelfvertrouwen ervaren door te praten over en te reflecteren op hun portfolio?”.

4.2 Verloop van het onderzoek

Tijdens het onderzoek bleek dat we als unit nog wat meer tijd nodig hadden om alle gegevens te verzamelen. Daarom heb ik de onderzoeksperiode met twee weken verlengd.

De leerlingen hadden aangegeven, in gesprek met de leerkracht, aan welke doelen ze wilden werken en welke concrete vaardigheid ze wilden aanleren. Soms bleek dat dit doel nog niet smart genoeg was. Na twee weken werd dan het portfolio aangepast.

Daarnaast is er tijdens de onderzoeksperiode het een en ander op privé gebied bij de onderzoeker en collega's aan de hand geweest. Daarom heb ik ervoor gekozen om de gegevens van één intern begeleider te gebruiken in plaats van twee. Anders zou de belasting voor de onderzoeksgroep te groot worden.

Bij de meetinstrumenten zijn twee aanpassingen gedaan. Ten eerste bij de vragenlijst voor de leerling. De vraag ‘Wat is plezier en zelfvertrouwen voor jou?’ is veranderd in ‘Wat maakt je blij?’ en ‘Wat kan je al goed?’. De vraag werd door mijn collega's en leerlingen als te moeilijk ervaren. Ook is de mogelijkheid om hierbij een tekening te maken verwijderd omdat niemand dit had gedaan. De bijgestelde versie zit in bijlage 8. Ten tweede is de vragenlijst voor de leerkrachten aangepast door alvast een aantal vaardigheden op te sommen waaruit gekozen kon worden. Hierdoor werd het open karakter iets meer gesloten.

Tijdens de onderzoeksperiode waren de kinderen van groep 2c zo enthousiast dat steeds meer leerlingen ook een A4tje wilde met waarop zichtbaar werd waar ze aan wilde werken. Ook wilden de onderzoeksleerlingen de ervaringen delen met collega's die in de klas kwamen. Hierdoor kwam er steeds meer aandacht voor het onderzoek.

Durrant (2007) beschrijft dit als: “het sneeuwbal effect...een kleine verandering kan tot een grote verandering leiden” (p.31).

4.3 Datapresentatie

In de volgende paragraaf zullen de resultaten van de onderzoeksmiddelen, die gedurende het onderzoek gebruikt werden, per deelvraag gepresenteerd worden.

4.3.1 Datapresentatie deelvraag 1

Wat vinden we, in unit 2, van belang om leerlingen met plezier en zelfvertrouwen te laten praten en reflecteren op hun portfolio?

Unit 2 vergadering

Tijdens de vergadering van 2 april 2012 werden de vragen: ‘Hoe en wanneer zie je zelfvertrouwen bij leerlingen?’ door de leerkrachten beantwoord met: lachen, huppelen, open houding tijdens binnenkomst, succeservaringen en rollenspelen. De vraag ‘Hoe komt dat?’ werd beantwoord met: door een veilige sfeer en contact met de leerkracht. We noteerden de antwoorden op grote flappen (zie figuur 4.1, bijlage 27 voor alle antwoorden).

Het motivatie-interview

Het motivatie-interview is, na toelichting door de onderzoeker, ingevuld door de zes leerkrachten van unit 2.

Doelen voor de leerling:	Doelen voor de leerkrachten zelf:
-Leerlingen inzicht geven in gedrag.	-Kinderen actief betrekken bij hun eigen ontwikkeling.
-Houding van de leerling veranderen (3).	-Gemakkelijker en natuurlijker een oplossingsgericht gesprek kunnen voeren.

Figuur 4.2 Doelen van leerkrachten (uit: motivatie-interview voor onderzoek).

In figuur 4.2 valt het mij op dat vier leerkrachten doelen voor de leerlingen gesteld hebben. Twee leerkrachten hebben een doel voor zichzelf gesteld. Tevens valt mij op dat de voordelen die de leerkrachten voor zichzelf en anderen zien zijn:

- meer contact met de leerlingen
- betrokkenheid van de leerlingen wordt groter.
- meer contact en afstemming met collega's

- betrokkenheid ouders wordt vergroot (zie bijlage 27 figuur 4.3 en 4.4 voor alle antwoorden)

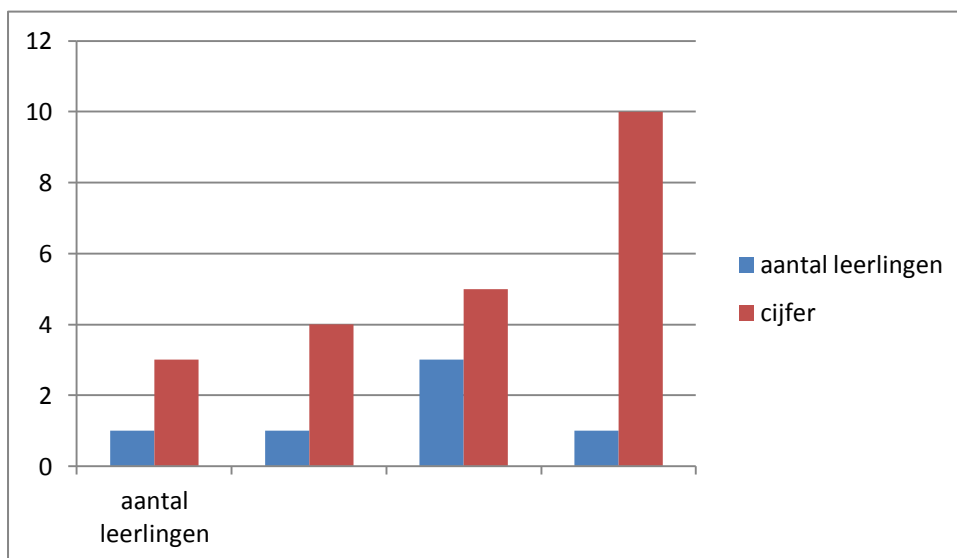
Uit de samenvatting (zie bijlage 4 voor alle motivatie-interviews) van de antwoorden van de collega's blijkt dat:

- Vooral collega's elkaar hebben geholpen door 'good practices' te delen, informatie uit te wisselen en elkaar te ondersteunen.
- De gesprekken met ouders zinvol waren

Gesprek met de leerling

Elke leerkracht heeft met één leerling een gesprek gevoerd in de vorm van een interview. Op de vraag "Wat kan je al goed?" werden diverse antwoorden gegeven zoals: boek lezen, voetbal, goed in voetbal en rekenen, een beetje goed zitten

Schaalvraag: "Waar sta je nu?":

Figuur 4.5 Antwoorden van zes leerlingen op de vraag: "Waar sta je nu?" (uit: gesprek leerling voor onderzoek)

In figuur 4.5 is te zien dat drie leerlingen hebben zichzelf een 5 gegeven. De overigen hebben zichzelf een 3, 4 en 10 gegeven.

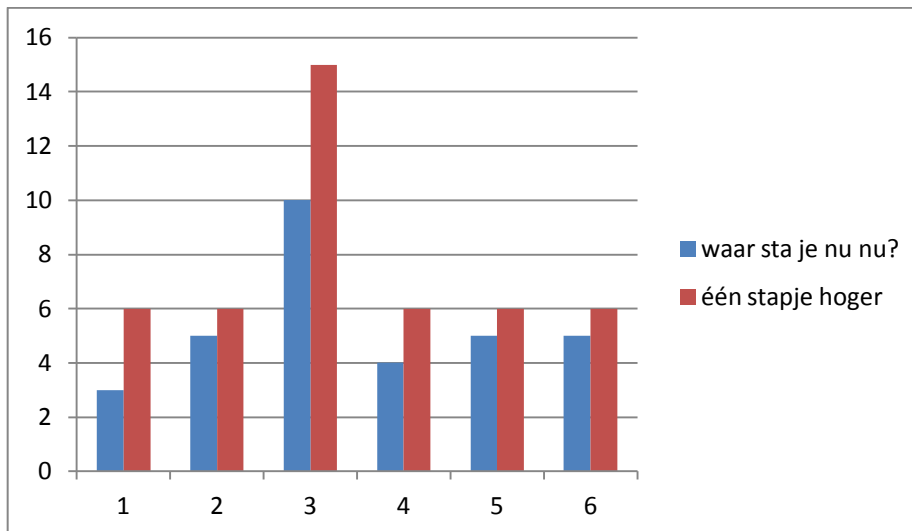
Bij de vraag: "Wat hoort er bij dit cijfer? Wat doe je allemaal goed?" antwoordden de leerlingen:

- Ik maak al heel veel goed.
- Hand geven, aankijken, goedemorgen zeggen.

- Ik kan bijna goed werken. Ik kan een klein beetje goed zitten.
- Ik kan soms mijn werk afmaken. Ik kan me een beetje concentreren.
- Omdat juf zegt dat ik beter moet luisteren. Ik kan luisteren naar de juf.

In de gegeven antwoorden valt het mij op dat de leerlingen vooral de leerkracht na praten. Het luisteren naar de juf wordt twee keer genoemd.

Schaalvraag: “En één stapje hoger?”:

Figuur 4.6 Antwoorden van zes leerlingen op de schaalvraag: “En één stapje hoger?” (uit gesprek leerling voor onderzoek)

In figuur 4.6 is te zien dat vijf leerlingen zichzelf een cijfer tussen de 3 en 5 geven. Eén leerling geeft zichzelf een 10. Bij ‘één stapje hoger’ geven vijf leerlingen zichzelf een 6. De leerling van de 10 geeft zichzelf een 15.

Bij de vraag: “Wat moet je doen om een stapje meer te halen?” antwoordden de leerlingen:

- Rustiger werken, nakijken voor ik werk inlever.
- Basketbal leren, trefbal leren.
- Afspraken op tafel plakken. Ik ga de afspraken onthouden.
- Ik ga de afspraken ’s morgens en ’s middags tijdens werken en eten herhalen.

Bij de vraag “Wat merk je?” en “Wat merken de je ouders, de andere kinderen en de leerkracht?” valt me op dat de leerlingen het graag goed willen doen voor de anderen (zie bijlage 27 figuur 4.7 voor alle antwoorden).

4.3.2 Datapresentatie deelvraag 2

Welke vaardigheden hebben we nodig om leerlingen met plezier en zelfvertrouwen te laten praten en reflecteren op hun portfolio?

Unit 2 vergaderingen

Op de vraag: “Hoe komt het dat leerlingen plezier en zelfvertrouwen ervaren? gaven de leerkrachten de volgende antwoorden:

- Veilig klimaat / sfeer
- Goed contact met de leerkracht
- Interesse tonen in de leerling
- De leerling serieus nemen
- De leerkracht gaat in gesprek met de leerling

In unit 2 vinden we de volgende zaken van belang om leerlingen plezier en zelfvertrouwen te laten ervaren:

- Alle kinderen worden gezien
- Accepteren dat zelfvertrouwen en expressie verschillend is bij diverse leerlingen
- Positieve afsluiting van de dag

Resultaten vragenlijsten leerkrachten

Op de vraag “Wat doe je al wat goed werkt m.b.t. portfoliogesprekken? Welke vaardigheden zet je in? “ werd beantwoord met:

- Ik gebruik makkelijke taal en visuele ondersteuning
- Eén op één contact; echt in gesprek met een leerling.
- Ik betrek andere leerlingen bij het portfoliogesprek.
- Ik heb Kids' Skills gebruikt (2)
- Kinderen inzicht geven en betrekken in het leerproces (3).
- Het kind kan aangeven wat hij al goed kan en wat hij nog wil leren.
- Ik benader het kind op een positieve manier (2)

De vraag “Wat denk en voel je erbij?” is onbeantwoord gebleven.

Gesprek directie

Na een gesprek met de directeur naar aanleiding van een vragenlijstje werd mij duidelijk welke competenties en vaardigheden de directie belangrijk vindt. De kennis en vaardigheden van leerkrachten worden vergroot tijdens studiedagen, workshops observaties met kijkwijzer en gesprekken met interne begeleider en directeur (zie bijlage 28).

Bij de vraag “Welke vaardigheden hebben we nodig om leerlingen met plezier en zelfvertrouwen te laten praten en reflecteren op hun portfolio?” passen volgens mij en de directeur vooral:

- Pedagogisch handelen; zorgt voor een ontspannen sfeer
- Verantwoordelijkheid leerlingen voor organisatie en proces

Bovenstaande punten zijn indicatoren van Kwaliteitswijzer Basisonderwijs Amsterdam (KBA). Ze worden gebruikt tijdens de observaties van de directie voorafgaande aan een functioneringsgesprek (zie bijlage 28). Het valt me op dat vooral ingezet wordt op kennis vergroten. Het daadwerkelijk oefenen van vaardigheden gebeurt weinig. Dit vind ik wel opmerkelijk omdat er wel van de leerkracht verwacht wordt dat deze vaardigheden beheerst worden.

4.3 Datapresentatie deelvraag 3

Wat werkt voor ons om leerlingen met plezier en zelfvertrouwen te laten praten en reflecteren op hun portfolio?

Good practices uitwisselen

Dit is gebeurd tijdens de unit 2 vergaderingen. Wat volgens de leerkrachten van unit 2 goed werkt is:

- Supporters in de klas die de leerling helpen (2x).
- Non-verbaal ondersteunen (2x).
- Timetimer inzetten (2x).
- Eén op één aandacht van de juf.
- Na 10 stickers een beloning geven
- Visueel maken van het doel waaraan gewerkt wordt (3)

- Overleg met ouders.
- Voorwaarden scheppen waardoor het gemakkelijker is
- Dat de leerlingen herkennen wanneer ze aan hun doelen werken.

Bekijken beeldmateriaal

Tijdens de unit 2 vergadering bekeken we een filmpje van een opgenomen gesprek van een leerkracht met haar leerling. Ik had het filmpje gemaakt en tijdens het filmen viel me al op hoe natuurlijk dit gesprek verliep. Zowel mijn collega als de leerling reageerden heel natuurlijk op de camera en mijn aanwezigheid. Het viel mij ook op dat de sfeer in de unit zo veilig is dat het bekijken van een collega in actie zo vanzelfsprekend was. Er werd erg positief op gereageerd doordat vooral de krachtbronnen van de leerling en leerkracht werden benoemd.

Observatie intern begeleider

De interne begeleider heeft de gesprekken met de leerlingen geobserveerd door de filmpjes hiervan te bekijken. Ze gebruikte hierbij de kijkwijzer Analyseschema Oplossingsgerichte gespreksvoering. Ze gaf als feedback hierbij dat ze graag van tevoren meer had willen weten over de portfolio's van de kinderen. Nu begon ze helemaal blanco met observeren waardoor ze soms moeite had met begrijpen van waarover precies gepraat werd.

Op de vraag: "Wat werkt voor ons om leerlingen met plezier en zelfvertrouwen te laten praten en reflecteren op hun portfolio?" kwam uit haar observaties naar voren dat de meeste vaardigheden en houdingsaspecten van de leerkrachten aanwezig zijn. De vaardigheden van de leerling zijn niet, nauwelijks of met veel moeite gezien.

4.4 datapresentatie deelvraag 4

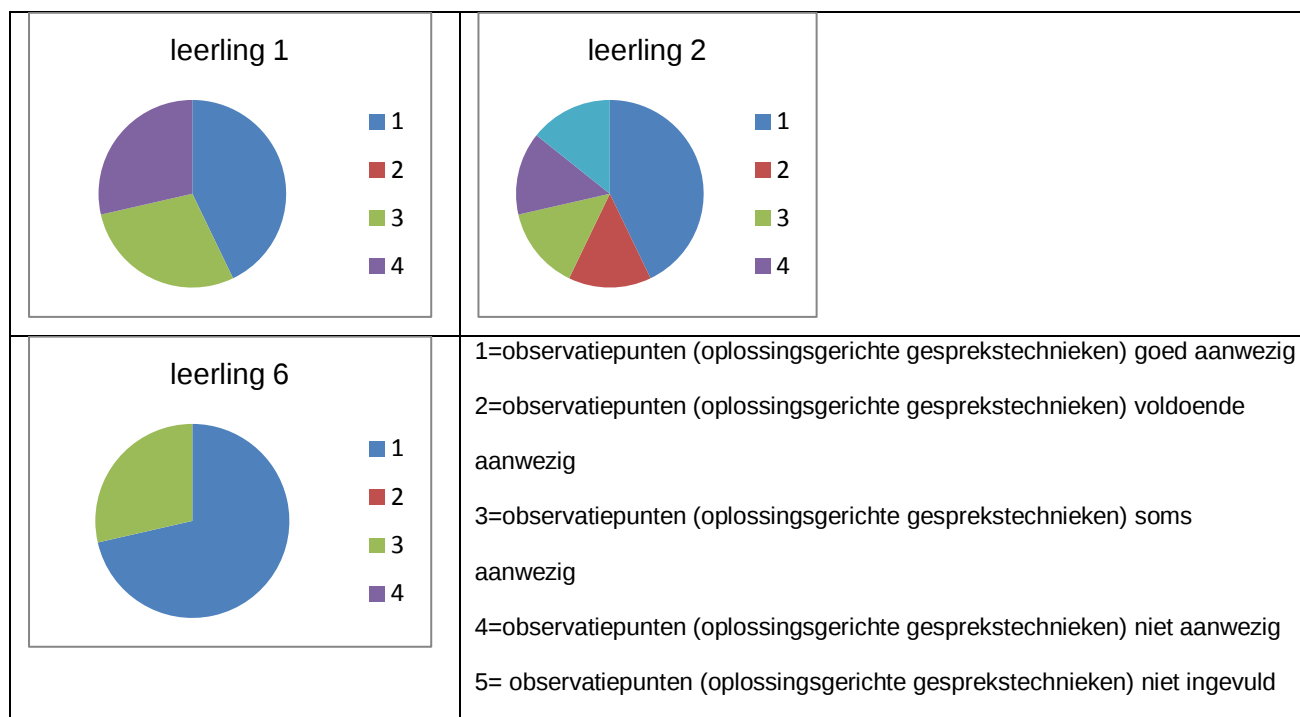
Hoe kunnen we plezier en zelfvertrouwen meten?

Eerste afname vragenlijst leerlingen (beleving)

Bij de datapresentatie van deelvraag 1 is in figuur 4.5 te lezen hoe de leerlingen het plezier en zelfvertrouwen waarderen.

Resultaten aangepaste kijkwijzer analyseschema oplossingsgerichte gespreksvoering “Hoe kunnen we plezier en zelfvertrouwen meten?”.

Elk gesprek is met de aangepaste kijkwijzer analyseschema oplossingsgerichte gespreksvoering ingevuld door de interne begeleider. De zeven vragen zijn later door de onderzoeker op de vijf punten van figuur 4.8 beoordeeld.

Figuur 4.8 Gesignaleerde plezier en zelfvertrouwen (uit: observaties door interne begeleider (13-4-2012)

Bij leerling 1 en 2 zijn de oplossingsgerichte gesprekstechnieken voor bijna 75% aanwezig. Bij leerling 6 zijn de oplossingsgerichte gesprekstechnieken voor 100% aanwezig. In bijlage 12 staan per gesprek de analyseschema's oplossingsgerichte gespreksvoering.

Twee observatiepunten zijn volgens mij en de interne begeleider tijdens de gesprekken duidelijk aanwezig:

- Is duidelijk aan welke vaardigheid/welk doel gewerkt gaat worden? (door het herkadereen/wondervraag/reflectievraag)
- Is er aandacht voor de sterke kanten en hulpbronnen van de leerling?

Het is niet duidelijk welke voordelen dit voor de leerkracht en leerling oplevert.

Daarnaast valt mij op dat:

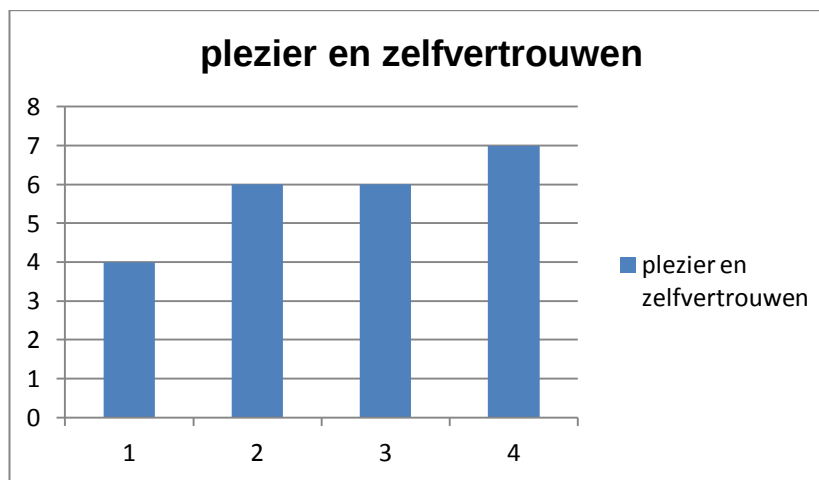
- De leerkrachten veel geduld hebben, doorvragen en actief luisteren en zich belangstellend opstellen.
- De leerling voornamelijk gemotiveerd wordt door een beloning.

Resultaten observaties leerkracht (logboek)

Bij de datapresentatie van deelvraag 5 wordt hier nader op ingegaan. Het valt mij op dat het belonen met stickers, humor, en oogcontact goed werkt.

Resultaten eerste gesprek met ouders (ervaringen/observaties).

Vijf leerkrachten hebben aan het begin en aan het eind een gesprekje gevoerd met de ouders / verzorgers van de leerling. Eén collega gaf aan dat dit niet mogelijk was voor de ouders van haar leerling. Tijdens dit gesprek werden drie vragen gesteld. Bij de vraag "Hoe kijkt U naar Uw kind met betrekking tot: plezier en zelfvertrouwen door te praten over het kindrapport/portfolio": werd gescoord op een schaal van 1 t/m 10.

Figuur 4.9 Wat merken ouders? (uit: gesprek ouders voor onderzoek)

In figuur 4.9 is te zien dat drie ouders een voldoende geven voor het plezier en zelfvertrouwen van hun kind. Eén ouder geeft een onvoldoende.

Antwoorden op de vraag "Wat ziet of merkt U als U met Uw kind over het kindrapport/portfolio praat?":

- De leerling vertelt niet over school (2).
- Hij vertelt graag over school.
- De leerling heeft geen zin om naar school te gaan en om thuis te helpen.

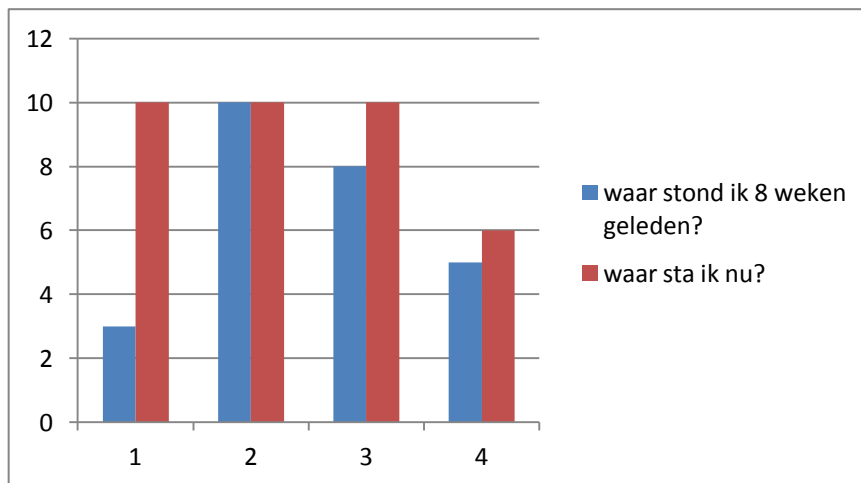
- Hij is bewuster geworden en vraagt bewuster naar iets.
- Hij zegt dat hij alles kan.
- Hij heeft moeite met accepteren van dingen die hij nog niet goed kan.
- Hij heeft veel contact met leerkracht en kinderen.

4.5 Datapresentatie deelvraag 5

Welke invloed heeft het reflecteren op het portfolio op het plezier en zelfvertrouwen van leerlingen?

Tweede afname interview leerlingen

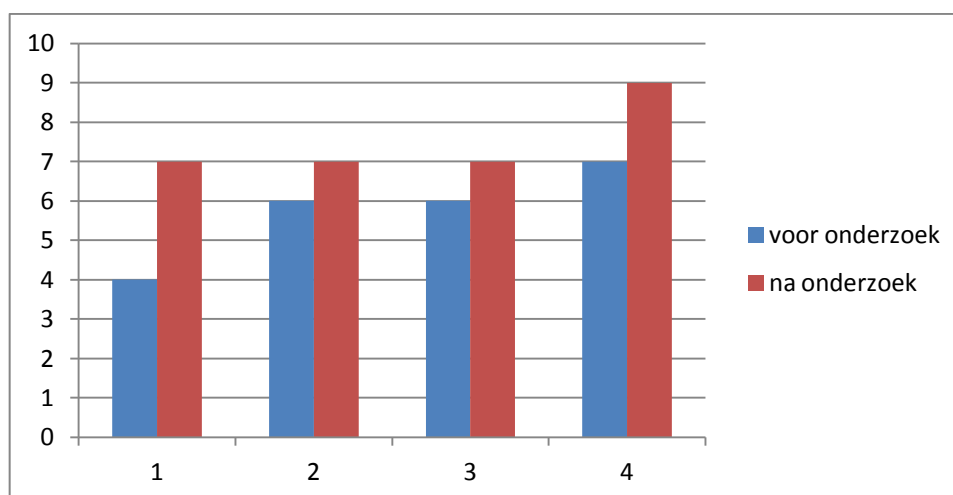
De leerlingen gaven zichzelf een cijfer bij de vraag “Wat maakt je blij? Wat kan je al goed?”.

Figuur 4.10 Gesignaleerde vooruitgang door leerling (uit: Interview leerling)

In figuur 4.10 is te zien dat drie leerlingen zichzelf hoger inschalen wat betreft plezier en zelfvertrouwen. Leerling 2 is gelijk gebleven maar gaf aan dat hij wel beter is gaan buiten spelen.

Gesprek met ouders

Figuur 4.11 Wat merken ouders? (uit: gesprek ouders voor en na onderzoek)

In figuur 4.11 is opvallend dat alle vier de ouders aan het eind van het onderzoek meer plezier en zelfvertrouwen bij hun kind ervaren. Figuur 4.12 (bijlage 28) geeft hierbij nog aanvullende informatie.

Resultaten vragenlijst leerkrachten

De vraag: “Wat wil je nog meer gaan doen met het portfolio, heb je nieuwe ideeën, plannen?” werd vooral het betrekken van leerlingen bij hun eigen ontwikkeling en de hele groep erbij betrekken genoemd (voor alle antwoorden zie figuur 4.13 in bijlage 27). De vraag “Is oplossingsgericht werken een goede manier om met portfolio’s te werken?” is zowel voor als na het onderzoek erg positief beantwoord. Eén collega vroeg zich af of de schaal- en wondervraag goed werken (zie figuur 4.14 bijlage 27 voor alle antwoorden). Antwoorden van leerkrachten op de vraag: “Heeft het portfolio volgens jou een positieve invloed op het plezier in leren en het zelfvertrouwen van leerlingen?”:

Voor onderzoek	Na onderzoek
-Ja, tijdens het werken merken ze soms op wat er met het rapport besproken is. -Ja, het kind laat een open houding zien, blij gezichten. Het kind durft vragen te stellen. -Ja, de leerlingen leren van elkaar.	-Ja, de leerling heeft vertrouwen in de leerkracht die hem hierbij wil helpen. -Ja, het contact met de leerling is verbeterd.

Figuur 4.15 Antwoorden leerkrachten op de vraag: “Heeft het portfolio een positieve invloed op plezier en zelfvertrouwen?” (uit: vragenlijst leerkrachten)

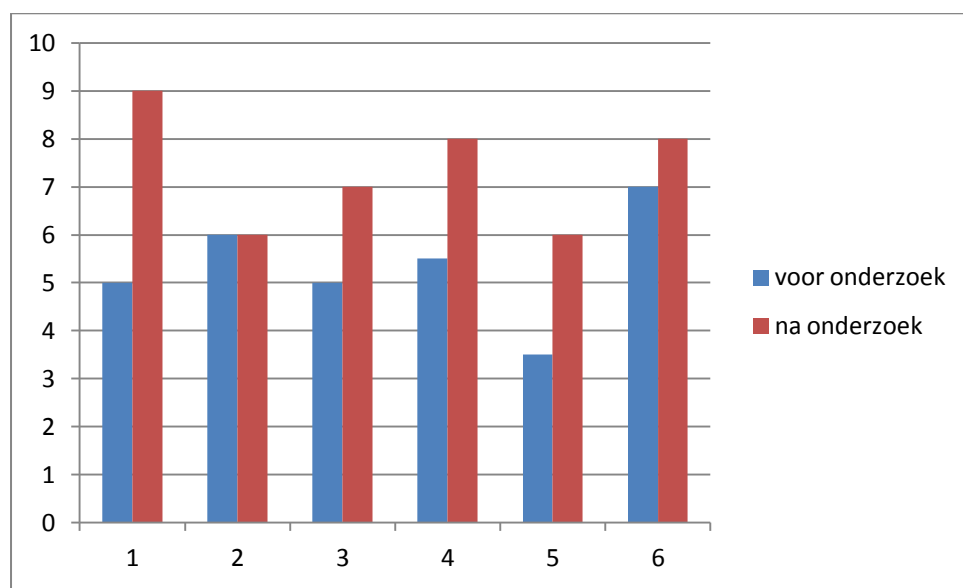
Antwoorden op de vraag “Wat merk je op? Wat zie je aan de leerling? Wat hoor je van de leerling?”:

Voor onderzoek	Na onderzoek
-De bespreking vinden ze erg leuk(2). -Ze vertellen erover aan andere leerlingen en leerkrachten (2). -Ik hoor de kinderen er nu nog weinig over, maar dat komt vooral omdat ik er zelf niet op terug kom.	-De leerling is trots op zijn stickers en werk. -De leerling weet wat hij al kan en waarmee hij nog moeite heeft -De leerlingen willen dat het beter wordt. -De leerlingen helpen de juf herinneren. -De leerling komt vaker naar me toe, vraagt om hulp.

Figuur 4.16 Antwoorden leerkrachten op de vraag: “Wat merk je op, zie en hoor je van de leerling?” (uit: vragenlijst leerkrachten)

Resultaten tweede motivatie-interview

Antwoorden van de leerkrachten op de schaalvraag: “Waar zou je jezelf nu plaatsen op een schaal van 1 tot 10?” vergeleken met de eerste afname staan in figuur 4.17.

Figuur 4.17 Antwoorden van leerkrachten op schaalvraag (uit: motivatie-interview voor en na onderzoek)

In figuur 4.17 valt me op dat alle zes de leerkrachten aan het eind van het onderzoek zichzelf of hun leerling hoger inschalen.

Tweede observatie met aangepaste kijkwijzer analyseformulier oplossingsgerichte gesprekstechnieken

Figuur 4.18 Gesignaleerde plezier en zelfvertrouwen van één leerling (uit: observatie door onderzoeker (19-5-2012)).

Bij het gesprek met leerling 2 zijn de oplossingsgerichte gesprekstechnieken voor 100% aanwezig. Het valt me op dat de leerkracht heel veel andere vaardigheden liet zien dan op de kijkwijzer stonden zoals:

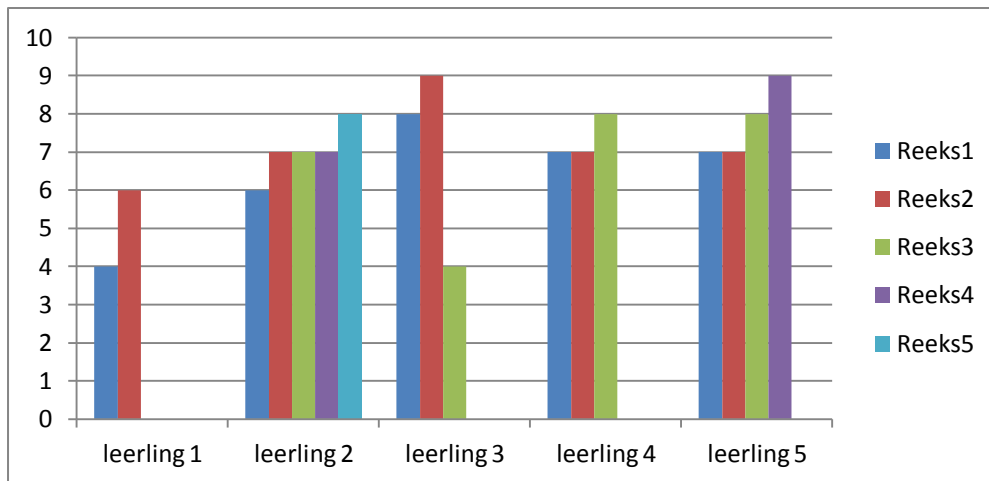
- Ondersteunen met drama en beweging
- Auditief ondersteunen door geluiden te maken en deze expliciet te benoemen.
- Humor
- Gezichtsuitdrukkingen expliciet benoemen
- Laten kiezen uit een aantal opties
- Visueel maken
- Veel herhalen

Ook de leerling liet opvallende vaardigheden zien:

- Stelt vragen aan leerkracht
- Is geïnteresseerd
- Maakt grapjes

Observaties leerkracht

De leerkrachten vulden het logboek in per dag. De vraag “wat zie en merk je aan de leerling?” werd ingevuld. Daarnaast vulden ze elke dag een schaalvraag in.

Figuur 4.19 Wat merken leerkrachten? (uit: logboekobservaties leerkrachten) Reeks 1 t/m 5 staan voor vijf dagen waarop geobserveerd is.

Het gebruik van het logboek is alleen in de laatste week gebruikt. De eerdere vorm van het logboek werd niet gebruikt. Toen het logboek per dag ingevuld kon worden gebeurde het wel.

In het logboek kon de leerkracht per dag beschrijven: “Wat zie en merk je aan de leerling?” (in figuur 4.20 in bijlage 27 zijn deze observaties te lezen).

Hoofdstuk 5 Conclusies en aanbevelingen

5.1 Inleiding

In het vorige hoofdstuk zijn de resultaten gepresenteerd. In dit hoofdstuk volgen de belangrijkste bevindingen naar aanleiding van de deelvragen. De bevindingen zullen verbonden worden aan de literatuur. Aan het eind van dit hoofdstuk zullen eindconclusies en aanbevelingen met betrekking tot de hoofdvraag van dit onderzoek “Wat werkt voor ons, in unit 2, zodat de leerlingen meer plezier en zelfvertrouwen ervaren door te praten over en te reflecteren op hun portfolio?” beschreven worden.

5.2 Bevindingen deelvragen

5.2.1 Bevindingen deelvraag 1

Wat vinden we, in unit 2, van belang om leerlingen met plezier en zelfvertrouwen te laten praten en reflecteren op hun portfolio?

Uit ons gedrag blijkt de interactie tussen leerkracht en leerling het meeste van belang is in unit 2 en dat dit overeenstemt met de literatuur van HGW en OGW (zie bijlage 24 in figuur 5.1: bevindingen leerkrachten en leerlingen vergeleken met literatuur). Daarnaast is een positieve, veilige sfeer van belang in unit 2 en dit sluit aan bij de literatuur van School Wide Positive Behavior Support (PBS).

Tevens kan ik concluderen dat de bevindingen van unit 2 aansluiten bij de visie van de school. De visie “we accepteren de eigenheid van de leerling” (directeur, 2010) komt duidelijk terug in de uitspraken van de leerkrachten van unit 2. Ook de positieve benadering komt terug in unit 2. Het positieve feedback geven wordt nog weinig genoemd. Ik denk dat hierover nog kennis en vaardigheid ontbreekt (zie figuur 5.2 in bijlage 24).

Daarnaast is er een aantal leerkrachten dat de houding van een leerling wil veranderen. Terwijl de visie van de school is “we accepteren de eigenheid van de leerling” (directeur, 2010). Hieruit concludeer ik dat de visie van de school nog niet concreet vertaald is naar de praktijk.

De leerkrachten betrekken de leerling actief bij het leerproces door bijvoorbeeld een oplossingsgericht gesprek te voeren. Hiervoor zijn vaardigheden nodig terwijl de

directie vooral op informatie verstrekken en kennis op doen inzet. Hieruit concludeer ik dat de directie nog niet voldoende op 'het vergroten van vaardigheden van de leerkrachten' inzet terwijl daar wel behoefte aan is. Deze conclusies zijn betrouwbaar en valide omdat er eenduidig uit komt dat we in unit 2 meer en systematischer willen oefenen met reflecteren en gesprekken voeren met leerlingen.

5.2.2 Bevindingen deelvraag 2

Welke vaardigheden hebben we nodig om leerlingen met plezier en zelfvertrouwen te laten praten en reflecteren op hun portfolio?

Handelingsgerichte gesprekstechnieken

In paragraaf 4.3.2 staat beschreven welke vaardigheden de leerkrachten in unit 2 inzetten bij het praten en reflecteren met leerlingen op hun portfolio. Volgens handelingsgericht werken zijn de onderwijsbehoeften van leerlingen het uitgangspunt. Wat heeft de leerling nodig om het doel te bereiken? Welke vaardigheden moet het aanleren? Welke benadering en instructie past hierbij? (Pameijer, Van Beukering & De Lange, p.17). In het onderzoek hebben de leerkrachten elkaar en zichzelf deze vragen gesteld. Ook hebben we elkaars gesprekstechnieken uitgetoetst tijdens het praten en reflecteren met de leerlingen. Volgens Marzano (2012) werkt het experimenteren met verschillende aanpakken gunstig voor de afstemming.

Ik concludeer dat de leerkrachten willen afstemmen op leerlingen en collega's en hierbij de gespreksvaardigheden vergroten. De leerlingen willen dat het goed gaat in de klas en dat ze hiervoor opstekers krijgen (zie figuur 5.4 in bijlage 24). Het afstemmen op de leerling is van belang voor de leerkrachten. Het delen van 'good practices' draagt bij aan het vergroten van de vaardigheden. Door samen te praten en reflecteren over ons eigen gedrag kunnen we ook beter met de leerling praten en reflecteren.

Het leren reflecteren heeft nog geen vorm gekregen. De reflectiecyclus van Korthagen kan hierbij een hulpmiddel zijn. Door jezelf en de ander beter te begrijpen kan je ook beter afstemmen bij de onderwijsbehoeften van de leerling en de ontwikkelingsmogelijkheden van jezelf. Ik denk dat als dit hulpmiddel toegepast zal

worden en we op onze school meer gewend raken aan het reflecteren op ons zelf we dan ook in staat zijn om dit met de leerlingen te doen.

Oplossingsgerichte gesprekstechnieken

We kunnen ook vaardigheden zoals oplossingsgerichte vragen stellen kunnen gaan uitproberen. Het werken met een schaalvraag werkt denk ik erg goed met onze leerlingen omdat dit een visueel hulpmiddel is om het doel voor de leerling zo concreet mogelijk te maken. Tijdens het onderzoek hadden een aantal leerlingen en leerkrachten nog moeite met de abstracte vorm van de schaalvraag. We zouden in vervolgonderzoek kunnen onderzoeken in welke vorm het beter werkt.

Competentiegericht werken

Volgens competentiegericht werken gaat het om de balans tussen eisen van de leerkracht en de competenties van de leerling (PI Research, 2011). De vaardigheden van de leerling hebben we aardig in kaart in het OPP. De vaardigheden en ondersteuningsmogelijkheden van de leerkracht nog onvoldoende.

De directie zet voornamelijk in op het vergroten van kennis van Zien, competentiegericht werken, handelingsgericht werken en de leerlijnen. De intern begeleiders voeren gesprekken met de leerkrachten. Het accent ligt hierbij op de leerlingen. Wat zijn hun onderwijsbehoeften? De onderwijsbehoeften van de leerkrachten zijn nog onderbelicht.

Samenvattend concludeer ik dat de vaardigheden die we nodig hebben om 'leerlingen met plezier en zelfvertrouwen te laten praten en reflecteren op hun portfolio' zijn:

- gespreksvaardigheden kunnen toepassen
- positieve feedback kunnen geven aan leerlingen
- kunnen reflecteren op eigen handelen
- het kunnen delen van 'good practices' in unit vergaderingen

Deze conclusies zouden in een vervolgonderzoek nog betrouwbaarder en meer valide kunnen worden door de vaardigheden nauwkeuriger en gericht te beschrijven.

5.2.3 Bevindingen deelvraag 3

Wat werkt voor ons om leerlingen met plezier en zelfvertrouwen te laten praten en reflecteren op hun portfolio?

De leerkrachten in unit 2 vinden dat de vaardigheden van handelingsgericht werken zoals doorvragen, actief luisteren, samenvatten goed werkt. Het betrekken van leerlingen werkt ook goed. Door doelen te stellen samen met het kind is het kind gemotiveerd om zijn best te doen. Cauffman & Van Dijk (2009) concluderen dat: “de enige doelen die de moeite waard zijn om aan te werken, de doelen zijn van de leerling/medewerker zelf” (p.58).

De vaardigheden van de leerling zijn niet, nauwelijks of met veel moeite gezien. De vaardigheden die de leerlingen nodig hebben zijn in unit 2 nog onvoldoende in beeld. De motivatie van de leerlingen komt nog vooral van buiten. Daarom werkt het geven van stickers en complimenten motiverend. De leerlingen moeten nog leren om hun eigen gedrag te gaan beoordelen, nu doet de leerkracht dit voor hen. Kids' Skills (Furman, 2009) sluit daarom goed aan bij onze leerlingen. Je kunt de leerling mede eigenaar maken van een doel wat jij als leerkracht belangrijk vindt. Doordat de leerlingen, leerkrachten en ouders als supporter fungeren, wordt de omgeving voor het kind erg ondersteunend en motiverend.

Samenvattend concludeer ik dat de gespreksvaardigheden en houdingsaspecten van HGW en het gebruik van Kids' Skills goed werkt voor ons, in unit 2, om leerlingen met plezier en zelfvertrouwen te laten praten en reflecteren op hun portfolio. Deze conclusies zijn niet zo valide aangezien er met te verschillende portfolio's werd gewerkt.

5.2.4 Bevindingen deelvraag 4

Hoe kunnen we plezier en zelfvertrouwen meten?

Volgens observatielijst 'Zien' is ook het samen werken en spelen met andere leerlingen zichtbaar als leerlingen plezier en zelfvertrouwen ervaren (Driestar Onderwijsadvies, 2010). Hieruit concludeer ik dat observatielijst 'Zien' een hulpmiddel kan zijn om plezier en zelfvertrouwen te meten (zie bijlage 24 figuur 5.5). Volgens Van der Wolf & Van Beukering (2009) kun je zien/ervaren dat een leerling plezier en zelfvertrouwen ervaart als: “de leerling: uitdagingen aan gaat, succeservaringen op

doet, frustraties overwint, betere prestaties levert en waardering van anderen krijgt". Volgens Korthagen & Lagerwerf (2011) is het "actief betrokken zijn en met volledige aandacht bezig" zijn ook van belang. In unit 2 zien we vooral de open, blijde houding van de leerling en het contact met de leerkracht naar voren komen.

De nadruk op 'soft skills' en wachten met leren, levert weinig op (van der Wolf & Van Beukering, 2009). Juist het oefenen van vaardigheden en hier succeservaringen in opdoen beïnvloeden het zelfbeeld, de zelfwaardering, competentiebeleving en emotioneel welbevinden. Ik zie in mijn praktijk dat leerlingen graag nieuwe vaardigheden willen aanleren. Ze vragen hier ook expliciet om. Als het hen dan na veel oefenen lukt zijn ze trots en gelukkig (zie figuur 5.6 in bijlage 24). Hieruit blijkt dat het aanleren van een vaardigheid goed werkt om leerlingen plezier en zelfvertrouwen te laten ervaren.

Beleving leerlingen

Door regelmatig en systematisch gesprekken met leerlingen te voeren kan je regelmatig checken of ze plezier en zelfvertrouwen ervaren. Het regelmatig bespreken en evalueren van het plan leert het kind zichzelf te vergelijken met zichzelf (Pameijer, Van Beukering & De Lange, 2009). Dit biedt meer perspectief en hierdoor meer plezier en zelfvertrouwen.

Observaties intern begeleider

Durrant (2009) concludeert: "je referentiekader is zeer bepalend voor hoe je zult regeren op een situatie, dit wordt constructivisme genoemd". Door regelmatig een intern begeleider te laten observeren in de klas en tijdens gesprekken met leerlingen kan je samen bespreken hoe je een leerling ziet. Doordat je allebei met een andere 'bril' kijkt naar een leerling kan je de observaties valideren.

Observaties leerkrachten

Observeren is het systematisch en doelgericht waarnemen en registreren van gedragingen, gebeurtenissen en interacties (Pameijer & Van Beukering, 2008, p.98). Door gebruik te maken van een logboek met gerichte observatiepunten en schaalvraag kan observaties op papier krijgen. Deze observaties kun je in de unit vergadering delen en elkaar wijzen op je blinde vlek of normatief concept.

Beleving ouders

“De ontwikkeling van een kind vindt altijd plaats in wisselwerking met de omgeving: in interactie met zijn ouders, leerkracht en andere kinderen” (Pameijer, Van Beukering & De Lange, 2009, p.21). Door regelmatig met ouders te praten over hun kind en ervaringen uit te wisselen kan je als leerkracht checken of wat een leerling op school laat zien ook in de thuissituatie plaatsvindt.

Samenvattend kan ik concluderen dat we plezier en zelfvertrouwen kunnen meten door:

- gebruik te maken van ‘Zien’
- observaties vast te leggen in een logboek
- samen te reflecteren in een unit vergadering
- regelmatig met de leerling een gesprek te voeren en te checken wat jij als leraar ervaart ook door de leerling ervaren wordt
- observaties kunnen valideren door met internbegeleider en ouders regelmatig observaties uit te wisselen

Gezien de hoeveelheid data en de kwaliteit van de data zijn deze conclusies redelijk betrouwbaar en valide.

5.2.5 Bevindingen deelvraag 5

Welke invloed heeft het reflecteren op het portfolio op het plezier en zelfvertrouwen van leerlingen?

Beleving leerlingen

In het interview (figuur 4.10) hebben drie leerlingen zichzelf hoger ingeschaald wat betreft plezier en zelfvertrouwen. Eén leerling is gelijk gebleven. Volgens HGW wordt het gevoel van competentie verhoogd door de sterke kanten van een kind te benoemen (Pameijer, Van Beukering & De Lange (2009) Uit de gegevens van het interview (figuur 4.7) zou ik kunnen concluderen dat het praten en reflecteren op de portfolio's de beleving qua plezier en zelfvertrouwen positief stimuleren.

Beleving ouders

Het is belangrijk dat ouders zich realiseren dat zij de leerprestaties, de werkhouding en het gedrag van hun kind in positieve zin kunnen beïnvloeden (Pameijer, Van Beukering & De Lange, 2009). Dit lijkt te worden bevestigd door de resultaten in dit onderzoek. Figuur 4.11 geeft namelijk aan dat de vragen tijdens die tijdens het tweede gesprek gesteld werden door alle vier de ouders aan het eind van het onderzoek positiever beantwoord werden. Doordat het betrekken van ouders door de leerlingen en de leerkracht een onderdeel was van het portfolio, werden de ouders meer betrokken bij het leerproces van hun kinderen. Het gaf een positief effect op het gedrag van hun kind in de thuissituatie. Zo vertelde een moeder dat haar kind nu wel mee wil helpen met dingen thuis en veel opener vertelt over school. Bij HGW is de afstemming tussen thuis en school van belang.

Oplossingsgerichte gespreksvoering

Om plezier en zelfvertrouwen te ervaren is het van belang dat de leerling succeservaringen op doet en waardering van anderen krijgt (Van der Wolf & Van Beukering) en actief betrokken is (Korthagen & Lagerwerf, 2011). Uit de analyse van de gesprekken (figuur 4.8 en 4.18) concludeer ik dat de oplossingsgerichte manier van een gesprek voeren toegenomen is. Opvallend was dat de leerling ook veel vragen stelde en dat er hierdoor veel interactie was tussen de leerkracht en de leerling. Het vragen stellen is een krachtbron van deze leerling en de leerkracht helpt de leerling zelf oplossingen te vinden (Van Lieshout, 2009). Op de video zag je dat beiden met veel plezier en zelfvertrouwen het gesprek voerden. De capaciteiten, de motivatie en de gedragingen van de leerling vertonen een 'fit' met de verwachtingen, attituden en de gedragingen van de leraar; de 'goodness-of-fit' genoemd (Van der Wolf & Van Beukering, 2009). Hierdoor had het reflecteren op het portfolio een positief effect op het zelfvertrouwen en plezier van de leerling.

Beleving leerkrachten

Ik concludeer dat er aan het eind van het onderzoek minder leerkrachten de houding van de leerling willen veranderen. Tevens kan ik concluderen dat door te reflecteren met leerlingen de leerkrachten zelf en samen zijn gaan reflecteren en doelen voor

zichzelf gaan stellen (zie figuur 5.7 en 5.8 in bijlage 24). Samenvattend concludeer ik dat de invloed van het reflecteren op het portfolio op 'het plezier en zelfvertrouwen':

- positief is want de leerlingen ervaren meer plezier en zelfvertrouwen.
- positief is want de ouders ervaren meer plezier en zelfvertrouwen bij hun kind.

Twee bijkomende effecten zijn dat:

- de leerkrachten zelf ook reflecteren en doelen voor zichzelf stellen.
- dat de leerkrachten meer gaan praten en overleggen over hun aanpak.

Discussiepunt hierbij is de vraag of het gegroeide plezier en zelfvertrouwen te danken is aan het werken met portfolio's of aan het werken met Kids' Skills wat nu de helft van de collega's aan het doen zijn. Hierdoor is de vraag wat de validiteit en betrouwbaarheid van deze conclusies is.

5.3 Eindconclusie en aanbevelingen

De deelvragen zijn in de vorige paragraaf beantwoord. Hieronder zal de eindconclusie volgen, uitgaande van de hoofdvraag van dit onderzoek.

“Wat werkt voor ons, in unit 2, zodat de leerlingen meer plezier en zelfvertrouwen ervaren door te praten over en te reflecteren op hun portfolio?”.

De eindconclusie is dat:

- Praten en reflecteren op de portfolio's de beleving van leerlingen qua plezier en zelfvertrouwen positief stimuleren.
- Door ouders te betrekken bij het portfolio van hun kind zij ook meer plezier en zelfvertrouwen ervaren bij hun kind.
- Het delen van ervaringen bij unit 2 vergaderingen tot resultaat heeft dat de leerkrachten ook meer zijn gaan reflecteren en doelen voor zichzelf zijn gaan opstellen.
- Door Kids' Skills te gebruiken je een concreet middel in handen hebt om het portfolio vorm te geven.

Een aantal aanbevelingen om met leerlingen te kunnen praten en reflecteren op hun portfolio waardoor ze meer plezier en zelfvertrouwen ervaren zijn:

- Voor de collega's (onder andere van unit 2); ga door met het delen van 'good practices'. Gebruik de Reflectiecyclus van Korthagen om te reflecteren op het eigen handelen. Het biedt de mogelijkheid om deskundiger te worden in het reflecteren op eigen ervaringen om van daaruit je eigen praktijk bij te sturen (Kallenberg et al., 2010).
- Praat en reflecteer regelmatig met de leerling over het portfolio. Motiveer de leerling door het gebruik van opstekers, stickers en het vieren van behaalde successen.
- Gebruik een visueel hulpmiddel om de leerling, medeleerlingen, jezelf als leerkracht, je collega's en de ouders bij het portfolio te betrekken.
- Betrek de leerlingen bij elkaars portfolio door ze als supporters in te zetten. Ze kunnen elkaar goed helpen, samen kunnen de leerlingen meer dan alleen.
- Betrek de ouders regelmatig bij het portfolio; hierdoor neemt de effectiviteit van het portfolio toe.

- Voor de directie van de school: probeer naast kennis vergroten ook in te zetten op leerkrachtvaardigheden vergroten. Dit is belangrijk om gericht en doordacht met de portfolio's te gaan werken. Er is nu top down gewerkt en door het onderzoek bottom up. Praat met de leerkrachten van unit 2 over hun ervaringen, ideeën en 'good practices'.

In het volgende hoofdstuk zal ik reflecteren op het onderzoek en mijn leerproces bij het uitvoeren ervan.

Hoofdstuk 6 Evaluatie onderzoek

6.1 Inleiding

In dit hoofdstuk evalueer ik mijn praktijkonderzoek. Ik reflecteer op het onderzoek en beschrijf mijn professionele en persoonlijke ontwikkeling. Daarnaast zal ik beschrijven wat de consequenties voor de toekomst zijn.

6.2 Reflectie op het onderzoek

Verloop van het onderzoek.

Aan het eind van schooljaar 2010/2011 heb ik een startplan voor mijn onderzoek geschreven. Ik wilde toen Beeldend Vormgeven inzetten om het zelfbeeld en zelfvertrouwen van leerlingen te vergroten. Naar 'jezelf' kijken en leren kijken zou hierin centraal staan. In het begin van het schooljaar 2011/2012 werd het kijken naar 'jezelf' reflecteren en praten over het nieuwe kindrapport / portfolio. Zowel de collega's van unit 2 als de leerlingen gingen reflecteren met als doel plezier en zelfvertrouwen krijgen.

Gevolgde aanpak

Uit een leerstijltest van Kolb kwam dat ik een doener ben (www.123test.nl, opgehaald op 24 mei 2012) maar dat mijn leerstijl niet erg uitgesproken is. Ik leer door te doen en te ervaren maar ook door te observeren en te reflecteren. Tijdens de uitvoering van het praktijkonderzoek wilde ik vooral handelden. Door na het handelen terug te blikken leerde ik wat ik de volgende keer anders wil doen. Zo kwam ik erachter dat ik de observaties in de logboeken beter een meer semi-gestructureerd karakter had kunnen geven. Bij een semigestructureerde observatie zijn er duidelijke aandachtspunten; de observator weet waarop hij moet letten (Harinck, 2011). Ook waar, wanneer en hoe is dan duidelijker waardoor de gegevens beter met elkaar vergeleken hadden kunnen worden. Toen ik het logboek meer had gestructureerd werd er pas geobserveerd door de leerkrachten.

Uitvoerbaarheid

De gesprekken van de leerkrachten met de leerlingen waren soms lastig in te plannen. Als het erg druk was in de klas en er geen onderwijsassistent aanwezig was gebeurde dit soms in de pauze.

Acceptatie (weerstand, tijdsdruk, samenwerking)

Mijn collega's heb ik tijdens een unit 2 vergadering geïnformeerd over het praktijkonderzoek. De vraag leefde erg en iedereen was bereid om mee te werken. Ik vond het leuk om te merken dat alle collega's op hun eigen manier handelen. Aan het eind van het onderzoek was er iets meer tijdsdruk omdat ik toen alle gegevens moest hebben.

Beperkingen van het onderzoek

De beperkingen van het onderzoek hadden vooral met tijd te maken. Er is weinig extra tijd beschikbaar om individueel met leerlingen een gesprekje te voeren. Ook bleek dat de interne begeleider behoorlijk veel op haar agenda had. Gelukkig vond ze het belangrijk om er zorgvuldig en met aandacht naar te kijken.

Ook de gesprekken met ouders verliepen soms moeizaam doordat ze onvoldoende beheersing hebben van de Nederlandse taal. Gelukkig kon een collega als tolk fungeren.

De gesprekken met de leerlingen verliepen best goed. Al was het soms zoeken naar de juiste vorm, maar dat was nu net wat het onderzoek omvatte.

Zorgvuldig omgaan met betrokkenen

Volgens Harinck (2011) zijn hierbij twee punten van belang:

- Het belang van anonimiteit; dit heb ik bereikt door in dit verslag geen namen van betrokkenen en de school te noemen.
- Het belasten van betrokkenen heb ik zo min mogelijk gedaan door korte vragenlijsten voor te leggen.

6.3 Professionele en persoonlijke ontwikkeling

Positief kritische reflectie op het eigen leerproces/eigen leervragen:

Ik gebruik hiervoor de zes lagen van het ui-model van Korthagen & Vasalos (in Korthagen & Lagerwerf, 2011).

- Betrokkenheid: Mijn ideaal is om samen te leren, samen te werken in verbondenheid.
- Identiteit: Ik ben positief en betrokken. Ik kan mensen begeleiden met het reflecteren op zichzelf met als doel dat ze meer plezier en zelfvertrouwen ervaren.
- Waarden, overtuigingen en normen: Ik geloof dat iedereen dingen goed kan. Ik geloof door je te richten op wat werkt en hier meer van doet er steeds meer positieve dingen ontstaan.
- Vaardigheden: Ik kan naar mezelf kijken en over mijn functioneren nadenken. Ik kan gesprekken voeren met leerlingen, ouders en collega's.
- Gedrag: Ik probeer goed af te stemmen met mijn leerlingen, collega's en de ouders van de leerlingen.
- Omgeving: Mijn collega's zijn enthousiast en actief betrokken. De leerlingen zijn nog erg passief, ze doen wat de leerkracht zegt. De ouders krijgen steeds meer invloed.

Mijn ideaal is samen te leren en samen te werken met leerlingen, ouders en collega's. Door dit onderzoek heb ik mijn ideaal in de praktijk gebracht.

Beschrijving en onderbouwing van persoonlijke groei in onderzoeksmatige houding en onderzoeksvaardigheden.

Kallenberg, Koster, Onstenck & Scheepsmma (2007) beschrijven hoe je 'eigenschappen en houdingen als leraar' onderzoekt (p.228). Hierbij heb ik gebruik gemaakt van een schema die ik met mijn 'critical friends' heb besproken (zie bijlage 22).

Mijn onderzoeksvaardigheden zijn in de loop van het onderzoek uitgebreid. Zo had ik nog nooit grafieken in Excel gemaakt. Ook heb ik veel kennis en ervaring opgedaan in het afnemen van vragenlijsten en interviews. Hierbij heb ik gemerkt dat ik iets meer had kunnen voorstructureren. Ook heb ik veel ervaring opgedaan in het gesprekken

voeren met leerlingen, collega's en ouders. Door dit veel te doen lukt het me om dit steeds op een natuurlijker manier te doen die bij mij past.

Relatie met eigen leervragen ten aanzien van het onderwerp van het praktijkonderzoek:

In paragraaf 1.8 beschreef ik de relatie met mijn persoonlijk ontwikkelplan. Door het onderzoek werkte ik aan de volgende competenties:

Competentie reflectie en ontwikkeling; mijn leervraag hierbij is: "hoe reflecteer ik eigenlijk?". Van mijn 'critical friends' in de intervisiegroep kreeg ik te horen dat ze konden leren van mijn manier van reflecteren. Vooral mijn open houding viel hen hierbij op.

Competent in samenwerken met collega's; mijn leervraag hierbij is: "wat is mijn rol in het samenwerken met collega's?".

Ik merk dat ik door het onderzoek een verschuiving teweeg heb gebracht. Namelijk van praten en denken over leerlingen naar kijken naar je eigen aandeel in wat zich afspeelt tussen jou als leerkracht en je leerling. Dit heb ik bereikt doordat ik een gelijkwaardige rol heb aan genomen. Door open te zijn, onzekerheid heb laten zien, merkte ik dat mijn collega's dit overnamen.

Orthopedagogische competentie; mijn leervraag hierbij is: "hoe leg ik meer nadruk op de krachtbronnen van leerlingen en collega's?".

Door de onderzoeksvraag te beginnen met 'wat werkt' kwam vanzelf de nadruk op de krachtbronnen van mijn collega's. We deelden ervaringen die goed werkten. Met de leerlingen benoemde ik steeds explicieter dan voorheen wat de krachtbronnen van de leerling zijn. Daarnaast heeft het oefenen van oplossingsgerichte gesprekken hier ook zeker aan bijgedragen.

Leeropbrengst voor instelling en voor vakgebied/beroepsgroep

Voor mijn school heeft dit onderzoek als een soort 'pilot' gefungeerd. De collega's ouders en leerlingen van unit 2 heb ik actief laten participeren in het onderzoek. We kunnen onze ervaringen nu delen met het hele team. Vanhier uit kunnen we verdere

stappen nemen. Dit verslag zal ik ook op internet op de database van HBO-kennisbank plaatsen waardoor het ook voor mijn beroepsgroep toegankelijk is.

6.4 Voornemens voor de eigen professionele toekomst

In de toekomst wil ik graag mijn coachende vaardigheden uitbreiden. Dit heb ik kenbaar gemaakt aan mijn directeur tijdens mijn functioneringsgesprek. In dit gesprek vertelde mijn directeur dat er een mogelijkheid is om de onderwijsassistenten te gaan begeleiden. Dit wil ik zeker op een oplossingsgerichte manier gaan doen. Daarnaast wil ik doorgaan met mijn coördinerende taak binnen unit 2. Het samenwerken met mijn directe collega's heb ik als erg prettig ervaren. We kunnen nu met de hele school onszelf ontwikkelen op het gebied van praten en reflecteren met leerlingen op hun portfolio!

Nawoord

Het afgelopen schooljaar heb ik gewerkt aan mijn praktijkonderzoek. Mijn onderzoeksvraag was: 'Wat werkt voor ons, in unit 2, zodat de leerlingen meer plezier en zelfvertrouwen ervaren door te praten over en te reflecteren op hun portfolio?'. Bij dit onderzoek heb ik een aantal mensen betrokken die ik nu graag wil bedanken.

Mijn collega's van unit 2: ze hebben een aantal vragenlijsten voor me ingevuld. Ook stonden ze open om gefilmd te worden en zich zo kwetsbaar op te stellen. Door hun ervaringen te delen zijn we als unit 2 goed gaan samenwerken aan een gezamenlijk doel.

Collega die ook met praktijkonderzoek bezig was; ze hielp me door samen te praten over het onderzoek en feedback te geven en vragen te stellen waardoor ik weer helderder naar mijn onderzoek kon kijken.

De interne begeleider; zij heeft mij en een aantal collega's geobserveerd en analyseformulieren ingevuld.

De directeur; voor het nadenken over de competenties die hij op school van belang vindt.

De leerlingen van de onderzoeksgroep; ze hebben antwoord gegeven op vragen tijdens het invullen van de vragenlijsten. Ook stonden ze open om te praten over wat ze wilden leren en op welke manier.

De ouders van de leerlingen van de onderzoeksgroep. Ze waren bereidt om mee te werken door hun goedkeuring te geven voor het onderzoek en in gesprek te willen gaan met de leerkracht.

Mijn 'critical friends' van het intervisiegroepje. Ze gaven steeds opbouwende feedback en het was fijn om ons gezamenlijk te ontwikkelen. Het was prettig elkaar weer moed in te spreken.

Anita Emans; mijn intervisiebegeleider: ze hielp me met haar goede feedback om steeds beter te worden.

Mijn vader: hij heeft mijn hoofdstuk 1,2 en 3 kritisch bekeken en feedback gegeven.

Mijn vriend Gerlof en mijn dochter Vera: door mij tijd en ruimte te geven om te kunnen werken aan mijn studie. Gelukkig heb ik komend jaar weer meer tijd om leuke dingen met ze te doen!

Bedankt alle betrokkenen!

Literatuurlijst

Cauffman, L. & Dijk, D. van (2009) *Handboek oplossingsgericht werken in het onderwijs* Amsterdam: Boom onderwijs

Deley, T. (2009) *Denken voelen doen Sociaal-emotionele ontwikkeling in het basisonderwijs* Antwerpen-Apeldoorn: Garant

Directeur (2010) *Schoolplan basisschool de H.* Amsterdam

Driestar Onderwijsadvies (2010) *Zien! onderdeel van Parnassys*

Furman, B. (2006) *Kids' Skills Op speelse wijze vaardigheden ontwikkelen bij kinderen* Soest: Uitgeverij Nelissen

Golly, A. & Sprague, J. (2011) *Positive Behavior Support – Goed gedrag kun je leren!* Huizen: Pica

Geeraets M., Spanjaard, Vieijra (2008) *Introductiemodule competentiegericht werken in het onderwijs* PI Research Amsterdam: De Bascule

Harinck, F. (2011) *Basisprincipes praktijkonderzoek* Antwerpen/Apeldoorn: GarantHeijkant

Jeninga, J. (2004) *Professioneel omgaan met gedragsproblemen Praktijkboek voor het primair onderwijs* Amersfoort: ThiemeMeulenhoff

Kallenberg, T., Koster, B., Onstenk, J. & Scheepsma, W. (2007) *Ontwikkeling door onderzoek Een handreiking voor leraren* Baarn/Utrecht/Zutphen: Thieme Meulenhoff

Korthagen, F. & Lagerwerf, B. (2011) *Leren van binnenuit Kwaliteit en inspiratie in het onderwijs* Den Haag: Boom Lemma uitgevers

Lieshout, T. van (2009) *Pedagogische adviezen voor speciale kinderen Een praktisch handboek voor professionele opvoeders, begeleiders en leerkrachten* Houten: Bohn Stafleu van Loghum

Måhlberg, K. & Sjöblom, M. (2011) *Oplossingsgericht Onderwijzen Naar een gelukkiger school!* Antwerpen - Apeldoorn: Garant

Marzano, R.J. (2012) *Wat werkt op school Elf factoren die tot betere leeropbrengsten leiden* Bazalt Educatieve Uitgaven

Pameijer, N., Beukering, T. (2008) *Handelingsgericht werken: een handreiking voor de interne begeleider Samen met leraar, ouders en kind aan de slag* Leuven: Acco

Pameijer, N., Beukering, T. van, & Lange, S. de (2009) *Handelingsgericht werken: een handreiking voor het schoolteam* Leuven: Acco

Wolff, K. van der & Beukering, T. van (2009) *Gedragsproblemen in scholen* Leuven: Acco

WOSO (2004) *Bekwaam & Speciaal* Antwerpen-Apeldoorn: Garant

www.inclusiefonderwijs.nl, opgehaald op 1 mei 2012 12.48 uur

www.123test.nl, opgehaald op 24 mei 2012

Bijlage 1 Brief voor de ouders

Geachte ouders/verzorgers,

Op onze school hebben we nu een kindrapport. Dit rapport heeft de vorm van een portfolio. In unit 2 gaan we bekijken wat goed werkt zodat Uw kind plezier en zelfvertrouwen ervaart tijdens gesprekje over het portfolio.

Esther Hol, de leerkracht van 2C, doet hierbij een onderzoek voor haar studie Master SEN 'gedragsspecialist'. Vindt U het goed dat zij informatie over Uw kind in een verslag gebruikt en dat er eventueel gefilmd wordt tijdens deze portfolio-gesprekjes? Hierdoor kunnen wij als leerkrachten onze gespreksvaardigheden verbeteren. Deze informatie zal alleen voor studiedoeleinden gebruikt worden.

Naam kind:

Naam ouder/verzorger:

Handtekening:

Met vriendelijke groet,

Esther Hol (groep 2C)

Bijlage 2 Brief voor collega's
Beste collega's van unit 2,

Zoals jullie weten ben ik bezig met een praktijkonderzoek. Mijn onderzoeksvraag is:

Wat werkt voor ons in unit 2, bij het reflecteren op portfolio's, waardoor onze leerlingen meer plezier en zelfvertrouwen ervaren?

Doel in het onderzoek is:

- leerlingen van unit 2 ervaren meer plezier en zelfvertrouwen door middel van portfoliogesprekken.
- de leerkrachten van unit 2 krijgen meer handvatten om te reflecteren met leerlingen met portfolio's
- de leerkrachtvaardigheden, met betrekking tot portfoliogesprekken voeren, wordt gedeeld en verzameld in unit 2.
- de ouders van leerlingen uit unit 2 ervaren dat hun kind meer plezier en zelfvertrouwen heeft door de portfoliogesprekken

Deze doelen bereiken we door:

1. Kennis Kids' Skills op te doen.
2. Een vragenlijst in te vullen en een gesprek met Esther te voeren
3. Eén kind uit je klas te kiezen met wie je:
 - praat over het portfolio
 - een nieuwe vaardigheid kiest om aan te leren (met behulp van Kids' Skills)
 - samen met ouders van dit kind aan het begin en eind van het onderzoek praat over het portfolio en het plezier en zelfvertrouwen van hun kind

Planning:

Week 1&2

- Vragenlijst invullen
- Interview met Esther
- Kind & vaardigheid kiezen
- Werken aan portfolio
 - werk verzamelen van drie vakken (zelfstandig werken, atelier en spelling)
 - vaardigheid aanleren met behulp van Kids' Skills
 - reflecteren op portfolio d.m.v. oplossingsgericht gesprek(1x per week)
- Gesprek met ouders van het kind

Week 3, 4, 5

- Werken aan portfolio

Week 6

- Vragenlijst invullen
- Interview met Esther
- evaluatie met leerling en portfolio
- evaluatiegesprek met ouders en leerling over portfolio

Week 1	19 t/m 23 maart
Week 2	26 t/m 30 maart
Week 3	2 t/m 5 april
Week 4	10 t/m 13 april
Week 5	16 t/m 20 april
Week 6	23 t/m 27 april

Bijlage 3 Unit 2 vergadering

Voor Unit 2 vergadering maandag 2 april 2012

Afgelopen unit 2 vergadering (22-3-'12) bespraken we zeven vragen die belangrijk zijn voor het praktijkonderzoek **“wat werkt, in unit 2, zodat de leerlingen meer plezier en zelfvertrouwen ervaren door te reflecteren op hun portfolio's”**.

De antwoorden op de vragen zijn op een grote flap geschreven. Hieronder heb ik (Esther) de samenvatting opgeschreven.

Wil je kijken of dit klopt? Kunnen we deze lijst nog aanvullen?

1. Hoe zie je plezier en zelfvertrouwen bij leerlingen?

- Lachen, huppelen, zijn blij
- De leerlingen komen met plezier naar school
- Open houding; ogen
- De leerling zoekt contact met de leerkracht (verbaal en non-verbaal)
- De leerlingen durven vragen te stellen
- De leerling wil graag vertellen
-

2. Wanneer zie je plezier en zelfvertrouwen bij leerlingen?

- Bij binnenkomst
- Tijdens succeservaringen
- Tijdens rollenspelen
- Vragen om herhaling
- Op durven komen voor jezelf
-

3. Hoe komt dat?

- Veilig klimaat / sfeer
- Goed contact met de leerkracht
- Interesse tonen in de leerling
- De leerling serieus nemen
- De leerkracht gaat in gesprek met de leerling
- ...

4. Wat vinden we (betrokkenen bij het onderzoek) van belang?

- Alle kinderen worden gezien
- Accepteren dat zelfvertrouwen en expressie verschillend is bij diverse leerlingen
- Positieve afsluiting van de dag
-

Welke vaardigheden hebben we nodig om te kunnen reflecteren met de leerlingen?

- actief luisteren
- samenvatten
- doorvragen
- rekening houden met de behoeften van het kind
- andere, nl...
-
-

Welke houding/ attitude heb je als leerkracht nodig?

- naïef en belangstellend opstellen
- warmte,
- geduld,
- respect,
- echtheid,
- inlevingsvermogen
- belangstelling tonen
- andere, nl.
-

Welke vaardigheden hebben de leerlingen nodig?

- kan naar zichzelf kan kijken
- kan verklaringen en oplossingen bedenken
-
-
-

Alvast bedankt!

Groetjes Esther

Bijlage 4 Motivatie-interview

Voor het onderzoek:

Het oplossingsgerichte motivatie interview: leerkracht 2a

Mijn doel is: D. controleert zijn werk voordat hij het inlevert.

Wat voor voordelen zou dat jezelf opleveren. Wat nog meer?	Minder fouten en terugkoppeling. Minder wisseling van activiteiten door D. Meer positieve aandacht.
Voordelen voor anderen Wat nog meer?	Minder gevoel van competentie tussen leerlingen. Positieve sfeer. Minder op elkaar letten.
Waar zou je jezelf nu plaatsen op een schaal van 1 tot 10?	1__2__3__4__ 5 __6__7__8__9__10
Wat heb je al gedaan om daar te komen? Wat nog meer?	Besproken met moeder. Werk terugkoppelen. Tussendoor aanwijzingen geven.
Wie heeft je geholpen? Op wat voor manier? Wie nog meer?	Moeder, door gedrag te bespreken. Stagiair, door middel van tussentijds controleren van werk D.
Hoe zou je weten dat je een stapje vooruit bent gegaan op de schaal?	Minder fouten in zijn werk.

Hoe zou je weten dat je twee stapjes vooruit bent gegaan op de schaal?	Rustiger wisselingen van werk.
Waarom geloof je dat je het doel kunt bereiken? Wie gelooft het nog meer? Hoezo?	D. weet dat hij te snel werkt. Hij is capabel om zijn werk te controleren.
Wie zou je vertellen over je vooruitgang? Op wat voor manier?	Ik zelf door minder fouten in zijn werk te zien.
Wie zou je erkentelijk zijn als je je doel hebt bereikt? Voor wat? Wie nog meer?	D., mezelf, stagiair, ondersteuning, na leven van de afspraken.

Het oplossingsgerichte motivatie interview: leerkracht 2b

Mijn doel is: Kinderen actief betrekken bij hun ontwikkeling.

Wat voor voordelen zou dat jezelf opleveren. Wat nog meer?	Kinderen zijn meer gemotiveerd en betrokken. Betere werkhouding, betere koppeling thuis-school.
Voordelen voor anderen Wat nog meer?	Ouders krijgen beter inzicht in wat het kind wil leren en kunnen; zo gericht ook thuis hiermee aan de slag. Welbevinden kinderen.

Waar zou je jezelf nu plaatsen op een schaal van 1 tot 10?	1__2__3__4__5__ 6 __7__8__9__10
Wat heb je al gedaan om daar te komen? Wat nog meer?	Met ieder kind één gesprekje gevoerd en de leerpunten visueel gemaakt. Gestart met individueel plan Kids' Skills.
Wie heeft je geholpen? Op wat voor manier? Wie nog meer?	Esther> motivatie Kids' Skills Cheryll> format vorderingen VLL en diploma's. Saskia> good practice; tip over hoe je de leerpunten onder de aandacht blijft houden.
Hoe zou je weten dat je een stapje vooruit bent gegaan op de schaal?	Als ik de gesprekken systematisch inplan.
Hoe zou je weten dat je twee stapjes vooruit bent gegaan op de schaal?	Als ik de gesprekken systematisch inplan. Leerpunten voor de kinderen visueel maken in de klas (bijvoorbeeld voor ieder kind 1 A-4tje op prikbord.
Waarom geloof je dat je het doel kunt bereiken? Wie gelooft het nog meer? Hoezo?	Alleen als ik hiervoor de tijd kan vrijmaken en/of hierin gefaciliteerd wordt. Het werkt als andere collega's op de gang hier ook mee starten!
Wie zou je vertellen over je vooruitgang? Op wat voor manier?	Directie; tijdens functioneringsgesprek; als ik hier enthousiast wordt, kan dan namens de hele unit over onze vorderingen vertellen.

Wie zou je erkentelijk zijn als je je doel hebt bereikt?	Mijn collega's die mij motiveren en inspireren.
Voor wat?	
Wie nog meer?	

Het oplossingsgerichte motivatie interview: leerkracht groep 2c

Mijn doel is: Gemakkelijker/natuurlijker een oplossingsgericht gesprek voeren.

Wat voor voordelen zou dat jezelf opleveren.	-Meer contact met collega's overleg / afstemming.
Wat nog meer?	-Mijn coachende vaardigheden oefenen.
	-Meer contact leerlingen.
	-Doelgerichter werken met de leerlingen.
Voordelen voor anderen	-Betere afstemming met directe collega's.
Wat nog meer?	-Beter contact leerlingen.
Waar zou je jezelf nu plaatsen op een schaal van 1 tot 10?	1__2__3__4__ 5 __6__7__8__9__10
Wat heb je al gedaan om daar te komen?	-Diverse gesprekken gevoerd.
Wat nog meer?	-Formulier oplossingsgerichte gesprekken gebruikt.
	-Literatuur OGW en Kids' Skills gelezen.
	-Video ingezet.
Wie heeft je geholpen?	-Directe collega's door hun ervaringen te horen.
Op wat voor manier?	-Duocollega
Wie nog meer?	

	-Intern begeleider tijdens overleg.
Hoe zou je weten dat je een stapje vooruit bent gegaan op de schaal?	-Elke week een gesprekje met een kind voeren.
Hoe zou je weten dat je twee stapjes vooruit bent gegaan op de schaal?	-Dat ik minder houvast (formulier) nodig heb.
Waarom geloof je dat je het doel kunt bereiken? Wie gelooft het nog meer? Hoezo?	-Ik zie het nut ervan in, net als directe collega's. -We kunnen elkaar stimuleren.
Wie zou je vertellen over je vooruitgang? Op wat voor manier?	-Medestudenten van mijn intervisiegroep. -Collega's -Intern begeleider -Directeur.
Wie zou je erkentelijk zijn als je je doel hebt bereikt? Voor wat? Wie nog meer?	-Menzelf -Collega's Medestudenten Iedereen die mij geholpen heeft in mijn leerproces.

Het oplossingsgerichte motivatie interview: leerkracht groep 2C

Mijn doel is: A. zelfstandig tempo laten houden tijdens het eten.

Wat voor voordelen zou dat jezelf opleveren.	Dat ik geen rekening hoef te houden met planning en instructie. Dat ik geen schuldgevoel heb als hij niet eet.
--	---

Wat nog meer?	
Voordelen voor anderen Wat nog meer?	Minder afleiding door juf die constant corrigeert.
Waar zou je jezelf nu plaatsen op een schaal van 1 tot 10?	1__2__3__4__5_5,5_6__7__8__9__10
Wat heb je al gedaan om daar te komen? Wat nog meer?	Voorbespreken, uitdelen één drank en één broodje, de rest laten opbergen. Met moeder besproken over de hoeveelheid.
Wie heeft je geholpen? Op wat voor manier? Wie nog meer?	Onderwijsassistent heeft ook met moeder gesproken. Collega F. time-out plek, zodat de rest van de groep verder kon met instructie.
Hoe zou je weten dat je een stapje vooruit bent gegaan op de schaal?	Als hij zelf tempo maakt en probeert klaar te zijn met eten en opruimen als de tijd om is.
Hoe zou je weten dat je twee stapjes vooruit bent gegaan op de schaal?	Als ik hem alleen op de klok of op de beloning hoef te wijzen en hij door eet.
Waarom geloof je dat je het doel kunt bereiken?	Omdat hij lekkere dingen ook in een hoog tempo kan eten in de klas.

Wie gelooft het nog meer? Hoezo?	De medeleerlingen moedigen hem aan.
Wie zou je vertellen over je vooruitgang? Op wat voor manier?	Moeder en de klas. Briefje, kaartje, diploma voor hem.
Wie zou je erkentelijk zijn als je je doel hebt bereikt? Voor wat? Wie nog meer?	

Het oplossingsgerichte motivatie interview: leerkracht groep 2D

Mijn doel is: Leerling inzicht geven in gedrag/zijn houding veranderen.

Wat voor voordelen zou dat jezelf opleveren. Wat nog meer?	De leerling beter begrijpen.
Voordelen voor anderen Wat nog meer?	Minder conflicten met andere leerlingen.
Waar zou je jezelf nu plaatsen op een schaal van 1 tot 10?	1__2__3__ 3,5 __4__5__6__7__8__9__10
Wat heb je al gedaan om daar te komen?	Gesprekken gevoerd maar kan niet verder.

Wat nog meer?	
Wie heeft je geholpen? Op wat voor manier? Wie nog meer?	
Hoe zou je weten dat je een stapje vooruit bent gegaan op de schaal?	Als ik meer antwoorden vanuit de leerling krijg.
Hoe zou je weten dat je twee stapjes vooruit bent gegaan op de schaal?	Als het 'pochen' minder wordt.
Waarom geloof je dat je het doel kunt bereiken? Wie gelooft het nog meer? Hoezo?	Leerling en leerkracht zijn gemotiveerd.
Wie zou je vertellen over je vooruitgang? Op wat voor manier?	Leerling en collega Esther In gesprek
Wie zou je erkentelijk zijn als je je doel hebt bereikt? Voor wat? Wie nog meer?	Leerling en collega Esther Aandacht besteden aan bepaald gedrag.

Het oplossingsgerichte motivatie interview: leerkracht groep 2E

Mijn doel is: X. leren om netjes op zijn stoel te zitten.

Wat voor voordelen zou dat jezelf opleveren. Wat nog meer?	-Ik leer hem om zijn zithouding te verbeteren; billen op de stoel, rug tegen de rugleuning, voeten naast elkaar op de grond. -Zijn schrijfhouding wordt verbeterd. -Actieve leerhouding (aandacht bij de les) -Zich bewust worden waarom je netjes moet zitten.
Voordelen voor anderen Wat nog meer?	-Zij hoeven hem niet te vragen om netjes te zitten. -Zij merken dat hij actief mee doet met de les. -Zij worden niet afgeleid.
Waar zou je jezelf nu plaatsen op een schaal van 1 tot 10?	1__2__3__4__5__6__ 7 __8__9__10
Wat heb je al gedaan om daar te komen? Wat nog meer?	-Gesprek gevoerd met X.; uitgelegd dat ik hem hiermee ga helpen. -Picto plakken op de hoek van zijn tafel. -Non-verbaal contact houden -Tante (voogd) gebeld om haar hiervan op de hoogte te brengen.
Wie heeft je geholpen? Op wat voor manier? Wie nog meer?	-J.(kinderfysiotherapeut); welke picto's kan ik gebruiken? Gevraagd of zij mij feedback kan geven. Tips gevraagd over het netjes zitten. Informatie gekregen. -E. (logopediste)
Hoe zou je weten dat je een stapje vooruit bent gegaan op de schaal?	Twee weken observeren tijdens het lesgeven. Zelfstandig (ver)werken, vrije momenten bijvoorbeeld bij bordspellen. Ik let dan op of hij zich aan de afspraken houdt.
Hoe zou je weten dat je	Na ongeveer twee weken als X. mijn hulp niet meer echt nodig

twee stapjes vooruit bent gegaan op de schaal?	heeft (geen non-verbaal contact).
Waarom geloof je dat je het doel kunt bereiken? Wie gelooft het nog meer? Hoezo?	Ik heb gemerkt (bij het gesprek) dat hij blij, gemotiveerd was. Hij s van goede wil. J.(kinderfysiotherapeut) gelooft het. Als X. zich bewust wordt, dat netjes zitten invloed heeft op zijn actieve leerhouding.
Wie zou je vertellen over je vooruitgang? Op wat voor manier?	K.(duocollega) en J.(kinderfysiotherapeut)
Wie zou je erkentelijk zijn als je je doel hebt bereikt? Voor wat? Wie nog meer?	J.(kinderfysiotherapeut) Voor haar tips en informatie en feedback.

Na het onderzoek:

Het oplossingsgerichte motivatie interview: leerkracht 2a ingevuld voor/met leerling.

Mijn doel is: D. controleert zijn werk voordat hij het inlevert; het is geen wedstrijd

Wat voor voordelen zou dat jezelf opleveren. Wat nog meer?	Gaat beter, ik doe geen wedstrijd meer en ik heb weinig fouten
Voordelen voor anderen Wat nog meer?	Ik kan nu met alles mee doen.
Waar zou je jezelf nu plaatsen op een schaal van 1 tot 10?	1__2__3__4__5__6__7__8__9_9,5_10
Wat heb je al gedaan om daar te komen? Wat nog meer?	Geen wedstrijd meer. Ik kreeg veel krullen en stickers.
Wie heeft je geholpen? Op wat voor manier? Wie nog meer?	Juf. Helpen herinneren. Alleen juf.
Hoe zou je weten dat je een stapje vooruit bent gegaan op de schaal?	Minder fouten.
Hoe zou je weten dat je twee stapjes vooruit bent gegaan op de schaal?	Nul fouten.
Waarom geloof je dat je het doel kunt bereiken? Wie gelooft het nog meer? Hoezo?	Ik heb mijn lesje geleerd! (zei hij echt) Ik kan het nu zonder stickers.

Wie zou je vertellen over je vooruitgang? Op wat voor manier?	Juf.
Wie zou je erkentelijk zijn als je je doel hebt bereikt? Voor wat? Wie nog meer?	

Het oplossingsgerichte motivatie interview (eind onderzoek): leerkracht 2b

Mijn doel is: Kinderen actief betrekken bij hun ontwikkeling.

Wat voor voordelen zou dat jezelf opleveren. Wat nog meer?	
Voordelen voor anderen Wat nog meer?	Ouders krijgen beter inzicht in wat het kind wil leren en kunnen; zo gericht ook thuis hiermee aan de slag. Welbevinden kinderen.
Waar zou je jezelf nu plaatsen op een schaal van 1 tot 10?	1__2__3__4__5__ 6 __7__8__9__10
Wat heb je al gedaan om daar te komen? Wat nog meer?	Met ieder kind één gesprekje gevoerd en de leerpunten visueel gemaakt. Gestart met individueel plan Kids' Skills.
Wie heeft je geholpen? Op wat voor manier?	Esther> motivatie Kids' Skills Cheryll> format vorderingen VLL en diploma's.

Wie nog meer?	Saskia> good practice; tip over hoe je de leerpunten onder de aandacht blijft houden.
Hoe zou je weten dat je een stapje vooruit bent gegaan op de schaal?	Als ik de gesprekken systematisch inplan.
Hoe zou je weten dat je twee stapjes vooruit bent gegaan op de schaal?	Als ik de gesprekken systematisch inplan. Leerpunten voor de kinderen visueel maken in de klas (bijvoorbeeld voor ieder kind 1 A-4tje op prikbord).
Waarom geloof je dat je het doel kunt bereiken?	Alleen als ik hiervoor de tijd kan vrijmaken en/of hierin gefaciliteerd wordt.
Wie gelooft het nog meer?	Het werkt als andere collega's op de gang hier ook mee starten!!
Hoezo?	
Wie zou je vertellen over je vooruitgang?	Directie; tijdens functioneringsgesprek; als ik hier enthousiast wordt, kan dan namens de hele unit over onze vorderingen vertellen.
Op wat voor manier?	
Wie zou je erkentelijk zijn als je je doel hebt bereikt?	Mijn collega's die mij motiveren en inspireren.
Voor wat?	
Wie nog meer?	

Het oplossingsgerichte motivatie interview :leerkracht groep 2c / onderzoeker

Mijn doel is: Duidelijker overbrengen van informatie naar collega's.

Wat voor voordelen zou dat jezelf opleveren.	-Ruimere blik op de situatie. Samen weet en zie je meer. Een ander denkt aan andere punten.
--	---

Wat nog meer?	Ik leer graag van collega's.
Voordelen voor anderen Wat nog meer?	Ik kan nog duidelijker overbrengen wat ik bedoel. Ik maak het zo helder en concreet mogelijk. Ik sta meer stil bij hoe ik overkom op anderen.
Waar zou je jezelf nu plaatsen op een schaal van 1 tot 10?	1__2__3__4__5__6__ 7 __8__9__10
Wat heb je al gedaan om daar te komen? Wat nog meer?	-Gesprekken gevoerd met collega's. Feedback ontvangen van intern begeleider. Literatuur gelezen over samen leren.
Wie heeft je geholpen? Op wat voor manier? Wie nog meer?	-Intern begeleider door feedback. -Intervisie studenten door hun praktijkonderzoek te lezen en met hun te praten. Directeur door het functioneringsgesprek (ruimte geven/nemen).
Hoe zou je weten dat je een stapje vooruit bent gegaan op de schaal?	-Ik sta nog meer stil sta bij wat ik wil zeggen en hoe ik dat het beste kan doen. En ik hierover met collega's in gesprek ga.
Hoe zou je weten dat je twee stapjes vooruit bent gegaan op de schaal?	-Ik zou me minder onzeker voelen. -Ik zou minder vragen krijgen van collega's over onduidelijkheden. Ik zou de twee intern begeleiders erbij betrekken.
Waarom geloof je dat je het doel kunt bereiken?	-Ik werk in een leuk team met collega's die me willen helpen. -Ik ben me er al bewust van dus ben ik al op de helft.

Wie gelooft het nog meer? Hoezo?	
Wie zou je vertellen over je vooruitgang? Op wat voor manier?	-Collega die ook een opleiding doet. -Vrienden; ik zou trots zijn op mezelf.
Wie zou je erkentelijk zijn als je je doel hebt bereikt? Voor wat? Wie nog meer?	-Mezelf; voor het open staan van feedback en hard gewerkt. -Collega's voor hun open houding.

Het oplossingsgerichte motivatie interview (eind onderzoek): leerkracht groep 2C

Mijn doel is: praten over emoties.

Wat voor voordelen zou dat jezelf opleveren? Wat nog meer?	Dat ik eerder door heb hoe hij emoties ervaart van medeleerlingen.
Voordelen voor anderen Wat nog meer?	Dat hij emoties van anderen herkent en reageert op de juiste (gepaste) manier.
Waar zou je jezelf nu plaatsen op een schaal van 1 tot 10?	1__2__3__4__5__6__7__ 8 __9__10
Wat heb je al gedaan om daar te komen?	Veel contact maken en wachten op antwoord en reactie. Reageren op zijn vragen en vragen stellen over van alles.

Wat nog meer?	
Wie heeft je geholpen? Op wat voor manier? Wie nog meer?	
Hoe zou je weten dat je een stapje vooruit bent gegaan op de schaal?	Omdat hij reageert op kinderen die lachen. Hij zegt ze lachen me uit.
Hoe zou je weten dat je twee stapjes vooruit bent gegaan op de schaal?	Dat hij naar de kinderen kijkt en verschil ziet tussen lachen en uitlachen.
Waarom geloof je dat je het doel kunt bereiken? Wie gelooft het nog meer? Hoezo?	Er is al veel vooruitgang geboekt.
Wie zou je vertellen over je vooruitgang? Op wat voor manier?	
Wie zou je erkentelijk zijn als je je doel hebt bereikt? Voor wat? Wie nog meer?	

Het oplossingsgerichte motivatie interview (eind onderzoek): leerkracht groep 2D

Mijn doel is nu: Verder gaan onderzoeken hoe ik kan leren doorvragen.

Wat voor voordelen zou dat jezelf opleveren. Wat nog meer?	Betere resultaten halen uit gesprekken met leerlingen.
Voordelen voor anderen Wat nog meer?	
Waar zou je jezelf nu plaatsen op een schaal van 1 tot 10?	1 _ 2 _ 3 _ 4 _ 5 _ 6 _ 7 _ 8 _ 9 _ 10
Wat heb je al gedaan om daar te komen? Wat nog meer?	Meer gesprekken te voeren met leerlingen.
Wie heeft je geholpen? Op wat voor manier? Wie nog meer?	Onderzoeker. Heeft regelmatig gevraagd / gezegd hoe ik het kan aanpakken.
Hoe zou je weten dat je een stapje vooruit bent gegaan op de schaal?	Als ik sneller erachter ben waardoor/waaraan het probleem ligt. Sneller kan 'doorpakken'.
Hoe zou je weten dat je twee stapjes vooruit bent	Als ik niets aan de leerling zie.

gegaan op de schaal?	
Waarom geloof je dat je het doel kunt bereiken? Wie gelooft het nog meer? Hoezo?	Omdat het intrigerend is.
Wie zou je vertellen over je vooruitgang? Op wat voor manier?	Onderzoeker, collega's. Als uitwisselen van 'good practice'
Wie zou je erkentelijk zijn als je je doel hebt bereikt? Voor wat? Wie nog meer?	Onderzoeker, collega's. Omdat we er aandacht aan hebben besteed.

Het oplossingsgerichte motivatie interview (eind onderzoek): leerkracht groep 2E

Mijn doel is nu: Zonder hulp kan X. netjes op zijn stoel zitten.

Wat voor voordelen zou dat jezelf opleveren? Wat nog meer?	-Hij zit rustig, heeft een actieve leerhouding. -Hij kan zich langer concentreren (20 min.). -Hij kan zijn werk afmaken binnen de tijd. -Hij werkt netjes. -Hij krijgt opstekers.
Voordelen voor anderen Wat nog meer?	-Zij worden niet afgeleid. -Zij willen graag met hem samenwerken.

Waar zou je jezelf nu plaatsen op een schaal van 1 tot 10?	1__2__3__4__5__6__7__ 8 __9__10
Wat heb je al gedaan om daar te komen? Wat nog meer?	-Non-verbaal contact houden. -Picto geplakt op de hoek van zijn tafel. -Herinneren aan de afspraken. -Gesprek gevoerd en afspraken gemaakt.
Wie heeft je geholpen? Op wat voor manier? Wie nog meer?	-J.(kinderfysiotherapeut. Gevraagd naar tips over zithouding.
Hoe zou je weten dat je een stapje vooruit bent gegaan op de schaal?	Ik heb gemerkt dat X. uit zichzelf netjes gaat zitten tijdens de klassikale en vrije momenten. Ik hoef hem niet meer te herinneren aan de afspraken. Non-verbaal contact is voldoende.
Hoe zou je weten dat je twee stapjes vooruit bent gegaan op de schaal?	Als X. mijn hulp niet meer nodig heeft.
Waarom geloof je dat je het doel kunt bereiken? Wie gelooft het nog meer? Hoezo?	Hij is leerkracht afhankelijk, is gevoelig voor opstekers en /of beloningen. Hij is van goede wil, is nieuwsgierig en leergierig. Duocollega en invallers geloven het. Ze vinden hem verbaal sterk. Hij heeft een open houding.
Wie zou je vertellen over je vooruitgang? Op wat voor manier?	Aan collega's van unit 2 en de interne begeleider. Ook aan de ambulante begeleider. Bij de unit 2 vergadering

Wie zou je erkentelijk zijn als je je doel hebt bereikt?	J.(kinderfysiotherapeut)
Voor wat?	Voor haar tips, gesprekken die we gevoerd hebben en feedback die zij gegeven heeft.
Wie nog meer?	

Samenvatting eerste afname motivatie-interview

Hoe zou je weten dat je een stapje vooruit bent gegaan op de schaal?

- Minder fouten zien in werk van de leerling.
- Als de leerling de te leren vaardigheid meer beheerst.
- Als ik meer antwoorden van de leerling krijg.
- Door observatie van de leerling tijdens verschillende momenten.
- Als ik gesprekken systematisch inplan (2).

Hoe zou je weten dat je twee stapjes vooruit bent gegaan op de schaal?

- Rustiger wisselingen van werk.
- Gesprekken systematisch inplan.
- Leerpunten voor kinderen visueel maak.
- Dat ik minder houvast (gespreksformulier) nodig heb.
- Als non-verbale aanwijzing voldoende zou zijn, als (non-verbale) hulp van de leerkracht niet meer nodig is.

Waarom geloof je dat je het doel kunt bereiken? Wie gelooft het nog meer? Op wat voor manier?

- De leerling laat de vaardigheid soms al zien, hij kan het (2x).
- De leerling is gemotiveerd (2x).
- De leerlingen zijn supporters, ze moedigen de leerling aan (2x).
- Het werkt voor mij als de andere collega's op de gang hier ook mee starten, stimuleert(2x).
- Ik zie het nut ervan in, net als mijn (duo)collega's (2x).
- Alleen als ik hiervoor de tijd kan vrij maken en/of hierin gefaciliteerd wordt.

Bijlage 5 Vragenlijsten voor collega's

Vragenlijst voor collega's unit 2 (voorafgaande aan het onderzoek)

1. Wat doe je al wat goed werkt m.b.t. portfoliogesprekken? Welke vaardigheden zet je in? Wat denk en voel je erbij?

2. Wat wil je nog meer gaan doen met het portfolio, heb je nieuwe ideeën, plannen?

3. Is oplossingsgericht werken een goede manier om met portfolio's te werken?

4. Heeft het portfolio volgens jou een positieve invloed op: het plezier in leren en het zelfvertrouwen van leerlingen? Wat merk je op? Wat zie je aan de leerling? Wat hoor je van de leerling?

5. Welke vaardigheid wil je aanleren bij één leerling?
 - Ik wil dat D. zijn werk controleert en niet alleen op snelheid let, hierdoor maakt hij onnodig fouten.
 - De vaardigheid: "Ik begin gelijk met werken" (daarbij hoort potlood en gum pakken).
 - De vaardigheid: "Ik geef 's ochtends de leerkracht een hand, kijk haar aan en zeg: goedemorgen"
 - De vaardigheid: "Ik eet binnen 10 minuten mijn brood en drinken op".
 - Meer inzicht geven in eigen kunnen/ zelfbeeld (schept vaak op, denkt dat hij alles kan)

Bijlage 6 Vragenlijst voor collega's (eind onderzoek)

Vragenlijst voor collega's unit 2 (eind onderzoek): leerkracht groep 2a

Welke vaardigheden hebben we nodig om te kunnen reflecteren met de leerlingen?(aankruisen)

- actief luisteren
- samenvatten
- doorvragen
- rekening houden met de behoeften van het kind
- andere, nl.....

Welke houding/ attitude heb je als leerkracht nodig?(aankruisen)

- naïef en belangstellend opstellen
- warmte,
- geduld,
- respect,
- echtheid,
- inlevingsvermogen
- belangstelling tonen
- andere, nl.....

Welke vaardigheden hebben de leerlingen nodig? (aankruisen)

- kan naar zichzelf kijken
- kan verklaringen en oplossingen bedenken
- andere, namelijk vermogen om in 'als.....dan....' te denken.

Wat werkte goed m.b.t. portfoliogesprekken?

Welke vaardigheden heb je ingezet?

-Positieve feedback

-Herhalen

-Gebaren bij de afspraak.

-Oogcontact

Wat dacht en voelde je erbij? Leuk om te zien dat een blik uiteindelijk al genoeg voor hem was.

Wat wil je nog meer gaan doen met het portfolio, heb je nieuwe ideeën, plannen?

Ik besteed in ieder geval aan elke leerling individuele aandacht. Zo nodig maak ik extra afspraken met ze. Dit alles in portfolio's verwerken zie ik in deze vorm niet voor me.

Is oplossingsgericht werken een goede manier om met portfolio's te werken?

Ja, voor wel meer gebieden.

Heeft het portfolio volgens jou een positieve invloed op: het plezier in leren en het zelfvertrouwen van leerlingen?

Wat merk je op? Wat zie je aan de leerling? De afspraak werkte goed voor hem, de extra aandacht ook. Of dat komt door het 'portfolio' betwijfel ik.

Wat hoor je van de leerling? Hij is trots op de stickers en zijn werk.

Heb je meer handvatten gekregen om te reflecteren met leerlingen op hun portfolio?

Niet zozeer.

Vragenlijst voor collega's unit 2 (eind onderzoek) leerkracht groep 2b

Welke vaardigheden hebben we nodig om te kunnen reflecteren met de leerlingen?(aankruisen)

- ☐ actief luisteren
- ☐ samenvatten
- ☐ doorvragen
- ☐ rekening houden met de behoeften van het kind
- ☐ andere, nl.....

Welke houding/ attitude heb je als leerkracht nodig?(aankruisen)

- ☐ naïef en belangstellend opstellen
- ☐ warmte,
- ☐ geduld,
- ☐ respect,
- ☐ echtheid,
- ☐ inlevingsvermogen
- ☐ belangstelling tonen
- ☐ andere, nl.....

Welke vaardigheden hebben de leerlingen nodig? (aankruisen)

- ☐ kan naar zichzelf kan kijken
- ☐ kan verklaringen en oplossingen bedenken
- ☐ andere, nl.....

Wat werkte goed m.b.t. portfoliogesprekken?

Welke vaardigheden heb je ingezet?

Wat dacht en voelde je erbij?

Wat wil je nog meer gaan doen met het portfolio, heb je nieuwe ideeën, plannen?

Is oplossingsgericht werken een goede manier om met portfolio's te werken?

Heeft het portfolio volgens jou een positieve invloed op: het plezier in leren en het zelfvertrouwen van leerlingen?

Wat merk je op? Wat zie je aan de leerling?

Wat hoor je van de leerling?

Heb je meer handvatten gekregen om te reflecteren met leerlingen op hun portfolio?

Vragenlijst voor collega's unit 2 (eind onderzoek) onderzoeker/leerkracht groep 2c

Welke vaardigheden hebben we nodig om te kunnen reflecteren met de leerlingen?(aankruisen)

- actief luisteren
- samenvatten
- doorvragen
- rekening houden met de behoeften van het kind
- andere, nl.....

Welke houding/ attitude heb je als leerkracht nodig?(aankruisen)

- naïef en belangstellend opstellen
- warmte,
- geduld,
- respect,
- echtheid,
- inlevingsvermogen
- belangstelling tonen
- andere, nl.....

Welke vaardigheden hebben de leerlingen nodig? (aankruisen)

- kan naar zichzelf kan kijken
- kan verklaringen en oplossingen bedenken
- andere, namelijk de leerling kan gevoelens uiten en verwoorden. De leerling begrijpt de Nederlandse taal voldoende.

Wat werkte goed m.b.t. portfoliogesprekken?

Welke vaardigheden heb je ingezet? Vooral houding/attitude aspecten heb ik ingezet. Vaardigheden; actief luisteren, doorvragen, rekening houden met de onderwijsbehoeften van het kind.

Wat dacht en voelde je erbij? Ik dacht hoe bereik ik deze leerling. Ik voelde me nog een beetje onzeker.

Wat wil je nog meer gaan doen met het portfolio, heb je nieuwe ideeën, plannen?

Nog meer de hele groep erbij betrekken.

Is oplossingsgericht werken een goede manier om met portfolio's te werken?

Ja, het uitgaan van wat werkt is erg positief.

Heeft het portfolio volgens jou een positieve invloed op: het plezier in leren en het zelfvertrouwen van leerlingen?

Ja

Wat merk je op? Wat zie je aan de leerling?

Het is ook voor de leerkracht van belang door de visuele ondersteuning denk je er vaker aan. Het contact met de leerling is verbeterd.

Wat hoor je van de leerling? De leerling komt veel vaker naar me toe om iets te vertellen (vooral op het moment dat hij hulp nodig heeft)

Heb je meer handvatten gekregen om te reflecteren met leerlingen op hun portfolio?

Ja ik heb geleerd van mijn collega's.

Ja ik praat nu meer met mijn collega's.

Door het veel te doen gaat het steeds beter.

Vragenlijst voor collega's unit 2 (eind onderzoek) leerkracht groep 2c

Welke vaardigheden hebben we nodig om te kunnen reflecteren met de leerlingen?(aankruisen)

- ☐ actief luisteren
- ☐ samenvatten
- ☐ doorvragen
- ☐ rekening houden met de behoeften van het kind
- ☐ andere, nl.....

Welke houding/ attitude heb je als leerkracht nodig?(aankruisen)

- ☐ naïef en belangstellend opstellen
- ☐ warmte,
- ☐ geduld,
- ☐ respect,
- ☐ echtheid,
- ☐ inlevingsvermogen
- ☐ belangstelling tonen
- ☐ andere, nl.....

Welke vaardigheden hebben de leerlingen nodig? (aankruisen)

- kan naar zichzelf kan kijken
- kan verklaringen en oplossingen bedenken
- andere, nl.....

Wat werkte goed m.b.t. portfoliogesprekken?

Welke vaardigheden heb je ingezet?

Wat dacht en voelde je erbij?

Wat wil je nog meer gaan doen met het portfolio, heb je nieuwe ideeën, plannen?

Is oplossingsgericht werken een goede manier om met portfolio's te werken?

Heeft het portfolio volgens jou een positieve invloed op: het plezier in leren en het zelfvertrouwen van leerlingen?

Wat merk je op? Wat zie je aan de leerling?

Wat hoor je van de leerling?

Heb je meer handvatten gekregen om te reflecteren met leerlingen op hun portfolio?

Vragenlijst voor collega's unit 2 (eind onderzoek) leerkracht groep 2d

Welke vaardigheden hebben we nodig om te kunnen reflecteren met de leerlingen?(aankruisen)

- actief luisteren
- samenvatten
- doorvragen
- rekening houden met de behoeften van het kind
- andere, nl.....

Welke houding/ attitude heb je als leerkracht nodig?(aankruisen)

- (naïef en) belangstellend opstellen
- warmte,
- geduld,
- respect,
- echtheid,
- inlevingsvermogen
- belangstelling tonen
- andere, nl.....

Welke vaardigheden hebben de leerlingen nodig? (aankruisen)

- kan naar zichzelf kan kijken
- kan verklaringen en oplossingen bedenken
- andere, namelijk 'probleem inzien' om gevolgen te overzien.

Wat werkte goed m.b.t. portfoliogesprekken?

Welke vaardigheden heb je ingezet? Doorvragen, maar merk dat het voor 'deze' kinderen moeilijk is om antwoorden te blijven geven.

Wat dacht en voelde je erbij? Soms onmacht, omdat je niet precies er achter komt waar het gedrag vandaan komt.

Wat wil je nog meer gaan doen met het portfolio, heb je nieuwe ideeën, plannen?

Is oplossingsgericht werken een goede manier om met portfolio's te werken?

Ja, maar het vergt wel wat van de leerkracht om van alle kinderen een overzicht paraat te hebben aan welk probleem gewerkt moet worden.

Heeft het portfolio volgens jou een positieve invloed op: het plezier in leren en het zelfvertrouwen van leerlingen?

Ja

Wat merk je op? Wat zie je aan de leerling?

De leerlingen willen dat het beter wordt. Ze helpen jou er soms aan herinneren.

Wat hoor je van de leerling?

Heb je meer handvatten gekregen om te reflecteren met leerlingen op hun portfolio? Nog niet helemaal, doorvragen is een techniek die ik nog onder de knie moet krijgen.

Vragenlijst voor collega's unit 2 (eind onderzoek) Leerkracht groep 2e

Welke vaardigheden hebben we nodig om te kunnen reflecteren met de leerlingen?(aankruisen)

- actief luisteren
- samenvatten
- doorvragen
- rekening houden met de behoeften van het kind
- andere, nl.....

Welke houding/ attitude heb je als leerkracht nodig?(aankruisen)

- naïef en belangstellend opstellen
- warmte,
- geduld,
- respect,
- echtheid,
- inlevingsvermogen
- belangstelling tonen
- andere, namelijk zich open stellen

Welke vaardigheden hebben de leerlingen nodig? (aankruisen)

- kan naar zichzelf kan kijken
- kan verklaringen en oplossingen bedenken
- andere, namelijk kan vragen stellen.

Wat werkte goed m.b.t. portfoliogesprekken?

Welke vaardigheden heb je ingezet?

- Duidelijk en kort vragen stellen.
- Actief luisteren.
- Doorvragen.
- Samenvatten.

Wat dacht en voelde je erbij? Het kind wordt betrokken in het leerproces. Hij geeft goed aan wat hij al kan en wat hij nog wil leren, dat hij ook hard zijn best gaat doen.

Wat wil je nog meer gaan doen met het portfolio, heb je nieuwe ideeën, plannen?

In ieder geval de kinderen meer betrekken bij hun eigen ontwikkeling. Dat ze kunnen vertellen wat ze al goed kunnen en wat ze nog willen leren. Het werk dat waardevol is voor het kind, wordt bewaard in een map.

Is oplossingsgericht werken een goede manier om met portfolio's te werken?

Ja, het kind krijgt inzicht in eigen kunnen.

Heeft het portfolio volgens jou een positieve invloed op: het plezier in leren en het zelfvertrouwen van leerlingen? Ja

Wat merk je op? Het kind weet wat hij al kan en waarmee hij nog moeite heeft.

Wat zie je aan de leerling? Hij heeft vertrouwen in de leerkracht die hem hierbij wil helpen.

Wat hoor je van de leerling? Enthousiasme en trots wat hij al weet en kan; succes ervaring.

Heb je meer handvatten gekregen om te reflecteren met leerlingen op hun portfolio? Ja met behulp van vragenlijsten; meer aanzetten tot diep nadenken.

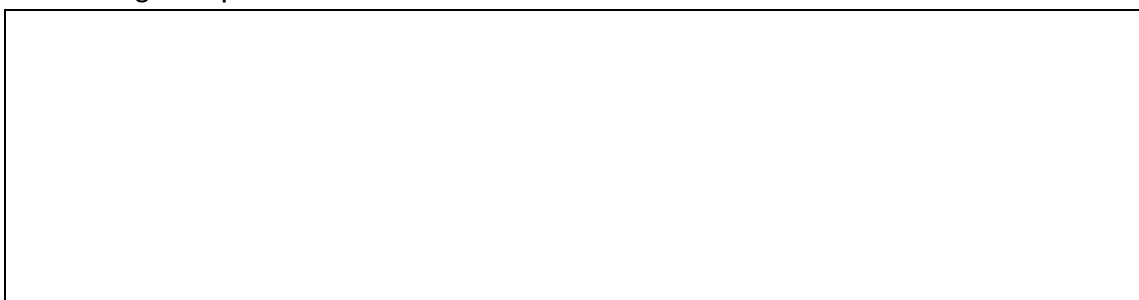
Bijlage 7 Interview vragen voor de leerlingen

Naam leerling:

Naam interviewer:

1. Wat is plezier en zelfvertrouwen voor jou?

Tekening van plezier & zelfvertrouwen

2. Schaalvraag; waar sta je nu

0 _____ 10

3. Wat hoort allemaal bij jouw cijfer? Wat doe je allemaal al goed?

4. Eén klein stapje hoger.

0 _____ 10

5. Wat moet je doen om een stapje meer te halen?

6. Wondervraag stellen

Stel je voor dat je gaat slapen en dat er een fee komt met een toverstokje en alles is de volgende dag op school precies hoe jij het wilt?

Wat merk je?

Wat merkt de leerkracht?

Wat merken de andere kinderen?

Wat merken je ouders?

Interview leerling, de wondervraag (voor OZ)

2a: Wat merk je? Ik voel het in mijn hoofd

Wat merkt de leerkracht? Dat ik werk op mijn plaats.

Wat merken de andere kinderen? Dat ik het goed doe.

Wat merken je ouders? Dat het goed gaat. "Ik ben door haar geboren dus ze kan me gedachten lezen".

2b: Wat merk je?

Wat merkt de leerkracht?

Wat merken de andere kinderen?

Wat merken je ouders?

2c: Wat merk je? Goed voetballen

Wat merkt de leerkracht?...

Wat merken de andere kinderen? Spelen goed

Wat merken je ouders? Nieuwe telefoon

2c:

Wat merk je?

Wat merkt de leerkracht?

Wat merken de andere kinderen?

Wat merken je ouders?

2d: Wat merk je? Dat ik goed kan luisteren.

Wat merkt de leerkracht? Ik zie het aan je, Y. wil graag een prijs.

Wat merken de andere kinderen? Niets

Wat merken je ouders? Ze wordt blij.

2^e: Wat merk je? Ik merk dat het goed gaat met mij op school.

Wat merkt de leerkracht? Ik krijg alleen maar opstekers van de juf en kinderen.

Wat merken de andere kinderen?

Wat merken je ouders? Dat hij een goed rapport krijgt en dat hij naar unit 3 kan gaan door goed werken.

Bijlage 8 Aangepaste interview vragen leerlingen

Interview vragen voor de leerlingen

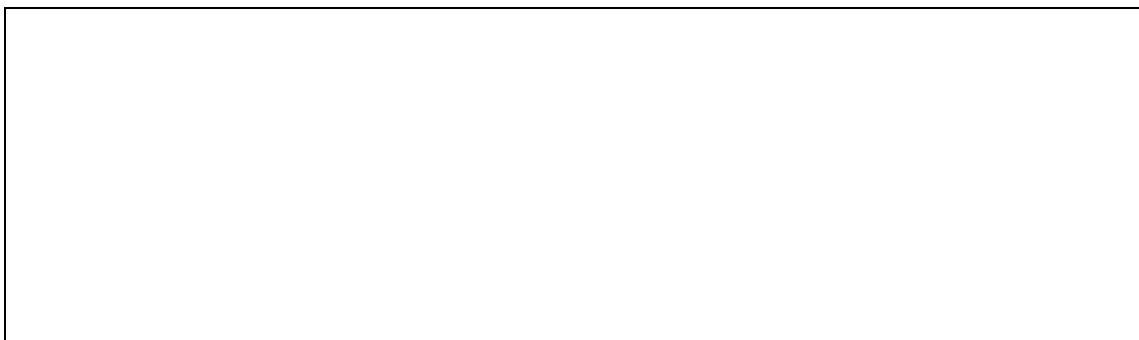
Naam leerling:

Naam interviewer:

Datum:

1. 'Wat maakt je blij?' en 'Wat kan je al goed?'.

Teken het

2. Schaalvraag; waar sta je nu

0 _____ 10

3. Wat hoort allemaal bij jouw cijfer? Wat nog meer?

-
-
--
-

4. Eén klein stapje hoger.

0 _____ 10

5. Wat moet je doen om een stapje meer te halen? Wat nog meer?

-
-
-
-

Bijlage 9 Interview vragen voor de leerlingen (eind)

Naam leerling: D.

Naam interviewer: leerkracht 2a

Datum: 11-5-2012

1. 'Wat maakt je blij? over je werk'
 - Als ik tevreden ben
 - Als ik goed mij best doe.

'Wat kan je al goed?'

- Lezen
- Schrijven
- Naar juf luisteren
- Ik vind het leuk op school

2. Schaalvraag; waar sta je nu

0 _____ **10**

3. Wat hoort allemaal bij jouw cijfer? Wat nog meer?
 - Ik vind het leuk op school

4. Eén klein stapje hoger.

0 _____ **10**

Kan niet hoger. Ik wil beter buiten spelen, ik word snel boos.

5. Wat moet je doen om een stapje meer te halen? Wat nog meer?
 - Zelf naar de juf rennen.
 - 'Stop hou op' zeggen.

Interview vragen voor de leerlingen (eind)

Naam leerling: P.

Naam interviewer: leerkracht 2b

Datum:16-5-2012

1. 'Wat maakt je blij?

-dat ik van de juf heb gewonnen bij gym! Ik heb haar van de mat geduwd.

-

'Wat kan je al goed?'

-Skylanders

-computerspelletjes met achtbanen

-judo

-

2. Schaalvraag; waar sta je nu

0 _____ x _____ 10

3. Wat hoort allemaal bij jouw cijfer? Wat nog meer?

-Te abstract, P. kon niets met deze vraag. Ikzelf eigenlijk ook niet.

4. Eén klein stapje hoger.

0 _____ x _____ 10

5. Wat moet je doen om een stapje meer te halen? Wat nog meer?

-(zie vraag 3, ik begrijp niet zo goed waar deze vragen betrekking op hebben.

Schoolsituatie, leven in algemeen, werkpunten)

Interview vragen voor de leerlingen (eind)

Naam leerling: H.

Naam interviewer: leerkracht 2c/ onderzoeker

Datum: 8-5-2012

‘Wat maakt je blij?’

- lego
- buitenspelen, tikkertje
- PSP
- Knex

‘Wat kan je al goed?’

- spelen
- fietsen
- steppen

6. Schaalvraag; waar sta je nu

0 _____ 10

7. Wat hoort allemaal bij jouw cijfer? Wat nog meer?

- spelen
- fietsen
- steppen

8. Eén klein stapje hoger.

0 _____ 10 _____ 15

9. Wat moet je doen om een stapje meer te halen? Wat nog meer?

- weet ik niet
-

Interview vragen voor de leerlingen (eind)

Naam leerling:

Naam interviewer: leerkracht 2c

Datum: 7-5-2012

6. 'Wat maakt je blij?

-
-
-
-

'Wat kan je al goed?'

-
-
-
-

7. Schaalvraag; waar sta je nu

0 _____ 10

8. Wat hoort allemaal bij jouw cijfer? Wat nog meer?

-
-
-
-
-

9. Eén klein stapje hoger.

0 _____ 10

10. Wat moet je doen om een stapje meer te halen? Wat nog meer?

-
-
-
-

Interview vragen voor de leerlingen (eind)

Naam leerling: Y

Naam interviewer: onderzoeker

Datum:15-5-2012

10. 'Wat maakt je blij?

-naar Marokko

-naar zwembad gaan

'Wat kan je al goed?'

-rekenen

-spelling

11. Schaalvraag; waar sta je nu

0 _____ **10**

12. Wat hoort allemaal bij jouw cijfer? Wat nog meer?

-goed lezen

-goed rekenen

-goed leesestafette

-goed omgaan met kinderen

-goed spelen

13. Eén klein stapje hoger.

0 _____ 10 _____ **12**

14. Wat moet je doen om een stapje meer te halen? Wat nog meer?

-Heel goed luisteren naar de juf.

-Concentratie; op deze school leren concentreren.

Interview vragen voor de leerlingen (eind)

Naam leerling: X. Naam interviewer: leerkracht 2e Datum: 14-5-2012

‘Wat maakt je blij?’

- Drama (rollenspel Vreedzame School)
- Sporten
- Muziek (rappen, dansen, zingen)
- Complimenten krijgen

‘Wat kan je al goed?’

- Iets beter zitten op mijn stoel
- Tekenen
- Luisteren
- Werk afmaken

Schaalvraag; waar sta je nu

0 _____ 6 _____ 10

Wat hoort allemaal bij jouw cijfer? Wat nog meer?

- Beter zitten
- Beter concentreren
- Beter luisteren
- Beter zelfstandig werken

Eén klein stapje hoger.

0 _____ 7 _____ 10

Wat moet je doen om een stapje meer te halen? Wat nog meer?

- Goed kunnen zitten
- Goed opletten, goed concentreren.
- Samenwerken
- Netjes werken en werk afmaken binnen de tijd.

Bijlage 10 Logboek leerkracht

Logboek bijhouden voor onderzoeksleerling

Naam: groep 2a

Maandag

Wat zie en merk je aan je leerling?

Hoe schaal je het 'plezier en zelfvertrouwen' van je leerling in?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
						x			

Dinsdag

Wat zie en merk je aan je leerling?

Hoe schaal je het 'plezier en zelfvertrouwen' van je leerling in?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
						x			

Woensdag

Wat zie en merk je aan je leerling?

Ik werk niet op woensdag.

Hoe schaal je het 'plezier en zelfvertrouwen' van je leerling in?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Donderdag

Wat zie en merk je aan je leerling?

Hoe schaal je het 'plezier en zelfvertrouwen' van je leerling in?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
							x		

Vrijdag

Wat zie en merk je aan je leerling?

Hoe schaal je het 'plezier en zelfvertrouwen' van je leerling in?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
								x	

Maandag

Wat zie en merk je aan je leerling?

Hoe schaal je het 'plezier en zelfvertrouwen' van je leerling in?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Dinsdag

Wat zie en merk je aan je leerling?

Hoe schaal je het 'plezier en zelfvertrouwen' van je leerling in?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Woensdag

Wat zie en merk je aan je leerling?

Hoe schaal je het 'plezier en zelfvertrouwen' van je leerling in?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Logboek leerkracht Logboek bijhouden voor onderzoeksleerling

Naam: groep 2b

Maandag

Wat zie en merk je aan je leerling?

Hoe schaal je het 'plezier en zelfvertrouwen' van je leerling in?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Dinsdag

Wat zie en merk je aan je leerling?

Hoe schaal je het 'plezier en zelfvertrouwen' van je leerling in?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Woensdag

Wat zie en merk je aan je leerling?

Hoe schaal je het 'plezier en zelfvertrouwen' van je leerling in?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Donderdag

Wat zie en merk je aan je leerling?

Hoe schaal je het 'plezier en zelfvertrouwen' van je leerling in?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Vrijdag

Wat zie en merk je aan je leerling?

Hoe schaal je het 'plezier en zelfvertrouwen' van je leerling in?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Maandag

Wat zie en merk je aan je leerling?

Hoe schaal je het 'plezier en zelfvertrouwen' van je leerling in?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Dinsdag

Wat zie en merk je aan je leerling?

Hoe schaal je het 'plezier en zelfvertrouwen' van je leerling in?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Woensdag

Wat zie en merk je aan je leerling?

Hoe schaal je het 'plezier en zelfvertrouwen' van je leerling in?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Logboek leerkracht

Logboek bijhouden voor onderzoeksleerling

Naam: groep 2c/onderzoeker

Dinsdag

Wat zie en merk je aan je leerling?

Bij binnenkomst neemt de leerkracht het initiatief om een hand te geven.

Hij moet lachen als hij steeds naar zijn oude plek loopt. Hij zegt: "ik vergeet het steeds".

Hoe schaal je het 'plezier en zelfvertrouwen' van je leerling in?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
				x					

Vrijdag

Wat zie en merk je aan je leerling? Hij geeft bij binnenkomst de leerkracht een hand. Hij is blij dat hij een sticker mag plakken.

De leerling zit nog veel met zijn armen voor zijn gezicht als hij aan zijn tafel zit.

Hij moet lachen als ik grapjes maak. Hij is zich meer bewust als hij boos reageert. Bijvoorbeeld als ik zeg dat we gaan opruimen.

Met yoga oefeningen doet hij fanatiek mee. Hij heeft er plezier in, hij lacht veel.

Hoe schaal je het 'plezier en zelfvertrouwen' van je leerling in?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
					x				

Dinsdag

Wat zie en merk je aan je leerling?

Hoe schaal je het 'plezier en zelfvertrouwen' van je leerling in?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Logboek leerkracht Logboek bijhouden voor onderzoeksleerling

Naam: groep 2c

Maandag

Wat zie en merk je aan je leerling?

Hoe schaal je het 'plezier en zelfvertrouwen' van je leerling in?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Dinsdag

Wat zie en merk je aan je leerling?

Hoe schaal je het 'plezier en zelfvertrouwen' van je leerling in?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Woensdag

Wat zie en merk je aan je leerling?

Hoe schaal je het 'plezier en zelfvertrouwen' van je leerling in?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Donderdag

Wat zie en merk je aan je leerling?

Hoe schaal je het 'plezier en zelfvertrouwen' van je leerling in?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Vrijdag

Wat zie en merk je aan je leerling?

Hoe schaal je het 'plezier en zelfvertrouwen' van je leerling in?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Maandag

Wat zie en merk je aan je leerling?

Hoe schaal je het 'plezier en zelfvertrouwen' van je leerling in?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Dinsdag

Wat zie en merk je aan je leerling?

Hoe schaal je het 'plezier en zelfvertrouwen' van je leerling in?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Woensdag

Wat zie en merk je aan je leerling?

Hoe schaal je het 'plezier en zelfvertrouwen' van je leerling in?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Logboek leerkracht Logboek bijhouden voor onderzoeksleerling

Naam: groep 2d

Maandag

Wat zie en merk je aan je leerling?

Hoe schaal je het 'plezier en zelfvertrouwen' van je leerling in?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Dinsdag

Wat zie en merk je aan je leerling?

Hoe schaal je het 'plezier en zelfvertrouwen' van je leerling in?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Woensdag

Wat zie en merk je aan je leerling?

Hoe schaal je het 'plezier en zelfvertrouwen' van je leerling in?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Donderdag

Wat zie en merk je aan je leerling?

Hoe schaal je het 'plezier en zelfvertrouwen' van je leerling in?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Vrijdag

Wat zie en merk je aan je leerling?

Hoe schaal je het 'plezier en zelfvertrouwen' van je leerling in?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Maandag

Wat zie en merk je aan je leerling?

Hoe schaal je het 'plezier en zelfvertrouwen' van je leerling in?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Dinsdag

Wat zie en merk je aan je leerling?

Hoe schaal je het 'plezier en zelfvertrouwen' van je leerling in?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Woensdag

Wat zie en merk je aan je leerling?

Hoe schaal je het 'plezier en zelfvertrouwen' van je leerling in?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Logboek leerkracht Logboek bijhouden voor onderzoeksleerling

Naam: groep 2e

Maandag (afwezig)

Wat zie en merk je aan je leerling?

Hoe schaal je het 'plezier en zelfvertrouwen' van je leerling in?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Dinsdag (afwezig)

Wat zie en merk je aan je leerling?

Hoe schaal je het 'plezier en zelfvertrouwen' van je leerling in?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Woensdag (afwezig)

Wat zie en merk je aan je leerling?

Hoe schaal je het 'plezier en zelfvertrouwen' van je leerling in?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Donderdag

Wat zie en merk je aan je leerling?

Hij moest even weer aan wennen dat ik er was, maar hij liet merken dat hij zich aan de afspraak moest houden.

Hoe schaal je het 'plezier en zelfvertrouwen' van je leerling in?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
						x			

Vrijdag

Wat zie en merk je aan je leerling? Hij was vrij druk, moet herinnerd worden aan de afspraak netjes zitten.

Hoe schaal je het 'plezier en zelfvertrouwen' van je leerling in?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
						x			

Maandag

Wat zie en merk je aan je leerling? Ik merk tijdens vrije momenten dat hij vergeten was om netjes te zitten. Hij corrigeerde zichzelf doordat wij oogcontact hadden.

Hoe schaal je het 'plezier en zelfvertrouwen' van je leerling in?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
							x		

Dinsdag

Wat zie en merk je aan je leerling?

Hoe schaal je het 'plezier en zelfvertrouwen' van je leerling in?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Woensdag

Wat zie en merk je aan je leerling?

Hoe schaal je het 'plezier en zelfvertrouwen' van je leerling in?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Bijlage 11 Bijdrage directie competenties

Graag invullen voor praktijkonderzoek van Esther Hol

Naam: directeur

Datum:14-5-2012

Deelvraag: Welke vaardigheden hebben we nodig om leerlingen met plezier en zelfvertrouwen te laten praten en reflecteren op hun portfolio?

Competenties waar de school op inzet:

Studiedagen

- Zien (leerlingvolgsysteem voor sociaal-emotionele ontwikkeling)
- Competentiegericht werken
- Agressietraining
- kennis van leerlijnen voor leerkrachten

Observaties en begeleidingsgesprekken intern begeleider

- Observatie-instrument van KBA met negen indicatoren.

indicator 1; pedagogisch handelen omgang met elkaar): ondersteuning, veiligheid, uitdaging. Aandachtspunten 1.1 zorgt voor een ontspannen sfeer: spreekt leerlingen op een positieve manier aan, accepteert dat leerlingen fouten maken, maakt zodanig contact met leerlingen dat zij zich op hun gemak voelen.

indicator 9; verantwoordelijkheid leerlingen voor organisatie en proces.

Functioneringsgesprekken

- observatie in de klas met observatie-instrument van KBA met twee of drie van de negen indicatoren.

Overige:

Mogelijk korte training gesprekstechniek naar aanleiding van functioneringsgesprek.

Bijlage 12 Analyseschema voor Intern begeleider

Analyseschema Oplossingsgerichte gespreksvoering leerkracht (voor onderzoek unit2)

Datum:13-4-2012 Leerling 6

Observatie van: leerkracht 2b

Observatie door: intern begeleider

	Opmerkingen en aandachtspunten	Scoring onderzoeker
1.Is duidelijk aan welke vaardigheid/welk doel gewerkt gaat worden? (bv door het herkaderen/wondervraag/relatievragen)	Ja, snel beginnen met werken(benoemt)	goed
2.Is duidelijk welke voordelen het aanleren van de vaardigheid/ het doel voor de leerkracht (en daarmee voor de leerling) oplevert?	(nee), d.w.z. ja, ik kan het eruit opmaken. Is niet concreet benoemd.	voldoende
3.Zijn de uitzonderingen (wanneer het de leerling wel lukt) duidelijk?	ja	goed
4.Is er aandacht voor de sterke kanten en hulpbronnen van de leerling?	Ja, vooral voor degenen die hem gaan helpen (hulpbronnen dus)	goed
5.Welke vaardigheden van de leerkracht heb je gezien in dit gesprek? • actief luisteren • samenvatten • doorvragen • rekening houden met de behoeften van het kind • andere, nl...	Ja Ja Ja, vooral! Ja	goed
6.Welke attitude v.d. leerkracht heb je gezien?: • naïef en belangstellend opstellen • warmte, • geduld, • respect, • echtheid, • inlevingsvermogen • belangstelling tonen • andere, nl..	Ja! Niet echt Ja Ja Ja Ja Ja	goed
7.Vaardigheden leerling: • kan naar zichzelf kan kijken • kan verklaringen en oplossingen bedenken • is gemotiveerd om zelf iets aan de situatie te doen. • Andere, nl.	Met veel moeite(moet voorgekauwd worden) Met veel moeite moet voorgekauwd worden) Wordt niet duidelijk, het lijkt er niet op.	soms

Analyseschema Oplossingsgerichte gespreksvoering leerkracht (voor onderzoek unit2)

Datum:13-4-2012 Leerling 2

Observatie van: leerkracht 2c

Observatie door: intern begeleider

	Opmerkingen en aandachtspunten	Scoring onderzoeker
1.Is duidelijk aan welke vaardigheid/welk doel gewerkt gaat worden? (bv door het herkennen/wondervraag/relatievragen)	Concreet benoemen.	goed
2.Is duidelijk welke voordelen het aanleren van de vaardigheid/ het doel voor de leerkracht (en daarmee voor de leerling) oplevert?	Nee	Niet
3.Zijn de uitzonderingen (wanneer het de leerling wel lukt) duidelijk?	-	Niet ingevuld
4.Is er aandacht voor de sterke kanten en hulpbronnen van de leerling?	Beloning + visuele ondersteuning	Goed
5.Welke vaardigheden van de leerkracht heb je gezien in dit gesprek? • actief luisteren • samenvatten • doorvragen • rekening houden met de behoeften van het kind • andere, nl...	Ja/nee, beetje Ja Ja Ja	Goed
6.Welke attitude v.d. leerkracht heb je gezien?: • naïef en belangstellend opstellen • warmte, • geduld, • respect, • echtheid, • inlevingsvermogen • belangstelling tonen • andere, nl..	Niet naïef, wel belangstellend Nee Ja Ja Ja Ja ja	Voldoende
7.Vaardigheden leerling: • kan naar zichzelf kan kijken • kan verklaringen en oplossingen bedenken • is gemotiveerd om zelf iets aan de situatie te doen. • Andere, nl.	Met moeite Nee Niet duidelijk Leerling wil wel graag meewerken aan de beloning, motivatie dus.	soms

Analyseschema Oplossingsgerichte gespreksvoering leerkracht (voor onderzoek unit2)

Datum:13-4-2012 Leerling 1

Observatie van: leerkracht 2c/onderzoeker

Observatie door: intern begeleider

	Opmerkingen en aandachtspunten	Scoring onderzoeker
1.Is duidelijk aan welke vaardigheid/welk doel gewerkt gaat worden? (bv door het herkaderen/wondervraag/relatievragen)	ja	goed
2.Is duidelijk welke voordelen het aanleren van de vaardigheid/ het doel voor de leerkracht (en daarmee voor de leerling) oplevert?	Niet echt	Niet
3.Zijn de uitzonderingen (wanneer het de leerling wel lukt) duidelijk?	ja	Goed
4.Is er aandacht voor de sterke kanten en hulpbronnen van de leerling?	Wel de sterke kanten, niet de hulpbronnen (voor mij niet duidelijk)	Soms
5.Welke vaardigheden van de leerkracht heb je gezien in dit gesprek? • actief luisteren • samenvatten • doorvragen • rekening houden met de behoeften van het kind • andere, nl...	Ja Nee Ja Nee	Soms
6.Welke attitude v.d. leerkracht heb je gezien?: • naïef en belangstellend opstellen • warmte, • geduld, • respect, • echtheid, • inlevingsvermogen • belangstelling tonen • andere, nl..	Ja, ja, vooral veel inzet van de leerkracht Ja, vooral veel geduld Ja Ja Ja Ja Ja	Goed
7.Vaardigheden leerling: • kan naar zichzelf kan kijken • kan verklaringen en oplossingen bedenken • is gemotiveerd om zelf iets aan de situatie te doen. • Andere, nl.	Met veel moeite Nauwelijks Niet echt Geen plezier en zelfvertrouwen te zien.	niet

Analyseschema Oplossingsgerichte gespreksvoering leerkracht (voor onderzoek unit2)

Datum:19-5-2012

Observatie van: leerling 2

Observatie door: onderzoeker

	Opmerkingen en aandachtspunten		Scoring onderzoeker
1.Is duidelijk aan welke vaardigheid/welk doel gewerkt gaat worden? (bv door het herkaderen/wondervraag/relatievragen)	Ja, eten op in 8 minuten Door herkaderen en relatievragen		goed
2.Is duidelijk welke voordelen het aanleren van de vaardigheid/ het doel voor de leerkracht (en daarmee voor de leerling) oplevert?	Ja, juf blij, leerling blij, andere leerlingen blij.		goed
3.Zijn de uitzonderingen (wanneer het de leerling wel lukt) duidelijk?	ja		goed
4.Is er aandacht voor de sterke kanten en hulpbronnen van de leerling?	Ja snel als raket Andere leerlingen zijn supporters.		goed
5.Welke vaardigheden van de leerkracht heb je gezien in dit gesprek? • actief luisteren • samenvatten • doorvragen • rekening houden met de behoeften van het kind • andere, nl...	Ja Ja Ja Ja	Andere: Gezichtsuitdrukkingen Drama/beweging als ondersteuning Uit meerdere opties laten kiezen Auditieve ondersteuning Visueel maken Veel herhalen	goed
6.Welke attitude v.d. leerkracht heb je gezien?: • naïef en belangstellend opstellen • warmte, • geduld, • respect, • echtheid, • inlevingsvermogen • belangstelling tonen • andere, nl..	Ja Ja Ja Ja Ja Ja Ja	Naïef niet Vooral belangstellend en inlevingsvermogen	goed
7.Vaardigheden leerling: • kan naar zichzelf kan kijken • kan verklaringen en oplossingen bedenken • is gemotiveerd om zelf iets aan de situatie te doen. • Andere, nl.	Ja Nee Ja	Andere: Leerling stelt veel vragen Is geïnteresseerd Maakt grapjes	voldoende

Bijlage 13 Vragenlijst ouders

Vragenlijst ouders (voor het onderzoek)

Groep: 2b (niet ingevuld)

Aanwezig: groepsleerkracht

Vragen voor ouders

Hoe kijkt U naar Uw kind met betrekking tot: Plezier & zelfvertrouwen door te praten over het kindrapport/portfolio

1___2___3___4___5___6___7___8___9___10

Wat ziet of merkt U als U met Uw kind over het kindrapport/portfolio praat?

- .
-
-
-
-

Draagt het kindrapport/portfolio volgens U bij aan het plezier en zelfvertrouwen van Uw kind?

Zo ja, waaraan merkt U dat?

-
-
-
-

Wanneer ziet U dat?

Wanneer nog meer?

Vragenlijst ouders (na het onderzoek)

Groep: 2b

Aanwezig: groepsleerkracht

Vragen voor ouders

Hoe kijkt U naar Uw kind met betrekking tot: Plezier & zelfvertrouwen door te praten over het kindrapport/portfolio

1__2__3__4__5__6__**7**__8__9__10

Wat ziet of merkt U als U met Uw kind over het kindrapport/portfolio praat?

- Hij weet aan welk doel hij moet werken, maar alleen als wij hem hierop doorvragen
-
-
-
-

Draagt het kindrapport/portfolio volgens U bij aan het plezier en zelfvertrouwen van Uw kind? Nee

Zo ja, waaraan merkt U dat?

- Dit hebben we nog niet echt gemerkt.
- We zien weinig verschil.
-
-

Wanneer ziet U dat?

Wanneer nog meer?

Vragenlijst ouders

Groep: 2c/onderzoeker

Aanwezig: moeder en tolk (onderwijsassistent)

Vragen voor ouders (voor het onderzoek)

1. Hoe kijkt U naar Uw kind met betrekking tot: Plezier & zelfvertrouwen door te praten over het kindrapport/portfolio

1___2___3___**4**___5___6___7___8___9___10

2. Wat ziet of merkt U als U met Uw kind over het kindrapport/portfolio praat?

- Geen zin
- Niemand mag weten hoe het op school gaat

3. Draagt het kindrapport/portfolio volgens U bij aan het plezier en zelfvertrouwen van Uw kind?

Zo ja, waaraan merkt U dat?

- Nee, merk het niet. Hij is stil, moppert, hij wil niet helpen, hij doet het met tegenzin.
-
-
-

Wanneer ziet U dat?

Wanneer nog meer?

Bijlage 11 Vragenlijst ouders

Groep: 2c/onderzoeker

Aanwezig: moeder en tolk(onderwijsassistent)

Vragen voor ouders (na het onderzoek)

Hoe kijkt U naar Uw kind met betrekking tot: Plezier & zelfvertrouwen door te praten over het kindrapport/portfolio

1___2___3___4___5___6___**7**___8___9___10

Wat ziet of merkt U als U met Uw kind over het kindrapport/portfolio praat?

- Hij wil nu meer over school praten
- Hij vertelt wat hij op school heeft gedaan
-

Draagt het kindrapport/portfolio volgens U bij aan het plezier en zelfvertrouwen van Uw kind?

Zo ja, waaraan merkt U dat?

- Hij vertelt met plezier
- Hij vraagt of hij mag helpen in huis.
-

Wanneer ziet U dat?

- Hij lacht meer
- Hij laat zien dat hij iets met plezier doet.

Wanneer nog meer?

Hij vertelt over hand geven. Hij vertelt met plezier over wat hij op school heeft gedaan.

Hij maakt meer grapjes.

Hij vertelt meer, ook aan de ouders van een vriendje, met wie hij vaak naar huis gaat.

Vragenlijst ouders (voor het onderzoek)

Groep: 2c

Aanwezig: groepsleerkracht en moeder.

Vragen voor ouders

Hoe kijkt U naar Uw kind met betrekking tot: Plezier & zelfvertrouwen door te praten over het kindrapport/portfolio

1___2___3___4___5___**6**___7___8___9___10

Wat ziet of merkt U als U met Uw kind over het kindrapport/portfolio praat?

- Hij is zich bewust van de tijd die hij krijgt.
- Hij is zich meer bezig met kauwen dan zuigen op het brood.
- Hij vraagt om salami dan kan hij snel eten (bewust).

Draagt het kindrapport/portfolio volgens U bij aan het plezier en zelfvertrouwen van Uw kind? Zo ja, waaraan merkt U dat? Wanneer ziet U dat? Wanneer nog meer?

Hij vertelt er weinig over thuis, ook niet als hij een sticker heeft verdiend.

Vragenlijst ouders (na het onderzoek)

Groep: 2c

Aanwezig: groepsleerkracht en moeder

Vragen voor ouders

Hoe kijkt U naar Uw kind met betrekking tot: Plezier & zelfvertrouwen door te praten over het kindrapport/portfolio

1__2__3__4__5__6__7__8__9__10

Wat ziet of merkt U als U met Uw kind over het kindrapport/portfolio praat?

- ..
-
-
-
-

Draagt het kindrapport/portfolio volgens U bij aan het plezier en zelfvertrouwen van Uw kind?

Zo ja, waaraan merkt U dat?

-
-
-
-

Wanneer ziet U dat?

Wanneer nog meer?

Vragenlijst ouders (voor het onderzoek)

Groep: 2d

Aanwezig: moeder en groepsleerkracht

Vragen voor ouders

Hoe kijkt U naar Uw kind met betrekking tot: Plezier & zelfvertrouwen door te praten over het kindrapport/portfolio

1___2___3___4___5___**6**___7___8___9___10

Wat ziet of merkt U als U met Uw kind over het kindrapport/portfolio praat?

- Zegt dat hij alles kan
-

Draagt het kindrapport/portfolio volgens U bij aan het plezier en zelfvertrouwen van Uw kind? Ja

Zo ja, waaraan merkt U dat?

- Omdat hij vertelt waar hij goed in is. (Hij heeft wel moeite met het accepteren van dingen die hij niet zo goed kan.

Wanneer ziet U dat? Als hij zijn rapport krijgt.

Wanneer nog meer? Als ik bij de juf langs ga om te vragen hoe het gaat.

Vragenlijst ouders (na het onderzoek)

Groep: 2d

Aanwezig: moeder en leerkracht

Vragen voor ouders

Hoe kijkt U naar Uw kind met betrekking tot: Plezier & zelfvertrouwen door te praten over het kindrapport/portfolio

1___2___3___4___5___6___**7**___8___9___10

Wat ziet of merkt U als U met Uw kind over het kindrapport/portfolio praat?

- Hij kan vertellen wat hij al kan.

Draagt het kindrapport/portfolio volgens U bij aan het plezier en zelfvertrouwen van Uw kind? Ja

Zo ja, waaraan merkt U dat?

-Hij heeft al veel geleerd.

Wanneer ziet U dat?

Wanneer nog meer?

Vragenlijst ouders (voor het onderzoek)

Groep: 2e

Aanwezig: groepsleerkracht en tante (voogd)

Vragen voor ouders

Hoe kijkt U naar Uw kind met betrekking tot: Plezier & zelfvertrouwen door te praten over het kindrapport/portfolio

1___2___3___4___5___6___**7**___8___9___10

Wat ziet of merkt U als U met Uw kind over het kindrapport/portfolio praat?

- Hij is enthousiast, kan veel vertellen over zijn rapport / portfolio.

Draagt het kindrapport/portfolio volgens U bij aan het plezier en zelfvertrouwen van Uw kind? Zo ja, waaraan merkt U dat? Wanneer ziet U dat? Wanneer nog meer?

- Aan het plezier wel. Hij gaat graag naar school.
- Hij heeft veel contact met kinderen en leerkrachten.
- Hij vindt schoolvakken leuk om te doen vooral gymmen, atelier en wereldoriëntatie.

Vragenlijst ouders (na het onderzoek)

Groep: 2e

Aanwezig: groepsleerkracht en tante (voogd)

Vragen voor ouders

Hoe kijkt U naar Uw kind met betrekking tot: Plezier & zelfvertrouwen door te praten over het kindrapport/portfolio

1___2___3___4___5___6___7___8___**9**___10

Wat ziet of merkt U als U met Uw kind over het kindrapport/portfolio praat?

- Blijdschap / trots
- Plezier op school
- Goed contact met de juf
- Wil zijn best doen
- Vertelt wat hij goed kan / weet ook waarmee hij nog moeite heeft.

Draagt het kindrapport/portfolio volgens U bij aan het plezier en zelfvertrouwen van Uw kind? Ja

Zo ja, waaraan merkt U dat?

- Vertelt veel wat hij op school doet
- Gaat graag naar school

Wanneer ziet U dat? Wanneer hij thuis komt, geeft hij aan dat het een leuke dag is geweest, dat hij de vakken aan kan. Behalve rekenen en spelling vindt hij moeilijk. Hij kan zich aan de afspraken houden. Onder andere over het netjes zitten, dat juf hem nog een beetje helpt door non-verbaal: oogcontact.

Wanneer nog meer? Als beloning mag hij 10 minuten computeren.

Bijlage 14: 15 stappen van Kids'Skills

Kids'Skills van Furman (2009) is een programma dat bestaat uit 15 stappen

Stap 1 Problemen vertalen in vaardigheden	
Stap 2 Het eens worden over de vaardigheid die geleerd moet worden	
Stap 3 De voordelen van een vaardigheid onderzoeken	
Stap 4 De vaardigheid een naam geven	
Stap 5 Een totemfiguur kiezen	
Stap 6 Supporters werven	
Stap 7 Meer zelfvertrouwen geven	
Stap 8 Plannen maken om het te vieren	
Stap 9 De vaardigheid omschrijven	
Stap 10 Naar buiten treden	
Stap 11 De vaardigheid oefenen	
Stap 12 Geheugensteuntjes bedenken	
Stap 13 vieren dat het gelukt is	
Stap 15 Op naar de volgende vaardigheid	

Bijlage 15 Toelichting OGW

3 basisregels van oplossingsgericht werken:

- 1) Als iets niet werkt, leer ervan en doe iets anders
- 2) Als iets wel (of beter) werkt, doe er meer van
- 3) Als iets blijkt te werken, leer het (van/aan) iemand anders

Logboek leerkrachten:

Wat gaat er goed	Wat wil een collega leren	Wat wil ik nog leren (van collega)

Checklist voor goed geformuleerde doelstellingen:

Måhlberg & Sjöblom (2008) beschrijven een checklist voor goed geformuleerde doelstellingen:

Het is het beste als het doel:

van de leerling zelf is

belangrijk is voor de leerling

liever klein dan groot

concreet en specifiek is

het gewenste gedrag gedetailleerd omschrijft

het begin van iets is

bereikbaar is

inspanning vraagt van de leerling

De zevenstappendans

stappen	Wat gaat er goed	Wat wil/moet ik leren
Stap 1: contact leggen		
Stap 2: context verkennen bv. Vind je het fijn op school? Wat vind je leuk?		
Stap 3: doelen stellen Bv "Wat is het kleinste waarvan je zou merken dat je weer wat meer zelfvertrouwen hebt?"		
Stap 4: sterke punten markeren en krachtbronnen aanboren		
Stap 5: complimenten geven		
Stap 6: differentiatiemogelijkheden aangeven		
Stap 7: je op de toekomst oriënteren		

Bijlage 16 Uitgangspunten Handelingsgericht werken (HGW)

De zeven uitgangspunten, die met elkaar samenhangen, van HGW zijn:

1. De onderwijsbehoeften van leerlingen staan centraal
2. Het gaat om afstemming en wisselwerking
3. De leerkracht doet ertoe
4. Positieve aspecten zijn van groot belang
5. We werken constructief samen
6. Ons handelen is doelgericht
7. De werkwijze is systematisch, in stappen en transparant (p.15)

Gespreksvaardigheden vergroten. Pameijer, Van Beukering & De Lange (2009) beschrijven de gespreksvaardigheden die de leerling en de leerkracht nodig hebben:

Vaardigheden leerling: naar zichzelf kan kijken, verklaringen en oplossingen bedenken en gemotiveerd is om zelf iets aan de situatie te doen.

Vaardigheden leerkracht: gespreksvaardigheden zoals actief luisteren, samenvatten, doorvragen en rekening houden met de behoeften van het kind.

Attitude leerkracht: naïef en belangstellend opstellen, warmte, geduld, respect, echtheid, inlevingsvermogen en belangstelling tonen (p.104).

Bijlage 17 Groep 2c

De klas waarin ik werk, groep 2c, hebben zes leerlingen een LGF cluster 3, maar alle leerlingen hebben een licht verstandelijke beperking. De leerlingen met een LGF cluster 3 en licht verstandelijke beperking hebben diverse belemmeringen.

WOSO/SBL (2004) beschrijft:

Cluster 3: Kinderen met een lichamelijke en/of verstandelijke handicap:
Belemmeringen bij de algemeen dagelijkse levensverrichtingen en ten aanzien van zelfstandigheid; vaak noodzaak van gerichte therapie naast onderwijs; vaak beperkingen op het gebied van vaardigheden en ook wel concentratie en werkhouding; vaak leerproblemen; vaak sociale en emotionele problemen (p.41).

Bij een groot deel van de leerlingen die in het speciaal basisonderwijs instromen is sprake van diepgaande sociaal-emotionele problemen. Het gaat om leerlingen bij wie een complex samenspel van factoren de ontwikkeling ernstig belemmert: niets gaat vanzelf (p.41).

Omdat de onderwijsbehoeften centraal staan bij HGW heb ik uit het OPP de gegevens van mijn groep bekeken. Bij de relatie leerling- leerkracht wordt van de 12 leerlingen genoemd: negen keer positieve feedback geven, drie keer succeservaringen laten opdoen en zeven keer stapsgewijze instructie geven.

Uit de observatie lijsten van Zien voor deze groep scoren vier leerlingen laag bij competentiebeleving laag, motivatie voldoende. Hierbij wordt aangegeven dat je om preventief aan positieve zelfwaardering kan werken door middel van portfolio's te maken met de leerlingen.

We werken sinds dit schooljaar met het leerlingvolgsysteem voor sociaal-emotionele ontwikkeling. Dit leerlingvolgsysteem heet Zien en is gekoppeld aan Parnassys, een leerlingenadministratie en leerlingvolgsysteem te gebruiken via internet. Door middel van 27 stellingen krijg je een beeld van de leerlingen in je groep. Ik ga de observaties en bevindingen via Zien vergelijken met mijn duocollega. Door onze ervaringen en observaties te delen en te vergelijken krijgen we een completer beeld van onze leerlingen.

Bijlage 18 Functioneringsgesprek

FORMULIER FUNCTIONERINGSGESPREEK

Naam medewerker	Esther Hol
Functie	Leerkracht
Naam gespreksfunctionaris	
Datum	20-4-2012

Uitoefening functie:

1. Wat heeft je de laatste tijd de meeste voldoening in je werk gegeven?
2. Waarover zal je leidinggevende tevreden zijn binnen je functioneren?
3. Waarover zal je leidinggevende minder tevreden zijn binnen je functioneren?
Waarom?
4. Wat kun je zelf doen om je werk te verbeteren? Wat heb je nodig van je leidinggevende?
Wat ik zelf doe: Vraag je weleens advies/Hulp van je collega's? Geef je weleens advies/hulp aan collega's? Noem concrete voorbeelden.

Persoonlijke ontwikkeling:

5. Denkend aan de afspraken gemaakt tijdens het ambitiegesprek: zijn er al doelstellingen bereikt? Zo ja, welke?
6. Wat heeft het jou opgeleverd?
7. Wat heeft het de organisatie opgeleverd?
8. Is het nodig verdere/andere afspraken te maken? Zo ja, welke?
9. Wat vraag je daarbij van de organisatie?

Taakbeleid:

10. Welke taken voer je met plezier uit en welke taken niet?
11. Heb je wensen op dit gebied?

Leiding:

12. Wat vind je goed aan het contact met je direct leidinggevende?
13. Wat mis je in het contact met je direct leidinggevende?

Aanvullende gespreksonderwerpen (welbevinden, ervaren werkdruk, mobiliteit, loopbaanwensen)

AFSPRAKEN t.a.v. uitoefening functie:

t.a.v. persoonlijke ontwikkeling:

t.a.v. taakbeleid:

t.a.v. leiding:

t.a.v. overige onderwerpen:

Handtekening werknemer:
gespreksfunctionaris

Handtekening

Groep 2a: Wat goed werkt is:

- sticker geven op stickerkaart
- Non-verbaal ondersteunen.
- 1 op 1 aandacht van de juf.

Groep 2b: Wat goed werkt is:

- Supporters in de klas
- Na 10 stickers een beloning geven
- Visueel maken van het doel waaraan gewerkt wordt.

Groep 2c: Wat goed werkt is:

- Visuele ondersteuning door middel van A-4tje waar het doel, de totemfiguur, de supporters en de beloning op staan.
- Timetimer inzetten; bv. 10 minuten op jezelf letten; is het gelukt dan mag je een sticker plakken op je A-4tje.
- Supporters die de leerling helpen.
- Overleg met ouders
- Time-timer inzetten
- Voorwaarden scheppen waardoor het gemakkelijker is (in dit geval eet de leerling sneller als er worst op zijn bord zit)
- Gesprekjes voeren met de leerling als hij tegelijkertijd een appel eet.

Groep 2d: wat goed werkt is:

- Dat de leerlingen herkennen wanneer ze aan hun doelen werken. Ze gaan extra hard werken (zo ging een leerling in de pauze door met netjes schrijven in een schrift)

Groep 2^e: wat goed werkt is:

- Visuele ondersteuning door middel van een picto op de tafel van de leerling.
- Non-verbale ondersteuning

Bijlage 19 Zien van Parnassys

Dit zijn alle doelen behorend bij indicatie-uitspraak 12, "De leerling heeft weinig vertrouwen in zichzelf en/of de ander (A)", van observatielijst "ZIEN leerjaar 1-4".

01 TOELICHTING BIJ DEZE UITSPRAAK	Toelichting
02 Algemene begeleidingsadviezen Type A (zie toelichting!)	Toelichting
03 Algemene begeleidingsadviezen Type B (zie toelichting!)	Toelichting
04 Durft te exploreren, neemt initiatieven (kleuterbouw)	Toelichting
05 Benoemt /uit zijn gevoelens	Toelichting
06 Waardeert zijn werk of spel positief	Toelichting
07 Doet voldoende succeservaringen op	Toelichting
08 Schrijft positieve resultaten toe aan eigen inspanning en bekwaamheid	Toelichting
09 De leerling heeft een reëel zicht op zijn eigen mogelijkheden	Toelichting
10 Vraagt uit zichzelf om hulp	Toelichting
11 Kan opbouwende kritiek rustig(er) ontvangen	

Indicatie-uitspraak 12 - De leerling heeft weinig vertrouwen in zichzelf en/of de ander (A)

03 Algemene begeleidingsadviezen Type B (zie toelichting!)

Algemeen:

Lees de onderstaande adviezen en ga na wat hiervan van toepassing is voor jouw leerling. Stel met hulp hiervan een lijst met aandachtspunten op. Die zijn bij de overdracht belangrijk! NB: deze adviezen zijn vooral geschikt vanaf groep 3-4. Werk in de groepen 1 en 2 bij deze leerlingen vooral aan de basiskenmerken: exploreren, emotioneel vrij zijn, zelfvertrouwen (Zie doel 4, 5 en 6)

Aanpak:

a. Uit positieve verwachtingen

Deze leerling heeft het nodig dat we vertrouwen in hem uitstralen.

b. Voordat de leerling aan het werk begint **ondersteuning bieden in de vorm van structurerende aandacht**: "*Denk maar eens rustig na, wat ga je eerst doen. Hoe zou je het kunnen aanpakken?*" Leer de leerling vooraf ook zijn eigen werk in te schatten:

- Wat vind je van deze taak?
- Wat lijkt je goed te doen? Wat lijkt je lastig?
- Hoelang denk je dat je er over doet?
- Hoe ga je de taak maken?

Vooraf taken die de leerling vervolgens zelf kan nakijken, lenen zich goed voor deze aanpak. Blik met de leerling terug op de taak. Koppel daarbij terug naar hoe de leerling de taak heeft ingeschat. Laat de leerling vooral zelf verwoorden.

Door deze aanpak structureel te hanteren, helpen we de leerling zicht te krijgen op het eigen kunnen. Dit helpt de leerling ook om het verband te zien tussen eigen inspanningen en het resultaat.

Deze aanpak wordt ook wel orthopedagogische afstemming (opa) genoemd.

Let op:

Mogelijk klopt het negatieve beeld van de eigen bekwaamheid met de werkelijkheid. Bied dan reëel ondersteuning. Pas in dat geval de leerstof aan. Help de leerling succeservaringen op te doen. Zie hiervoor bijvoorbeeld doel 07 en doel 08.

c. **Leer de leerling zich te focussen op dingen die hij kan.** En op dingen die goed gingen. Eventueel visueel ondersteunen door grafiekjes.

d. **Praat de leerling vaak in termen als "altijd", "nooit", enzovoort, dan ondersteun je de leerling door te relativeren:**

- *"Altijd? Hoe vaak is altijd?"*
- *"Nooit? Ik zag vorige week nog ..."*

e. Extra zorg met betrekking tot de aandachtsconcentratie

Bemoedigende hulp draagt bij tot de ontwikkeling van de innerlijke rust. Let op, dat is een proces.

Ook toezeggingen dat de leerling langer over zijn taak mag doen of, om het werkgeheugen te ontlasten, tussentijds notities mag maken, kunnen geruststellend werken en ertoe leiden dat de leerling zijn gedachten beter onder controle kan houden.

f. Kritiek geven in de vorm van feedback

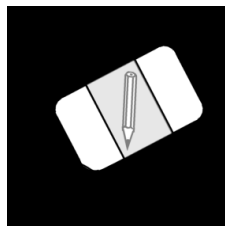
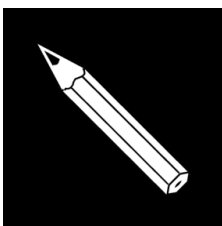
Geef eventuele kritiek in de vorm van feedback. Doe dit tijdens een vast terugblikmoment (1x per week, per twee weken, per maand; dat zal afhangen van de problematiek). Dan zit je in een relatief veilige 1-op-1 situatie. Voorwaarde is wel dat de leerling al vaak bemoedigende hulp van jouw kant heeft ervaren.

Bijlage 20: Plan leerling 6

P.

Ik wil leren om gelijk aan mijn werk te beginnen!

Ik pak mijn potlood en mijn gum!

Skylander Tree Rex gaat mij hierbij helpen

En mijn hond Bonnie, want die is ook heel snel

Mijn supporters zijn: Juf Femke, Papa, Mama, M., J., F.

Bijlage 21 Kindrapport/portfolio

Kindrapport

Schooljaar 2011-2012

Naam:

Groep:

Leerkracht:

Vakken:	Wat kan ik al?	Wat wil ik gaan leren?
Spelling	* Ik kan de woorden die ik dit schooljaar tijdens de spellingles geoefend heb bijna foutloos schrijven	Ik wil de woorden die ik nog moeilijk vind en die ik nog niet zonder foutjes schrijf in mijn dictees extra oefenen. Ik doe dit in mijn weektaak of als huiswerk.
W.O / atelier	* Ik kan van wol een Godsoog en een boekenlegger maken * Ik kan kraalfiguren strijken * Ik kan een gezelschapspelletje spelen	* Ik wil proefjes met electriciteit leren doen
Zelfstandig werken	* Ik kan zelfstandig de reken- en schrijfopdracht maken * Ik kan een gemaakte taak aftekenen	* Ik wil beter leren spellen * Ik wil proberen om de hele weektaak binnen de zelfstandig werktijd af te krijgen * Ik wil begrijpend lezen in de Weektaak

Afspraken: * Ik maak in mijn weektaak spellingsoefeningen van woorden die ik nog moeilijk vind/waar in ik nog veel foutjes maak.
Woorden met -cht en de -eeuw/-ieuw/-uw
* Werk dat niet af is, neem ik mee als huiswerk in het weekend

Handtekening

leerkracht:

Kind:

Bijlage 22 Schema eigenschappen en houdingen

Kallenberg (2010) hanteert een schema om een beter beeld te krijgen van je eigen optreden als leraar. Ik heb dit ingevuld en een 'critical friend' heeft hier feedback op gegeven (cursief).

Eigenschappen/houding	Beschik je wel voldoende over en heb je onlangs op de volgende manier laten zien	Beschik je (deels) nog niet over maar je hebt geen behoefte daar iets aan te veranderen	Beschik je (deels) nog niet over en je wilt daar het volgende aan gaan doen
Openstaan voor kritiek	De intern begeleider gaf me feedback op gebrek aan informatie; ik bedankte haar hiervoor. <i>Critical friend ervaart dat Esther opmerkingen feedback serieus neemt en er zelf dingen uitpakt die voor haar ter zake kundig zijn</i>		
Risico's durven nemen	Door observaties uit handen te geven. <i>eens</i>		
Met onzekerheid kunnen omgaan	Ja door mijn onderzoek met collega's te doen en ik hierdoor niet alles in de hand heb. <i>eens</i>		
Fouten van jezelf kunnen accepteren	Ja dit kan ik, ik ben aan het leren en daar horen fouten bij. <i>eens</i>		
Een boodschap incasseren 'die je eigenlijk niet wilt horen'	Opmerking over vragenlijst van collega heb ik geïncasseerd.		
Geen excuses gebruiken	<i>Je kunt stellen dat je wel een goed excuus had en dat je ondanks dat steeds bent door gegaan!</i>	Heb ik wel gebruikt maar ook terecht in mijn privé situatie.	
Kritische vragen kunnen 'horen'	Door goed te luisteren naar mijn 'critical friends' <i>eens</i>		
Durven experimenteren	Door mijn duocollega te observeren en gedrag van haar ook uit te proberen. <i>En de opzet van je onderzoek</i>		
Benieuwd zijn	Door mijn open houding tijdens de unit 2 vergadering <i>eens</i>		
Inzichten willen vertalen in handelen	Door nieuwe kennis / inzichten over logboek		

	tijdens het onderzoek aan te passen. <i>eens</i>		
Niet bekwaam onbekwaam zijn	?		
Gelijkwaardig kunnen zijn	Tijdens gesprekken met mijn duocollega, we leren van elkaar. <i>ja</i>		
Vertrouwen kunnen creëren	Tijdens het onderzoek in gesprekken met collega die een beetje onzeker was gaf ik haar vertrouwen.		
Niet zelfgenoegzaam zijn	Hier heb ik 'helaas' nooit last van. <i>Wat ik dan weer een mooie eigenschap vind.</i>		

Bijlage 23 Terugkoppeling motivatie interview op unit 2 vergadering

Unit 2 vergadering 19 -4-12; terugkoppeling motivatie-interviews:

Doelen:

- Kinderen actief betrekken bij hun eigen ontwikkeling.
- Leerlingen inzicht geven in gedrag.
- Gemakkelijker en natuurlijker een oplossingsgericht gesprek kunnen voeren.

Voordelen:

- Kinderen zijn meer gemotiveerd en betrokken; betere werkhouding; betere koppeling thuis en school.
- Meer contact met medecollega's; overleg; afstemming
- Meer contact met de leerlingen. Meer positieve aandacht.
- Doelgerichter werken met leerlingen.
- Leerlingen beter begrijpen.

Voordelen voor anderen:

- Ouders krijgen beter inzicht in wat het kind wil leren en kunnen zo gericht ook thuis aan de slag.
- Welbevinden kinderen.
- Minder gevoel van competitie tussen leerlingen.
- Positieve sfeer.
- Minder conflicten met andere leerlingen. Beter contact met de leerlingen.
- Beter afstemming met collega's.
- De andere leerlingen worden niet afgeleid.

Wat heb je al gedaan om daar te komen? Wat nog meer?

- Gesprekken met de leerling.(4x)
- Voor besproken met leerling. Werk terug koppelen.
- Tussendoor aanwijzingen geven.(verbaal en non-verbaal)(2x)
- Leerpunten voor kind visueel gemaakt (picto op tafel).(2x)
- Gestart met individueel plan Kids' Skills.
- Video ingezet.

- Besproken met moeder.(2x) Voogd op de hoogte brengen.

Wie heeft je geholpen? Op wat voor manier? Wie nog meer?

- Moeder, door gedrag te bespreken.
- Directe collega's, intern begeleider, specialisten, stagiair, door ervaringen te horen en hulp.

Hoe zou je weten dat je een stapje vooruit bent gegaan op de schaal?

- Als de leerling de te leren vaardigheid meer beheerst.
- Als ik meer antwoorden van de leerling krijg.
- Door observatie van de leerling tijdens verschillende momenten.
- Als ik gesprekken systematisch inplan(2x).

Hoe zou je weten dat je twee stapjes vooruit bent gegaan op de schaal?

- Rustiger wisselingen van werk.
- Gesprekken systematisch inplan.
- Leerpunten voor kinderen visueel maak.
- Dat ik minder houvast (gespreksformulier) nodig heb.
- Als non-verbale aanwijzing voldoende zou zijn.
- Als (non-verbale) hulp van de leerkracht niet meer nodig is.

Waarom geloof je dat je het doel kunt bereiken? Wie gelooft het nog meer? Op wat voor manier?

- De leerling laat de vaardigheid soms al zien, hij kan het (2x).
- De leerling is gemotiveerd (2x).
- De leerlingen zijn supporters, ze moedigen de leerling aan (2x).
- Het werkt voor mij als de andere collega's op de gang hier ook mee starten, stimuleert(2x).
- Ik zie het nut ervan in, net als mijn (duo)collega's (2x).
- Alleen als ik hiervoor de tijd kan vrij maken en/of hierin gefaciliteerd wordt.

Wat doe je al wat goed werkt m.b.t. portfoliogesprekken? Welke vaardigheden zet je in? Wat denk en voel je erbij?

- Ik bespreek de rapporten op kindniveau. Ik gebruik makkelijke taal.
- Het individueel bespreken. 1op1 contact; echt in gesprek met een leerling.
- Ik heb Kids' Skills gebruikt n.a.v. portfolio.
- Ik vind het nog lastig om een goed gesprek te voeren.
- Ik betrek andere leerlingen bij het portfoliogesprek.
- Kinderen inzicht geven in hun niveau (je leest nu AVI..., we gaan proberen...)
- Het kind wordt betrokken in het leerproces.
- Het kind kan aangeven wat hij al goed kan en wat hij nog wil leren.
- Ik benader het kind op een positieve manier.
- Ik kan goed het kind aansturen zodat het antwoord kan geven op de vragen.
- Er is onderling een prettige sfeer.
- Kinderen zijn trots op hun werk.

Wat wil je nog meer gaan doen met het portfolio, heb je nieuwe ideeën, plannen?

- Meer werkjes toevoegen. Afzonderlijke werkjes (taal, W.O., Vzs) verzamelen.
- Op den duur de portfolio regelmatig kort aan bod laten komen.
- Tussenstapjes bijhouden (bijvoorbeeld bij Veilig leren lezen).
- De doelen die geformuleerd zijn voor de kinderen beschrijven in een stappenplan, om het voor hen inzichtelijk te maken.
- Kids' Skills inzetten. In de klas in groepjes aan vaardigheden werken.
- Bespreken tijdens De Vreedzame School.

Is oplossingsgericht werken een goede manier om met portfolio's te werken?

- Ja, een positieve benadering.
- Ja, goed om zoveel mogelijk bij het kind neer te leggen.
- Ja, Kids' Skills werkt goed.
- Ik weet niet of de schaalvraag en wondervraag goed werken.
- Ja, al moet er wel een scheidslijn zijn tussen rapporten en portfolio's.
- Ja, het kind kan reflecteren op zijn eigen kunnen, kan trots zijn wat hij bereikt heeft.

Bijlage 24 Bevindingen hoofdstuk 5

In figuur 5.1 zijn de bevindingen van leerkrachten, leerlingen over **Hoe komt het dat leerlingen plezier en zelfvertrouwen ervaren?** vergeleken met de literatuur van HGW en OGW.

Volgens unit 2 leerkrachten door:	Volgens leerlingen door:	Volgens HGW door:	Volgens OGW door:
Veilig klimaat / sfeer	Opstokers geven en krijgen	-Positieve aspecten; er ontstaat een prettige sfeer	- -
Goed contact met de leerkracht	Contact leerkracht	De leerkracht doet er toe	Communicatie is essentieel
Interesse tonen in de leerling De leerling serieus nemen	Goed je best doen.	Afstemmen op leerling	Contact leggen
De leerkracht gaat in gesprek met de leerling	Contact leerkracht	Samenwerken met leerling	Samenwerkingsrelatie aangaan

Figuur 5.1 Bevindingen leerkrachten en leerlingen op de vraag “Hoe komt het dat leerlingen plezier en zelfvertrouwen ervaren?” (uit: unit 2 vergadering en gesprek leerling) vergeleken met literatuur HGW en OGW.

In figuur 5.2 zijn de bevindingen van leerkrachten op de vraag **“Wat vinden we in unit 2 van belang?”** vergeleken met de visie van de school.

Bevindingen tijdens unit 2 vergadering	Visie van de school (directeur, 2010)
-Alle kinderen worden gezien	-We accepteren de eigenheid van de leerling.
-Accepteren dat zelfvertrouwen en expressie verschillend is bij diverse leerlingen	-We accepteren de eigenheid van de leerling.
-Positieve afsluiting van de dag. -Interesse tonen. -De leerling serieus nemen.	-Accent op positieve benadering -Waarderen van sterke kanten van de leerling

	-We geven positieve feedback
--	------------------------------

Figuur 5.2 Bevindingen op de vraag “Wat vinden we (in unit 2) van belang?”

De doelen die de leerkrachten gesteld hadden in motivatie-interview vergeleken met de visie van de school.

	Doelen leerkrachten unit 2	Visie van de school
Doelen voor de leerkracht	- actief betrekken van leerlingen bij leerproces -oplossingsgericht gesprek met leerling kunnen voeren	Kennis vergroten van leerlijnen vanuit HGW, competentiegericht werken en Zien.
Doelen voor de leerling	-inzicht geven in gedrag -houding veranderen	-reëel beeld bieden van eigen mogelijkheden -we accepteren de eigenheid van de leerling. -we geven positieve feedback en waarderen sterke kanten van de leerling

Figuur 5.3 Doelen van leerkrachten vergeleken met de visie van de school

De leerkrachten in unit 2 willen:	De leerlingen willen:
• samenwerken met de leerlingen. • gespreksvaardigheden vergroten. • ervaringen uitwisselen met collega's.	• dat het goed gaat in de klas. • opstokers krijgen.

Figuur 5.4 Wat leerkrachten en leerlingen willen

Tijdens de onderzoeksperiode bespraken we tijdens de unit 2 vergaderingen de volgende vraag:

Hoe zie je plezier en zelfvertrouwen bij leerlingen?

Unit 2	Volgens observatielijst ‘Zien’
-Lachen, huppelen, zijn blij -De leerlingen komen met plezier naar school	-Ze zijn enthousiast -Ze zijn trots -Ze werken samen met andere leerlingen

-Open houding; ogen -De leerling zoekt contact met de leerkracht (verbaal en non-verbaal) -De leerlingen durven vragen te stellen -De leerling wil graag vertellen	-Ze nemen initiatieven -Ze benoemen/uiten hun gevoelens -Ze waarderen hun werk of spel positief -Ze zijn actief betrokken met volledige aandacht
---	---

Figuur 5.5 De antwoorden van leerkrachten op de vraag: "Hoe zie je plezier en zelfvertrouwen bij leerlingen?" (uit: unit 2 vergadering) vergeleken met observatielijst Zien.

Wanneer zie je plezier en zelfvertrouwen bij leerlingen?

Unit 2:	Literatuur:
-Bij binnenkomst -Tijdens succeservaringen -Tijdens rollenspelen -Vragen om herhaling -Op durven komen voor jezelf	-Als de leerling uitdagingen aan gaat. -Als de leerling succeservaringen op doet. -Als de leerling frustraties overwint. -Betere prestaties -Waardering van anderen (van der Wolf&Van Beukering) -Actief betrokken -Volledige aandacht (Korthagen&Lagerwerf, 2011)

Figuur 5.6 Wanneer zie je plezier en zelfvertrouwen bij leerlingen?

Beleving leerkrachten; motivatie-interview met de leerkrachten van unit 2:

<i>Begin onderzoek</i>	<i>Eind onderzoek</i>
Doelen voor de leerling:	Doelen voor de leerling:
-Leerlingen inzicht geven in gedrag. -Houding van de leerling veranderen (3).	-Houding van de leerling veranderen(2).
Doelen voor de leerkrachten zelf:	Doelen voor de leerkrachten zelf:
-Kinderen actief betrekken bij hun eigen ontwikkeling. -Gemakkelijker en natuurlijker een oplossingsgericht gesprek kunnen voeren.	-Kinderen actief betrekken bij hun eigen ontwikkeling. -Op een gestructureerde manier een gesprekje voeren. -Duidelijker informatie overbrengen naar collega's. -Praten over emoties.

	-Verder onderzoeken hoe ik kan leren doorvragen.
--	--

Figuur 5.7 Doelen vanuit motivatie-interview begin en eind onderzoek

De antwoorden van de leerkrachten bij het motivatie-interview in het begin en het eind van het onderzoek op de vraag “Wat heb je al gedaan om daar te komen? Wat nog meer?” heb ik in figuur 5.8 naast elkaar gezet.

Begin onderzoek:	Eind onderzoek:
-Gesprekken met de leerling.(4), voor besproken met leerling, werk terug koppelen. -Aanwijzingen geven (verbaal en non-verbaal)(2) -Leerpunten voor kind visueel gemaakt (picto op tafel).2) -Gestart met individueel plan Kids’ Skills. -Besproken met ouders/voogd(3)	-Gesprekken met leerling(3) -Contact maken met leerling (2). -Gesprekken met collega’s -Feedback intern begeleider -Literatuur gelezen. -Leerpunten visueel gemaakt.

Figuur 5.8 Motivatie-interview leerkrachten begin en eind onderzoek

Bijlage 25 Uitvoering plan van aanpak

Week 1

- Een nulmeting door middel van een motivatie-interview
- Vragenlijst afnemen bij de betrokken leerkrachten
- Op de Unit 2 vergadering meningen boven tafel halen. Op flap noteren.
 - Hoe zie je dat? Plezier en zelfvertrouwen bij leerlingen?
 - Wanneer zie je dat al? Hoe komt dat? Wat doe je dan?
 - Wat vinden we dus van belang? (Good practice uitwisselen).
- Observatie van de intern begeleider tijdens portfoliogesprek met analyseformulier Oplossingsgerichte gespreksvoering (met filmopname)
Tijdens de module oplossingsgerichte gespreksvoering hebben we ook een filmpje gemaakt van een gesprek. Dit vond ik erg leerzaam en wil hier nog verder in ontwikkelen. Filmpjes nabespreken in tussenevaluaties.
- Interview met de leerling
- Start werken aan portfolio:
 - werk verzamelen van drie vakken (zelfstandig werken, atelier en spelling)
 - vaardigheid aanleren met behulp van Kids' Skills
 - reflecteren op portfolio d.m.v. oplossingsgericht gesprek

Week 2

- Werken aan portfolio.
- Gesprek met ouders en leerling over portfolio.

Week 3, 4, 5, 6, 7

- Werken aan portfolio:
- In week 3 en 5: tussenevaluatie gesprekje met de betreffende leerkrachten tijdens de unit 2 vergadering.

Week 8

- Evaluatie met leerling en portfolio
- Observatie van intern begeleidster tijdens portfoliogesprek (met analyseformulier Oplossingsgerichte gespreksvoering en met filmopname)
- Interview leerlingen

- Motivatie-interview leerkrachten
- Vragenlijst afnemen leerkrachten
- Evaluatiegesprek met ouders over portfolio (dezelfde drie vragen stellen)

Bijlage 26 Uitvoering aan de hand van deelvragen

1. Wat vinden we (betrokken bij het onderzoek) van belang om leerlingen met plezier en zelfvertrouwen te laten praten en reflecteren op hun portfolio?

-Motivatatie-interview leerkracht. Terugkoppeling 19-4-2012 op unit 2 vergadering (zie bijlage 23).

-Gesprekje met de leerling: wat is plezier (wat maakt je blij) en zelfvertrouwen voor jou? De leerling kan ook een tekening erbij maken (zie bijlage 7). Na het gesprek met de leerling vertalen we het gesprek in een A4tje waarop het doel van de leerling staat (zie bijlage 20). De leerling vertelt hierover in de klas zodat de andere leerlingen ook op de hoogte zijn. Ik bespreek steeds individueel met de leerkrachten hoe de gesprekjes met de leerling verlopen. Ook tijdens de unit 2 vergadering delen we wat goed werkt in deze gesprekjes.

-Oplossingsgericht werken toelichten. Eenvoudig. Principes. Kids' Skills (zie bijlage 14 en 15).

-Unit 2 vergadering meningen boven tafel halen. Daarna in de volgende unit 2 vergadering bespreken en kijken of er nog aanvullingen op zijn (zie bijlage 3).

-Ik vergelijk de visie van de school met wat unit 2 van belang vindt. Ik doe dit door deze naast elkaar te zetten in een tabel. De resultaten deel ik in de unit 2 vergadering.

2. Welke vaardigheden hebben we nodig om leerlingen met plezier te laten praten en reflecteren op hun portfolio?

-Unit 2 vergadering. Good practice uitwisselen. De leerkrachten vertellen om de beurt over wat goed werkt om de leerling met plezier en zelfvertrouwen te laten praten en reflecteren op het portfolio. Daarnaast bekijken we filmpjes van deze gesprekken met leerlingen.

-Flappen uitschrijven en terugmailen naar collega's.

-Vergelijken met waar wij als school in investeren om je competenties te ontwikkelen (studiedag, functioneringsgesprek met indicatoren(veiligheid en directe instructie), observatie door intern begeleider (indicatoren: pedagogisch klimaat en directe instructie).

3. Wat werkt voor ons om leerlingen met plezier te laten praten en reflecteren op hun portfolio?

-Unit 2 vergadering; ervaringen uit wisselen en beeldmateriaal bekijken. Ik zet de

filmpjes op een Ipad en bekijken wat er goed werkt in het gesprek.

-Logboek waarin de leerkrachten noteren wat goed werkt met betrekking tot het praten en reflecteren met de leerling. Tevens noteren ze wat ze aan en van een collega willen leren. Logboek leerkrachten:

Wat gaat er goed	Wat wil een collega leren	Wat wil ik nog leren (van collega)

-Observatie door de intern begeleider tijdens de portfolio gesprekken met een aangepaste kijkwijzer 'analyseformulier oplossingsgerichte gespreksvoering leerkracht' (zie bijlage 12). Ik analyseer de kijkwijzers door de zeven vragen te scoren op goed, voldoende, soms, niet en niet ingevuld. De intern begeleider koppelt haar bevindingen terug tijdens het tweewekelijks gesprek met de leerkracht.

4.Hoe kunnen we plezier en zelfvertrouwen van leerlingen meten?

-Eerste afname vragenlijst leerlingen (beleving).

-Eerste observatie intern begeleider met een aangepaste kijkwijzer 'analyseformulier oplossingsgerichte gespreksvoering leerkracht' (zie bijlage 12) (wat werkt in het gesprek, wat werkt qua gedrag, welke vaardigheden van de leerkracht en leerling zijn te zien).

-Observaties leerkracht in logboek.

-Eerste gesprek ervaringen/ observaties van ouders. Iedere leerkracht stelt dezelfde drie vragen. Leerkracht noteert antwoorden. Terugkoppelen aan ouders dit wil zeggen terugvragen of ze het bedoelen zoals opgeschreven wordt (zie bijlage 11).

De gegevens ga ik koppelen aan kernpunten uit de literatuur. Ik heb de volgende kernpunten achterhaald:

Je kunt zien/ervaren dat een leerling plezier en zelfvertrouwen ervaart als de leerling:

- uitdagingen aan gaat.
- succeservaringen op doet.

- frustraties overwint.
- betere prestaties levert.
- waardering van anderen krijgt (van der Wolf&Van Beukering).
- actief betrokken is.
- met volledige aandacht bezig is (Korthagen&Lagerwerf, 2011).

5. Welke invloed heeft het reflecteren op het portfolio op het plezier en zelfvertrouwen van leerlingen?

-Tweede afname vragenlijst leerlingen (beleving).

-Tweede observatie intern begeleider (wat werkt in het gesprek, wat werkt) gedrag.

-Observaties leerkracht in logboek. De leerkrachten gaan opschrijven wat hun opvalt, wat goed werkt. Ze noteren wanneer ze zien dat een leerling plezier en zelfvertrouwen ervaart.

-Tweede gesprek ervaringen/ observaties van ouders. Iedere leerkracht stelt dezelfde drie vragen. Leerkracht noteert antwoorden. Terugkoppelen aan ouders dit wil zeggen terugvragen of ze het bedoelen zoals opgeschreven wordt (bijlage 11).

Kernpunten in de literatuur over invloed van reflecteren

- Rolmodel; zelf zelfvertrouwen tonen
- Aanmoediging/steun
- Opdoen van succeservaring
- Uitdagingen aangaan, frustraties overwinnen
- Eigen leerproces

Bijlage 27 Datapresentatie

Datapresentatie deelvraag 1: Unit 2 vergadering

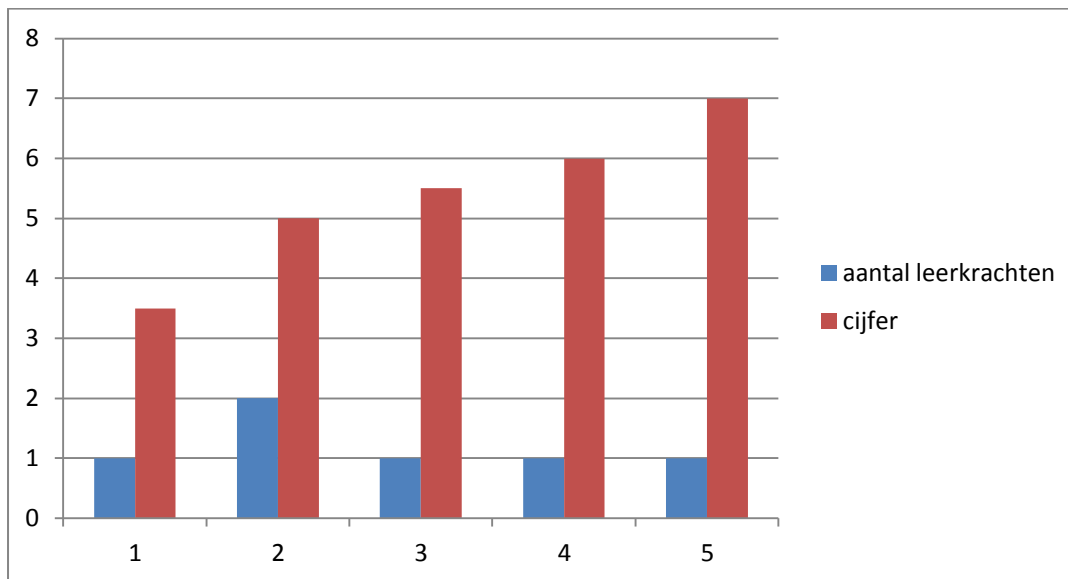
Hoe zie je plezier en zelfvertrouwen bij leerlingen?	Wanneer zie je plezier en zelfvertrouwen bij leerlingen?
- Lachen, huppelen, zijn blij - De leerlingen komen met plezier naar school - Open houding; ogen - De leerling zoekt contact met de leerkracht (verbaal en non-verbaal) - De leerlingen durven vragen te stellen - De leerling wil graag vertellen	- Bij binnenkomst - Tijdens succeservaringen - Tijdens rollenspelen - Vragen om herhaling - Op durven komen voor jezelf
Hoe komt dat?	
- Veilig klimaat / sfeer - Goed contact met de leerkracht - Interesse tonen in de leerling - De leerling serieus nemen - De leerkracht gaat in gesprek met de leerling	

Figuur 4.1 Unit 2 vergadering voor onderzoek

Voordelen voor leerkracht:	Voordelen voor anderen:
-Kinderen zijn meer gemotiveerd en betrokken; betere werkhouding -Betere koppeling thuis en school. -Meer contact met medecollega's; overleg; afstemming -Mijn coachende vaardigheden oefenen. -Meer contact met de leerlingen, meer positieve aandacht leerlingen beter begrijpen, doelgerichter werken met leerlingen.	-<u>Ouders</u> krijgen beter inzicht in wat het kind wil leren en kunnen zo gericht ook thuis aan de slag. -Welbevinden <u>kinderen</u>: Positieve sfeer, minder op elkaar letten, minder gevoel van competitie tussen leerlingen. Minder afleiding door leerkracht die constant corrigeert. - Minder conflicten met andere leerlingen. -Beter contact met de leerlingen. -Betere afstemming met <u>collega's</u>.

Figuur 4.3 Voordelen vanuit motivatie-interview leerkrachten voor onderzoek

Antwoorden van de leerkrachten op de vraag “Waar zou je jezelf nu plaatsen op een schaal van 1 tot 10?” zijn in figuur 4.4 weergegeven.

Figuur 4.4 Antwoorden van leerkrachten op de vraag “Waar zou je jezelf nu plaatsen?” (uit: motivatie-interview voor onderzoek)

In figuur 4.4 is te zien dat vier leerkrachten zichzelf een onvoldoende geven. Eén een 3, twee een 5 en één een 5,5. Twee leerkrachten gaven zichzelf een voldoende namelijk een 6 en een 7.

De leerkrachten hebben vooral gesprekken met leerlingen gevoerd. Daarnaast is er met ouders gesproken. Het visueel maken en het non-verbaal ondersteunen is ook twee keer genoemd.

Antwoorden van de leerkrachten (de cijfers tussen haakjes geven het aantal leerkrachten aan) op de vraag “Wat heb je gedaan om daar te komen?” zijn:

- Gesprekken met de leerling (4).
- Besproken met ouders/voogd (3).
- Aanwijzingen geven; (non)verbaal (2).
- Leerpunten voor kind visueel gemaakt (2).
- Werk met leerling voor besproken en teruggekoppeld.

Antwoorden van de leerkrachten op de vraag: “Wie heeft je geholpen? Op wat voor manier? Wie nog meer?” zijn:

- Moeder, door gedrag te bespreken

- Directe collega's (8) door ervaringen uit te wisselen en hulp geven
- Overleg met intern begeleider, kindervysiotherapeut, logopediste

Wat merkt de leerling?

Wat merk je?	Wat merkt de leerkracht?
Ik voel het in mijn hoofd Goed voetballen Dat ik goed kan luisteren Ik merk dat het goed gaat met mij op school	Dat ik werk op mijn plaats. Ik zie het aan je, Y. wil graag een prijs Ik krijg opstekers
Wat merken je ouders?	Wat merken de andere kinderen?
Dat het goed gaat. Nieuwe telefoon Ze wordt blij. Dat hij een goed rapport krijgt en dat hij naar unit 3 kan gaan door goed werken.	Dat ik het goed doe. Spelen goed. Niets. Ik krijg opstekers van de kinderen.

Figuur 4.7 Wat merkt de leerling? (uit: gesprek leerling voor onderzoek).

Wat merken ouders?

	Voor onderzoek	Na onderzoek
Leerling 1	De leerling vertelt niet over school (2). De leerling heeft geen zin om naar school te gaan en om thuis te helpen. Hij vertelt graag over school.	De leerling vertelt graag over school (2). Hij vertelt met plezier (2). Hij lacht meer, maakt grapjes(2). Vertelt aan anderen over school.
Leerling 2	Hij is bewuster van de tijd. Hij vraagt bewust om iets.	
Leerling 3	Hij zegt dat hij alles kan. Hij heeft moeite met accepteren van dingen die hij nog niet goed kan.	De leerling vertelt waar hij goed in is.
Leerling 4	Hij heeft veel contact met leerkracht en kinderen.	Hij heeft veel geleerd. Goed contact met de juf. Hij wil zijn best doen.

Figuur 4.12 Wat merken ouders? (uit: gesprek ouders van vier leerlingen)

Nieuwe ideeën uit unit 2:

Voor onderzoek	Na onderzoek
-Meer werkjes toevoegen -Het portfolio regelmatig, systematischer op terugkomen. -Tussenstapjes bijhouden - Een stappenplan zoals Kids' Skills inzetten. -Bespreken tijdens De Vreedzame School. -In de klas in groepjes aan vaardigheden werken.	-De kinderen meer betrekken bij hun eigen ontwikkeling. -De hele groep erbij betrekken. -Individuele aandacht voor leerlingen is belangrijk, zie het niet in deze vorm voor me.

Figuur 4.13 Nieuwe ideeën uit unit 2 (uit: vragenlijst leerkrachten)

Antwoorden van leerkrachten op de vraag: “Is oplossingsgericht werken een goede manier om met portfolio’s te werken?”:

Voor onderzoek	Na onderzoek
-Ja, een positieve benadering. -Ja, goed om zoveel mogelijk bij het kind neer te leggen. -Ja, Kids' Skills werkt goed. -Ja, al moet er wel een scheidslijn zijn tussen rapporten en portfolio’s. -Ja, het kind kan reflecteren op zijn eigen kunnen, kan trots zijn wat hij bereikt heeft. -Ik weet niet of de schaal- en wondervraag goed werken.	-Ja, het uitgaan van wat werkt is erg positief. -Ja, het kind krijgt inzicht in eigen kunnen. - Ja, voor wel meer gebieden. -Ja, maar vergeet wel wat van de leerkracht om het overzicht te hebben op alle leerlingen.

Figuur 4.14 Vragenlijst leerkrachten “Is oplossingsgericht werken een goede manier om met portfolio’s te werken?”.

Observaties van leerkrachten:

	Wat zie en merk je aan de leerling?
Leerling 1	Reeks 1: hij zegt tegen medeleerling: "ik ga je morgen slaan" en hij heeft zijn hoofd naar beneden, blaast zijn wangen op, praat weinig, onzeker.
Leerling 2	Reeks 1: na de vakantie moeite om met de gestelde regels om te gaan. Hij is verdrietig. Reeks 2: Veel bezig met gevoelens en emoties van zichzelf en anderen. Reeks 4: Praat veel over kinderen die hem uitlachen. Reeks 5: Veel gelachen, grapjes maken in zichzelf. Wacht op reactie van juf.
Leerling 3	Reeks 2: Wil graag getoetst worden: kan alles al.
Leerling 4	Reeks 1: Hij moest weer even wennen dat ik er was, maar hij liet merken dat hij zich aan de afspraak moest houden. Reeks 2: Hij was vrij druk, moet herinnerd worden aan de afspraak netjes zitten. Reeks 3: Ik merk tijdens vrije momenten dat hij vergeten was om netjes te zitten. Hij corrigeerde zichzelf doordat wij oogcontact hadden.
Leerling 5	Niet ingevuld.

Figuur 4.20 Observaties "Wat merk en zie je aan de leerling?" door leerkrachten (uit: logboek leerkrachten)

Bijlage 28 Gesprek met directie

Volgens de directie worden de leerkrachtvaardigheden vergroot door:

Studiedagen :

- Sociaal-emotioneel leerlingvolgsysteem Zien
- Competentieverricht werken
- Leerlijnen van verschillende vakgebieden

Workshops:

- Competentieverricht werken
- Aggressieregulatie bij leerlingen

Observaties en gesprekken met:

- De internbegeleider: door samen te reflecteren op concrete situaties in de groep
- De directeur: door middel van observatie met een observatie-instrument in de klas. Het observatie-instrument, Kwaliteitswijzer Basisschool Amsterdam (KBA) bevat negen indicatoren waarvan er twee uitgekozen worden. Dit vindt één keer per jaar plaats. Hierna volgt een functioneringsgesprek waar de observatie wordt nabesproken.

Het KBA hanteert negen indicatoren om leerkrachten te observeren. Indicator 1 en 9 passen, volgens mij en de directeur, bij dit onderzoek.

Indicator 1: pedagogisch handelen (omgang met elkaar): ondersteuning, veiligheid, uitdaging. Hierbij is aandachtspunt 1.1: 'zorgt voor een ontspannen sfeer' van belang:

- Spreekt leerlingen op een positieve manier aan
- Accepteert dat leerlingen fouten maken
- Maakt zodanig contact met leerlingen dat zij zich op hun gemak voelen.

Indicator 9: verantwoordelijkheid leerlingen voor organisatie en proces. Hierbij is aandachtspunt 9.3: 'stelt zich coachend op en helpt op aanvraag' van belang:

- Geeft leerlingen de gelegenheid eerst zelf oplossingen te bedenken

- Geeft leerlingen de gelegenheid van hun fouten te leren
- Laat leerlingen zelfstandig oplossingen uitproberen
- Reageert adequaat op hulpvragen van leerlingen, overeenkomstig uiteenlopende niveaus van zelfstandigheid.